August STRINDBERG

TOPLU OYUNLARI 1

Matmazel Julie

Türkçesi: Aziz Çalışlar

✦

Alacaklılar

Türkçesi: Zeynep Avcı

Mitos Boyut

TİYATRO OYUN DİZİSİ 190

Bu kitaptaki oyunların Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları yazarlarına aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi, oynanması, herhangi bir amaçla eserlerden yararlanılması ancak eser sahibinin iznine bağlı olduğundan, kişi veya kurumlarla, kuruluşların çevirmenlerine / varislerine doğrudan başvurmaları zorunludur.

Çevirilerin Türkiye Yayın Hakları:
© Copyright: TEM Yapım Ltd.

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 190
August Strindberg / Toplu Oyunları 1

1. Basım: Aralık 2004
2. Basım: Haziran 2012

Baskı: Yeni Güven Matb-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 567 69 20

ISBN 975-8648-95-0

TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Osmanlı Sokağı, Osmanlı İşmerkezi 18/12 Taksim-Beyoğlu, 34437 İST.
Tel: 212. 249 87 37-38 ; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: mitosboyut@gmail.com

Mitos-Boyut ◆ TİYATRO/OYUN DİZİSİ 190

AUGUST STRINDBERG

TOPLU OYUNLARI 1

MATMAZEL JULIE

Türkçesi
Aziz Çalışlar

◆

ALACAKLILAR

Bir Traji-Komedi

Türkçesi
Zeynep Avcı

Mitos Boyut

İÇİNDEKİLER

'Matmazel Julie' için Önsöz / A. Strindberg,... 5

Matmazel Julie, ... 19

Alacaklılar,... 65

ÖNSÖZ

August STRINDBERG

Tiyatro, diğer birçok sanat gibi bana uzun zamandır bir *Biblio Pauperum* olarak görünmüştür; yazılı ya da basılı herhangi bir şeyi okuyamayanlar için resimli bir *İncil* olarak. Bu nedenle oyun yazarını, yaşadığı dönemin düşüncesini, tiyatro izleyicisinin temel direği olan orta sınıfın kafasını karıştırmadan ona işin özünü kavratacak biçimde, onun anlayacağı dille anlatmaya çalışan bir sözcü olarak görürüm. Çünkü tiyatro, kendi kendisini aldatmaya ya da başkalarınca kendisinin aldatılmasına izin verecek, yani bir yazarın yaptığı yanılsama ve önerilere daha başından açık olan gençler, yarı okuyup yazmış kişiler ya da kadınlar için her zaman bir okul olmuştur. Dolayısıyla, hayal gücüne dayanan, henüz gelişip olgunlaşmamış bir düşünce sürecinin, yansıtma, araştırma ve çözümlemeye doğru gelişim gösterdiği günümüzde, kendi değerini oluşturan koşulları yitirdiği için, tıpkı din gibi, tiyatronun da eskimiş bir biçim olarak bir yana atılıp gideceğini düşünüyorum. Gerek Avrupa tiyatrolarının büyük bir bunalımda oluşları, gerek çağımızın en büyük düşünürlerini yetiştirmiş olan İngiltere ve Almanya gibi kültürlü ülkelerde, bütün diğer sanatlar gibi tiyatronun da artık ölmüş oluşu bu kanımı doğrulamaktadır.

Bazı ülkeler, eski biçimleri günümüz içeriğine uyarlayarak yeni bir dram sanatı yaratma yoluna gittiler; bu doğru, ama bu yeni fikirleri kendi diliyle anlatacak zaman yetmediği gibi, ayrıca halk da hangi yanı tutacağını şaşırdığından, katıksız, ve çıkar gözetmez bir beğeni olanağı da kalktı. Tiyatro gibi, var gücü ile alkışlanan ya da ıslıklanan bir yerde, insanın ince duygulanımları da alt üst oluyor. Dahası, günümüzün bu yeni içeriğine uygun yeni bir biçim getirilememiş olduğundan, bu yeni içerik eski biçimleri çatlatıp atıyor.

Bu oyunda yeni bir şey yapmaya kalkışmadım; böyle bir

şey yapılamayacağı ve bu yüzden duyulan ihtiyacı karşılamak için, oyunun biçimini çağdaş kılmaya çalıştım, o kadar. Sanırım günümüz sanatında da ancak bu yapılabilir. Bu nedenle, günümüzün tartışmalı konuları dışında kalma amacını taşıyan bir tema seçtim; daha doğrusu, seçmek zorunda kaldım. Çünkü toplumda yükselme ve düşme, çıkış ve iniş, daha iyiye ya da kötüye gidiş, kadın ve erkek gibi sorunlar, her zaman ilgi çekici sorunlar olmuştur; olmakta ve olacaktır da...

Birkaç yıl önce başkalarından dinlediğim ve bende derin bir etki bırakmış gerçek bir olaydan bu temayı aldığım zaman, bunun bir tragedya konusu olduğunu düşündüm; çünkü, yüzüne talih gülmüş olan birinin düşüşünü, hele bir aile varlığının sönüp gidişini görmek, bugün için hâlâ trajiktir. Ne var ki, bugün yaşamın bize kaba, ters, katı gelen görünümüne ilerde kayıtsız gözlerle bakabileceğimiz, gelişip aydınlanmış günlerimiz olacaktır. O zaman aklın gücü artıkça, yüzeyde kalıp zararlı olacak, düşüncenin o alt sıradan duygular dediğimiz güvenilmez araçlarından kurtulacağız.

Oyundaki kadın kahramanımın acıma duyguları uyandırmasının nedeni, yalnızca gösterdiği güçsüzlükten ileri gelmektedir; aynı kaderin bizi de bulması korkusunu üstümüzden atamamaktayız. Çok duyarlı bir izleyici, bu tür acıma duygusunun ötesine geçebilir, ama geleceğe inancı olan bir kişi, kötülüğe çare bulunmasını, başka bir deyişle, bir tür siyasete başvurulmasını isteyebilir. Yalnız, baştan alırsak, mutlak kötülük diye bir şey yoktur; bir ailenin çöküşü bir başka ailenin yüzüne talihin gülmesi ve yükselme olanağını elde etmesine yol açar. Nitekim, talih göreceli dir; iniş ve çıkış, yaşamın başlıca büyüleyici yanlarındandır. Yırtıcı bir kuşun güvercini, kurtların da yırtıcı kuşları yutması acı gerçeğine çare bulunmasını isteyen, siyasetten yana kişiye gelince, ona şu soruyu sormak isterdim: "Niye bir çare bulunsun? Yaşam yalnız büyüklerin küçükleri yemesine izin verecek denli matematiksel bir mantık içinde değildir; aynı ölçüde bir arı da bir

aslanı öldürebilir; hiç değilse deli edebilir."

Yazdığım tragedya, birçok insanı yılgınlığa sürüklüyorsa, bu onların kabahati sayılır. Fransız Devrimi'nin öncüleri kadar güçlü olursak, o zaman başkalarının da aynı ölçüde gelişmeye hakkı olduğu yolu tıkayan çürümüş antik ağaçların ulusal parklardan temizlenişini görmek bize mutluluk verecek, içimizi rahatlatacaktır; tıpkı onulmaz bir hastalığın yok oluşunu görmek gibi.

Baba adlı tragedyam, en son, çok acıklı diye eleştirilmişti; sanki neşeli bir tragedya isteyen varmış gibi! Herkes, 'yaşam sevinci' denen o şey için bağrışıp duruyor; tiyatro yöneticileri fars istiyor; sanki yaşam sevinci, bütün insanları illetli ya da hepten geri zekâlı çizip onları gülünç duruma düşürmek demekmiş gibi. Yaşam sevincini ben, çetin acımasız yaşam savaşının içinde bulurum; öğrenmekten, bilgime bilgi katmaktan zevk duyarım. Bu nedenle bu oyun için alışılmadık, ama öğretici, aynı kaba girmeyen, yani ötekilerden değişik, sıradan bütün âşıklara, hiç kuşkusuz onları sinirlendirecek kurallar öğreten bir durumu seçtim. Burda basit kafalı insanları rahatsız edecek şey, oyundaki olaylar dizisinin yalın olmayışıdır; bakış açısı da tek değil ayrıca. Gerçek yaşamda bir eylem, genellikle az ya da çok belirleyici, bir çok güdülerden ortaya çıkıyor, ama bir kural olarak izleyici, bunlardan yalnızca birini, yani kendi kafasının en kolay anlayacağı ya da kendi anlayış gücüne en uygun düşeni alıyor; bu, yeni bir bulgu benim için. Ortada bir intihar olmuş. İşadamı, çıkar çatışması diyor buna. Kadınlar, karşılıksız aşk diyor. Sağlıksız insanlar hastalık diyor. Hayatı kaymış olanlar ise yılgınlık... Oysa, o insanı götüren güdü bunların hepsi de olabilir, hiçbiri de, ya da ölen kişi asıl güdüsünü, kendisine daha yaraşacak bir başkasıyla gizlemiş olabilir.

Ben, Matmazel Julie'nin trajik alınyazısının, birçok nedenlerin sonucu olduğunu düşünüyorum: Annenin kişiliği, babanın kızını yanlış yetiştirişi, kendi yaratılışı, nişanlısının güçsüz, yozlaşmış bir kafa üzerindeki etkisi. Ayrıca, doğrudan

doğruya yaz dönümü gecesinin şenlik havası, babasının yokluğu, aybaşısının tutması, hayvanlara düşkünlüğü, dansın coşkusu, alacakaranlığın büyüsü, çiçeklerin şehvet uyandırıcılığı bunlara eklenmelidir; son olarak da, iki kişinin bir odada yalnız kalmalarını hazırlayan olay; ayrıca, duyguları uyanmış bir adamın işini çabuk tutmak isteyişini de eklemek gerekir.

Benim temaya yaklaşımım, ne sadece fizyolojik, ne de sadece psikolojik. Bütün kabahati, annesinden almış olduğu şeylere bağlamadığım gibi, o sıradaki kendi fiziksel durumuna ya da ahlak dışılığa da bağlamadım. Ahlak dersi de vermedim; ortada bir rahip olmadığından o işi aşçı kadına bıraktım.

Bütün bu güdülerin çokluğunun son yeniliklerden biri oluşundan dolayı kendimi kutluyorum; yok benden daha önce böyle bir şey yapıldıysa, o zaman da bütün yenilik getiricilere hep dendiği gibi, o kendi paradokslarımda yalnız kalmadığım için kutluyorum kendimi.

Kişiliklerin çizilişine gelince: İnsanlarımı, şu aşağıdaki nedenlerden biraz da "kişiliksiz" çizdim. Kişilik sözü zamanla türlü türlü anlamlar kazanmıştır. Önce, ruhun karmaşık özelliğini belirtmek için kullanılıyordu herhalde, ki bu da mizaçla karıştırılmasına yol açmıştı. Daha sonra, yaradılışı değişmezlik gösteren ya da yaşamda belirli bir rolü kendine edinmiş, otomat biri için orta sınıfın kullandığı bir terim olmuştur. Aslında, artık gelişmesi durmuş birine kişilik deniyor; öte yanda, gelişmesini sürdürmekte olan birine, yani pupa yelken yol almayıp yeniden orsalamak (Geminin rüzgârın geldiği yana dönmesi. Yay. Notu) için yelkeni rüzgâra kıran yaşam ırmağının usta denizcisine, küçültücü anlamda "kişiliksiz" deniyor; hiç kuşkusuz, yakalaması, bir yöne sokulması, izlenebilmesi zor olduğu için. Orta sınıfların ruhun kımıldamazlığı anlayışı, her zaman onun sözünün geçtiği sahneye taşınmıştı. Kişilik, donup kalmış bir insan anlamına geliyordu artık: Hep ortada sarhoş, şakacı ya da karamsar görünen biri. Kişi-

leştirme içinse, seken bir ayak, tahta bir bacak, kırmızı bir burun gibi fiziksel bir aksaklık, ya da bir adamın hep, "Sermaye bu!" ya da "Barkis öyle istiyor!" gibi laflar etmesi yetiyordu. İnsanlara bu yalın bakış tarzını büyük Molière'de hâlâ görürüz. Harpagon, yalnız cimri olmanın dışında, birinci sınıf bir banker, yetkin bir baba, iyi bir yurttaş da olabilecekken, bir cimriden başka biri değildir.

Sahnede yalın kişiliklere inanmıyorum; ruhun karmaşıklığındaki zenginliği bilen, kusurluluğun öbür yüzünün erdem olduğunu kavramış natüralistler, yazarların şu adam aptaldır, bu adam kabadır, şu kıskançtır, bu cimridir gibisine özet yargılarına karşı çıkmalıdırlar.

Daha önceki dönemlere göre daha ateşli, gözü dönmüş bir dönemde yaşayan modern kişilikler oldukları için, bu oyun kişilerimi, sarsıntılı, bütünlüksüz ve 'yeni ile eski'nin karışımı kişiler olarak çizdim. Ayrıca modern fikirleri, gazeteler ve toplum içindeki konuşmalar dolayısıyla, evlerde çalışan hizmetçilerin yaşamına da girmiş sayabiliriz.

Oyunda çizdiğim kişilikler, geçmişle bugünkü uygarlık aşamalarının bir karmaşası, kitap, gazete parçacıkları, insanlıktan sayfalar, paçavralaşmış güzel giysilerden ortaya çıkıyor; tıpkı insan ruhunda olduğu gibi, bunların bir yamalı bohçası adeta. Bunun dışında, güçsüz kişiye güçlü olanın sözlerini yineleterek kişiliklerin birbirinden fikir ya da "öneri" kapmalarını sağlayarak oyuna az da olsa evrimsel bir akış kattım.

Matmazel Julie modern bir kişiliktir; yarı-kadın, erkek düşmanı biri hiç yok diye değil elbette; bugün için bulunup ortaya konduğu, o da öne çıkıp laf etmeye başladığı için. Yarı-kadın bir tip, kendini öne süren, eskiden para için olduğu gibi, bugün de kendini iktidar, gözboyama, ayrıcalıklılık için satan biridir. Bu tip, soysuzlaşmayı içerir; iyi bir tip değildir, kalıcı değildir; ama ne yazık ki kendi çaresizliğini başkalarına geçirebilir. Soysuz erkekler de, her nedense içgüdüsel olarak eşlerini bu tür kadınlar arasından seçerler. O kadınlar da do-

ğum yaparlar, yaşamın kendilerine bir işkence olacağı cinsiyeti belirsiz yavrular ortaya çıkarırlar. Neyse ki yok olur gider bunlar; ya gerçeklikle uyuşamadıkları için, ya bastırılmış içgüdüleri birdenbire patladığı için, ya da erkeklere yetişme umutları suya düştüğü için. Bu tip, doğayla umutsuz bir kavgaya tutuştuğundan trajiktir; günümüzde natüralizmin romantiklerden alıp kullandığı şekliyle de trajiktir; çünkü, natüralizm mutluluktan başka bir şey gözetmez; mutluluk içinse güçlü, sağlıklı türden insanlara gerek vardır.

Öte yandan Matmazel Julie aynı zamanda, artık yerini akıl-beyin soyluluğuna terk etmekte olan, savaşçı soyluluğun da bir kalıntısıdır. Kendisi, hem bir annenin aile içinde neden olduğu "suç"tan doğan uyumsuzluğun kurbanıdır, hem de kendi gününün genel kabullerinin, koşullarının, kendi sakat konumunun kurbanıdır. Bunların tümü ise, geçmiş günlerdeki Yazgı'ya, Evrensel Yasa'ya eşdeğer şeylerdir. Bir natüralist, Tanrıya yönelik suçu ortadan kaldırmıştır, ama eylemden doğan sonuçları, cezalanmayı, hapse atılmayı ya da atılma korkusunu ortadan kaldıramaz; şu basit nedenle, bunlar o kişinin davranışına bağlıdır. Onuru incinmiş biri, dış görünüşüyle, onuruna dokunulmamış biri kadar rahat olamaz. Eğer bir baba öç almaya yanaşmamışsa, kızı o öcü alabilir; tıpkı burda olduğu gibi, yüksek sınıfta olmaktan edinilmiş ya da doğaçtan bir onur yüzünden. Kim bilir böyle bir şey de o yüksek sınıflara barbarlık döneminden, Aryanlar'dan ya da Ortaçağ şövalyelerinden kalmıştır... Çok da güzel bir şey, ama bugünlerde soyun korunması açısından tehlike oluşturuyor.

Bir soylu kişinin yaptığı *harakiri* bu; Japonların bir başkasının aşağılaması karşısında insanın kendi karnını deşmeye yönelten bir iç vicdan yasası. Soylulukların bir ayrıcalığı olarak bugün de değişik bir biçimde, düello olarak sürmekte bu yasa. Nitekim, bütün olanlardan sonra uşak Jean yaşayıp gider, ama Matmazel Julie onursuz yaşayamaz. Kölenin soylu kişi karşısındaki üstünlüğüdür bu; çünkü köle, onur denen

ölümcül saplantıdan yoksundur. Biz bütün Aryanlar'da azıcık soyluluk ya da Don Kişotluk vardır. Soyluluğa yaraşmayan bir iş yapıp da onurunu yitirdiği için kendine kıyan birine nedense yakınlık duyarız. Yerde ceset gibi uzanan, düşmüş bir büyüklük karşısında acı çekecek kadar soyluyuzdur; o düşmüş kişi daha sonra doğrulup yeniden onurlu işler yaparak kendini onaracak da olsa...

Uşak Jean, kendi soyunu sürdürecek ilginç özellikte biridir. Bir beyefendi olması yolunda kendini eğitmiştir ve emekçi bir babanın oğludur. İyi gelişmiş koku, tat alma, görme gibi duyuları dolayısıyla her şeyi kolayca kapmıştır; ayrıca güzellik duyusu da vardır. Belini çoktan doğrultmuş, başkalarını kullanma konusunda da hiç çekinmeyecek denli pervasız biridir. Daha şimdiden iş arkadaşlarına yabancılaşmıştır; onlardan, sırt çevirmiş olduğu yaşamın bir parçası oldukları için tiksinmekte, ama kendisinin sırlarını bildikleri, tasarılarına bulaştıkları, yükselişini kıskançlıkla izledikleri, düşüşünü dört gözle bekledikleri için onlardan ürkmekte ve kaçmaktadır. Yükseklere ulaşma aşkıyla oraya gelmiş kimselerden nefret etme arasında gidip gelen, kararsız ikili kişiliği burdan kaynaklanmaktadır. Kendi söylemine göre soylu kişinin biridir, yüksek sosyete sırlarını öğrenmiştir. Dışı başka içi başka biridir; üstünde zevkli, temiz uşak giysileri vardır, ama yürek temizliğine sahip olduğu belli değildir.

Küçük hanımına birazcık saygı duymakta, ama kendisinin karanlık sırlarını bilen Kristin'den korkmaktadır. Ayrıca, geceki olayların kendi geleceğiyle ilgili planlarını bozmasına izin vermeyecek denli de katı biridir. Hem bir kölenin kaba sabalığını, hem de bir efendinin metanetine sahip olduğu için kan görünce bayılmamakta, yıkıma göğüs gerebilmektedir. Sonuçta savaştan yara almadan çıkmaktadır; belki de yaşamının bundan sonraki günlerini bir otel işleticisi olarak geçirecektir. Romanyalı bir kont olmasa da, oğlu hiç kuşkusuz yüksek okula gidecek, belki de bir taşra savcısı olacaktır.

Jean'ın alt sınıfların aşağı olarak bakılan yaşam

anlayışının üstüne düşürdüğü ışık, tümüyle bakıldığında aydınlatıcıdır; örneğin, zaman zaman gerçek üzerine sözler söylemektedir. Çünkü bu sırada gerçeği değil, kendi işine geleni açıklamaktadır daha çok. Matmazel Julie, alt sınıfların üstlerince ezilmelerini ortaya attığı zaman, Jean hemen onu onaylar; çünkü amacı, karşısındakinin yakınlığını kazanmaktadır, ama kendisini arkadaki sürüden ayıracak böyle bir önceliği algıladığı anda sözünü hemen geri alır.

Jean'ın yükselmeye başlayışı, Matmazel Julie'nin yükseklerdeki eline uzanışından dolayı değildir, erkek oluşundandır. Erkeksiliği, keskin duyuları oluşu, girişkenliği ele alışı yüzünden, cinsel olarak soyluluk düzeyinde biridir. Üzerindeki aşağılık duygusu, içinde bulunduğu ortamdan kaynaklanmaktadır daha çok; o bunu uşak giysileriyle örtebilmektedir.

Kölece düşünce biçimi, Kont'a tapınışında (örneğin Kont'un çizmelerinde), dinsel boş inançlarda dile gelmektedir. Oysa Kont'a tapması, Kont'un sırf ulaşmak için çabaladığı o yüksek konumda olmasındandır. Üstelik, evin kızını elde ettiği ve bu sevimli yuvanın ne denli yavan olduğunu anladığı bir anda bile bu tapınmasını sürdürebilmektedir.

Böyle farklı karakterde iki kişi arasında "yüksek" düzeyde bir aşk ilişkisinin var olabileceğine inanmıyorum; bununla birlikte, duyduğu o suçluluk duygusunu azaltmak amacıyla, Matmazel Julie karakterinde âşık olduğu kanısını yarattım. Jean'da da, eğer toplumsal konumu değişse Matmazel Julie'yi gerçekten seveceği kanısını uyandırdım. Bence aşk, kocaman bir çiçek açmadan önce karanlığa kökleşmesi gereken bir sümbüle benzer. Bu durumda, birden sürgün verir, çiçeklenir, aynı anda da tohuma karışır; birden ölmesinin nedeni budur.

Kristin'e gelince: Mutfak ateşi önünde durmaktan körü körüne bağlılık ve değişmezlik içinde kalmış bir dişi köledir o. Ayrıca, dinle ve ahlakla tıka basa doludur; bir muska gibi taşır bunları üzerinde. Evin alışveriş hesaplarından cebine

indirdiklerini İsa'nın üzerine yıkıp taze bir suçsuzluk duygusuyla dolu olarak geri dönmenin en kolay, en kestirme yolunu kiliseye gitmekte bulur. Bunun dışında, ikinci sırada bir kişiliktir; bu yüzden onu *Baba* oyunumdaki Rahip ile doktor doğrultusunda çizdim. Çoğu taşra rahipleri ile bölge doktorları gibi, sıradan bir insan olarak... Bu ikinci sıradaki kişilikler eğer bazılarına soyut görünüyorsa, bu, biraz da sıradan insanların iş görürken soyut olmaları yüzündendir, yani bunların bireysellikleri yoktur; çalışırken yalnızca bir yanlarını gösterirler. Seyirciler, eğer onları diğer yanlarıyla görme ihtiyacı duymuyorlarsa, o zaman benim onları soyut göstermemin herhangi bir yanlışlığı yok demektir.

Diyaloglara gelince: Oyun kişilerini, karşısmdakinden parlak bir yanıt kapmak için aptalca sorular soran sorgulamacılar yerine koymamakla, sürüp gelen gelenekten az da olsa kopardım kendimi. Fransız diyalog biçiminin simetrik, matematiksel kuruluşundan kaçınarak, insanların kafasının kurala bağlı olmaksızın, tıpkı yaşamda olduğu gibi, karşılıklı bir konuşma sırasında bir konunun sonuna kadar dümdüz götürülmediği, başkasının kafasındakilerle de paylaşılma olanağı olacak biçimde çalışmasını gözettim. Böylece diyaloglar da, tıpkı bir müzik bestesindeki tema gibi, baştaki sahnelerde toplanan malzemeye daha sonra yeniden dönülerek, üstünden gidip yinelenerek, işlenip geliştirilerek akış kazandı.

Olaylar dizisi ise açıkça belli; olanlar gerçekten yalnızca iki kişiyi ilgilendirdiğinden, olayın gelişimini bu ikisi üzerinde yoğunlaştırdım. Yalnızca ikinci sırada bir kişiliği, aşçı kadını olaya soktum; babanın rahatsız edici ruhunu eylemin üstünde ve gerisinde tuttum. Bunu yapmamın nedeni, kanımca, insanları bugün en çok ilgilendiren şeyin psikolojik süreçler olmasıdır. Sorgulamadan hoşlanan ruhlarımız, herhangi bir şeyin yalnızca olup bitmesiyle doygunluğa ulaşmıyor, bunların nasıl olup bittiğini de öğrenmek istiyor. Mekanizmanın işleyişini görmek için kablolara bakmak, yanlış kasaya oturmuş kutuyu incelemek, bağlantıyı bulmak için si-

hirli çıngırağı elimize almak, nasıl işaretlendiğini görmek için iskambillere bakmak istiyoruz.

Bu bağlamda bana bütün modern edebiyat örneklerinden daha çekici gelen Gouncourt Kardeşler'in belgesel romanlarını göz önünde bulundurdum.

Eserin teknik yanlarına gelince: Oyunu iki perdeye bölmemeyi denedim. Çünkü düşündüm ve şu sonuca vardım ki, yanılsama yaratma gücümüz, oyunda verilen aralarla sekteye uğruyor; bu ara verişlerde izleyici gördüklerini yansılayacak, gözbağcı-yazarın çekici etkisinden kurtulacak zaman bulabiliyor. Bu oyunum, herhalde bir-bir buçuk saat süreli olacaktır; insanların bu kadar saat ya da daha uzun süre, ders, vaaz ya da meclis tartışması dinleyebildiklerine bakılırsa, aynı uzunlukta bir tiyatro gösterisinin onlar için yorucu olacağını hiç sanmıyorum. Ta 1872'lerdeilkçalışmalarımdan olan *Kanun Kaçağı* adlı oyunumda, çok daha az başarılı olsa da, bu yoğunlaştırılmış biçimi denemiştim. O oyun beş perdeden oluşuyordu, ancak yazmayı bitirdiğim zaman, insanda uyandırdığı o rahatsız edici, kopuk etkiyi duydum. Bunun üzerine bütün metin yakıldı, küllerinden tek perdelik bir oyun çıktı; bir saat sürecek, elli sayfalık, iyi örülü bir oyun... *Matmazel Julie* oyunun biçimi bu yüzden yeni değil, ama anlaşıldığı kadarınca, benim; ileri dönemlere de kalabilir, beğenilerin değişimine bağlı. Umudum, günün birinde tüm bir geceyi alacak tek perdelik bir oyunu izleyebilecek seyirciye kavuşmak; bunun için de önce öyle bir şeyi denemek gerekiyor. Bu arada seyircinin yanılsamadan kurtulmasına fırsat vermeden, seyircilerle oyuncuların bir parça soluk almalarını sağlamak için üç sanat biçimine yer verdim: Monolog, sessiz oyun ve bale. Dram sanatının bir parçasıdır bunlar; kökenleri klasik tragedyaya uzanır; monodi, monolog olmuştur; koro da bale.

Monologlar, bizim gerçekçi görüşe sahip kişiler tarafından doğal olmayışla suçlanmaktadır; oysa, nedenleri ortaya konulursa, doğallık sağlanabilir, bu da bir üstünlüktür. Bir ko-

nuşmacının yapacağı konuşmayı belleğine yerleştirmek için odada bir aşağı bir yukarı dolaşması, bir oyuncunun rolünü yüksek sesle okuması; bir hizmetçi kızın kedisiyle mırıldaşması, bir annenin bebeğiyle konuşması, evde kalmış yaşlı bir kızın papağanıyla laflaşması, uykuda konuşan birinin uyk usunda konuşması bütünüyle doğaldır. Ayrıca oyuncunun, hiç değilse bir kez, yazarın buyrultuları dışında kendi başına kalması için monologların, yazılmamış ancak belirtilmiş olmasında yarar vardır. Ne de olsa, insanın uykusunda ya da papağanıyla ya da kedisiyle konuştuğu şeylerin çok az önemi vardır; bunların hiçbiri eylemi etkilemez. Yetenekli bir oyuncu kendisini havaya sokarak, durumla özdeşleşerek, yazardan daha çok oyun yaratabilir. Yazar, seyirciyi yanılsamasından uyandırmaksızın orada daha ne kadar söz söylenebileceğini, o anın daha ne kadar sürmesi gerektiğini kestiremez çünkü.

Bilindiği gibi bazı İtalyan tiyatroları, doğaçlamayla oynamaya dönmüşlerdir; böylelikle de yazarın koyduğu sınırlar içinde kalındığı halde, yaratıcı oyunlar çıkarmışlardır. Böyle bir şey, üretken diyebileceğimiz yeni bir sanat biçimine doğru atılmış bir adım, hatta onun başlangıcı sayılabilir.

Monologların doğal kaçmayacağı anlarda sözsüz oyuna başvurarak, oyuncunun hayal gücünü daha genişletecek, ona daha da bağımsız olma fırsatı verecek şekilde yer açtım. Seyircinin de dayanma sınırını aşmamak için, oyunun sıkıcılığını alsın diye, tümüyle yaz dönümü gecesi dansının kendi gereği araya müzik koydum. Burda müzik yönetmeninden dileğim, seçeceği bestelere iyice göz atması, şu anki operet ya da dans müziğinden ya da çokça yerel özellikler taşıyan halk ezgilerinden bir şeyler alarak ortadaki çatışmalı duruma bunları karıştırmaması. Getirdiğim balenin yerine ise, alışıldık türden 'kalabalık sahneler' konmamalı; çünkü çok kötü oynanıyor bu tür sahneler; sonunda yanılsamayı bozan, kendini gösterme fırsatını ele geçirdiği için ortada sırıtıp duran bir sürü ahmak ortaya çıkıyor. Köylüler burda dalga geçeme-

yecekleri, ancak çift anlamlı hazır deyimler kullanacakları için, onlara uygun bir taşlama yaratmadım. Yalnız, Stockholm yöresinden kendim kaydettiğim, az çok bilinen bir şarkı ve dansı koydum. Şarkının sözleri olayın tam üstüne basan sözler değil, ama bu sözleri bile bile kullandım; çünkü kölenin o kurnaz, yani güçsüz yanı onu doğrudan doğruya dil uzatmaktan alıkoyar. Ciddi bir olay karşısında soytarılık da yapılamaz ya da durumun üstüne tam tüy dikecek bir kaba şaka da...

Sahne düzenine gelince: Burda, izlenimci resimlerdeki simetrisizliği ve ekonomiyi ele aldım; sanırım, böylece yanılsamayı güçlendirmiş oldum. Tüm odanın görünmeyişi, tüm ev eşyasının esneklik içinde oluşu ise, hayal gücüne açıklık kazandırarak görüneni tamamlaması içindir. Kapılardan geçme gibi o yorucu giriş çıkışları da kaldırdım; bezden yapılan sahne kapıları bir dokunuşta sallanıyor çünkü. Kötü bir akşam yemeği yedikten sonra sinirlenip de, "tüm evi yerinden sarsacak biçimde" kapıyı ardından çarpacak babanın sıkıntısını bile veremeyecek durumdalar. Sahnedeyken sallanıyorlar. Ayrıca, tek bir dekora yer verdim; hem oyun kişileri kendilerini daha çok açabilsinler, hem de gereksiz süsleme ortadan kalksın diye. Tek bir dekor olunca da insan bunun gerçekçi olmasını bekler, ama sahne çizimcileri için, ne denli harikalar yaratırlarsa yaratsınlar, sahneyi odaya benzetmeye çalışmaktan daha zor bir şey olamaz. Bir kez, duvarların bezden yapılması gerekecek; hem, boyanmış raf ve mutfak gereçlerinden de kurtulmanın zamanı artık. Bir yığın sahne geleneğine uymamız isteniyor, hiç değilse şu boyalı kap kacak işi ortadan kalksın artık.

Arka duvarla masayı çaprazlama yerleştirdim; böylece oyuncular masa başında karşılıklı ya da yan yana oturduklarında yüzleri tam dönük ya da yarı-yandan oynayabilsinler. Aida operasında çaprazlama bir arka plana tanık olmuştum, göze alışılmadık bakış açıları sağlıyor, sırf o sıkıcı, düzlemesine planlara da bir tepkiymiş gibi de durmuyor.

Bir başka ihtiyaç duyulan yenilik de, sahne önündeki dizi ışıkların kaldırılması. Alttan gelen ışığın oyuncuların yüzünü daha şişkin göstermek için kullanıldığı söyleniyor. Niye bütün oyuncuların yüzünü şişkin göstermek gerekiyor ki? Alttan aydınlatma, yüzün alt kesimlerinin, özellikle de çenenin inceliğini yansıtmaz mı, burnun biçimini çarpıtıp gözlere kadar gölgeler düşürmez mi? Böyle bir şey olmasa bile şurası kesin, alttan ışık sahnedeki oyuncunun gözüne zararlıdır; yüz oyunlarındaki tüm anlatımı alır. Gözün ağ tabakasına vurur (yalnızca, su üstünde gün ışığını izleme zorunda olan denizciler bunun dışındadır), böylelikle de gözler yanlara ya da öne doğru döndürülerek çevrilir, sonunda göz kapaklarından başka bir şey görünmez olur. Özellikle de kadın oyuncuların hiç durmaksızın göz kırpıştırmalarının nedeni de yine bu olsa gerek. Sahnede biri gözleriyle konuşacak olsa, yapacağı tek şey, dosdoğru seyircilere doğru bakmaktır; dekorların çevresi dışında seyircilerle ancak bu şekilde iletişim kurulabilir; doğru ya da yanlış, "dostları selamlama" deniyor buna, alışkanlık olmuş bir şey.

Birtakım reflektörlerle yeterince güçlendirilmiş bir yan ışıklandırma, oyuncu için yüzünün en büyük olanağı olan gözlerle oynamayı sağlayarak oyuncunun anlatım gücünü pekiştirmiş olmayacak mıdır?

Oyuncuların seyircilerle 'birlikte' oynaması yerine, ki asıl isteğim bu olduğu halde, oyuncuların seyircilere 'doğru' oynaması gerektiği gibi bir hayal besliyorum. Önemli bir sahne boyunca, oyuncunun sırtını görmeyi aklımdan bile geçirmiyorum, ama istediğim şey, can alıcı sahnelerin, oyunun eylemi nereye gerektiriyorsa orda oynaması; düet sonrası alkış beklerken olduğu gibi, suflör yerinin önünde oynaması. Yani amacım devrim yapmak değil, 'dördüncü duvar'ın kaldırılması ortalığı alt üst edeceği için, sadece birtakım küçük değişiklikler getirmek.

Yaşamdakinden daha güzel olacakları için, kadın oyuncuların makyaj konusunda söyleyeceklerime kulak asmak iste-

yeceklerini umuyorum; ancak erkek oyuncular, soyut bir kişiliğe bürünmek amacıyla gresli boyalar sürünüp yüzlerini bir maske gibi örtmelerinin ne denli kendi çıkarlarına olacağını düşünmelidirler. Öfke belirtisi olsun diye iki kaşı arasına siyah çeken bir adamı alalım; bir şeyi yanıtlarken gülmesi gerektiğinde, bu donuk öfke çizgileriyle yüzü ne duruma düşecektir? Korkunçluğa bakın! Aynı şekilde, oyunda yaşlı adamın tepesi attı diyelim, alnı kırışacaktır, ama ya o yapma alın bilardo topu gibi pürüzsüzse?

Bir oyuncunun en ince tepkilerinin bile yüzüne yansıması gereken, bunların ses ya da jestle anlatılmayacağı modern psikolojik bir oyunu, güçlü bir ışıklandırmayla, küçük bir sahnede hiç makyaj olmadan ya da çok az makyajlı bir kadroyla oynamaya çalışmak en doğrusu olacaktır.

Bütün bunlara ek olarak, seyircinin tam yüzüne doğru çevrilmiş, insanın gözünü alan lambalarıyla birlikte o ortada duran orkestrayı yerinden kaldırabilirsek; oturma yerleri, seyircinin bakış düzlüğü, oyuncuların dizlerinden yukarısını görecek şekilde yükseltilirse; kıkır kıkır gülüşülüp yemek yiyenlerin partiler verdiği o localardan kurtulursak (ki asıl hedefim bu); oyunun oynayışı sırasında salonda tam bir karanlık sağlanabilirse, bir de hepsinden önce, ufak bir sahne ile ufak bir binamız olursa, belki o zaman yeni bir tiyatro sanatı doğabilir; tiyatro yeniden kültürlü insanlar için bir eğlence yeri haline gelebilir. Böyle bir tiyatro olsun diye beklerken bizim yapacağımız şey de, geleceğin oyun dağarcığını şimdiden oluşturmak üzere yazmayı sürdürmektir.

Ben bir girişim yaptım. Başarısızsa, yeniden deneme yapmaya gerekli olacak yeterince zaman var.

(*Türkçesi*: Aziz Çalışlar)

AUGUST STRINDBERG

MATMAZEL JULIE

Türkçesi
Aziz Çalışlar

KİŞİLER

MATMAZEL JULIE	25 yaşlarında.
JEAN	30 yaşlarında.
KRISTIN	Aşçı kadın, 35 yaşlarında.

SAHNE: *1880'lerde bir İsveç taşra konağının geniş mutfağı. Bir yaz dönümü gecesi.*

Mutfağın üç kapısı vardır; küçük olan ikisi Jean ile Kristin'in yatak odalarına, büyük camlı kapı ise avluya açılır. Konağa tek giriş yolu burasıdır.

Camlı kapılardan Cupidolu bir çeşmenin bir bölümü, çiçek açmış leylak dalları ile birkaç Lombardiya kavağının uçları görünür. Duvarın dibinde içine bakır, demir ve teneke mutfak gereçleri konan işlemeli kâğıt kaplı raflar.

Solda, bacasının bir bölümü görünen, büyük bir çini yemek ocağının bulunduğu köşe; sağda, hizmetçilerin yemek masası, yanında sandalyeler.

Ocak, huş ağacı dallarıyla bezenmiş, yerlere ardıç ağaç dalları serpilmiştir. Masanın ucunda, içi leylak dolu büyük bir Japon baharat kavanozu. Ayrıca, bir buzdolabı, bir bulaşık tezgâhı ve leğeni. İki kanatlı kapının üstünde, eski tarz büyük bir zil, yanında ise bir konuşma borusu asılıdır. Yandaki ambarda yapılan danstan keman sesleri gelir.

Kristin, ocak başında tavada bir şeyler kızartmaktadır. Üstünde açık renk, pamuklu bir giysi ile büyük bir önlük vardır. Üstünde uşak giysileri ile Jean girer; elindeki bir çift mahmuzlu binici çizmesini göze görünen bir yere bırakır.

JEAN Matmazel Julie bu akşam çılgın yine, iyice çılgın...

KRISTIN Eee, döndün demek?

JEAN Kont'u istasyona bıraktıktan sonra döndüm, bir dans edeyim diye ambara uğradım. Kimi göreyim, bizim küçük hanım koruyucu ile işi ilerletmiş. Beni görür görmez fırladı yerinden, dansa kaldırdı. Ne biçim dans etmek o, hayatımda görmedim! Çılgın.

KRISTIN Hep çılgındır o zaten; hem geçen akşam nişanı bozulduktan sonra böyle kötü oldu.

JEAN Doğrusu matrak iş. Adam zengin bile değildi, ama hiç

değilse efendi biriydi. Eh işte, herkesi beğenmez bunlar! *(Masanın kenarına ilişir)* Neyse... bizim şey... küçük hanım, babasıyla birlikte yakınlarını görmeye gitmiyor da evde yamakları ile birlikte kalıyor, tuhaf biraz.

KRISTIN Nişanlısıyla kopan o patırtıdan sonra çekiniyordur belki de...

JEAN Belki... Az çok akıllı adamdı yani. Ne olup bittiğini bir bilsen Kristin. Kendi gözlerimle gördüm, hiç çaktırmadan tabii.

KRISTIN O ikisini mi gördün?

JEAN Ne sandın! Bir gece ahırın avlusunda rastladım o ikisine. Matmazel Julie, kendi deyimiyle, "idman yaptırıyordu" ona. Nasıl biliyor musun? Kırbacının üstünden atlatıyordu, hani bir köpeği nasıl eğitirsin, işte öyle. Adam iki kez atladı kırbacın üstünden; her seferinde de bir kırbaç yedi, küçük hanımın canı sıkılıyor diye. Ama üçüncü atlayışa gelince kırbacı Matmazel Julie'nin elinden kaptığı gibi paramparça etti. Sonra da çekti gitti.

KRISTIN Bak sen, neler olup bitmiş! Hiç farkında bile değilim!

JEAN Yaa, işin aslı bu... Geçelim şimdi... Neler hazırladın sen bana, Kristin? Bir şeye benziyordur sanırım.

KRISTIN *(Jean'ın tabağına tavadan yemek koyar)* Eh işte... yağsız tarafından böbrek.

JEAN *(Yemeği koklar)* Güzel! En sevdiğim yemek. *(Tabağı yoklar)* Tabağı ısıtsaydın keşke.

KRISTIN Senin titizliğin tuttu mu Kont'tan beter oluyorsun. *(Jean'ın saçlarını sevecenlikle okşar)*

JEAN *(Bozulur)* Çekme saçımı. Ne kadar huylandığımı biliyorsun.

KRISTIN Seviyoruz diye yaptık, ne var...

(Jean yemek yer. Kristin bir şişe bira getirir)

JEAN Yaz dönümü gecesi bira! Yoo, teşekkürler! Bende daha iyisi var. *(Masanın gözünden sarı yaldızlı bir şişe kırmızı*

şarap çıkarır) Görüyor musun, Sarı Yıldız! Hadi şimdi bir bardak getir, ama balon bardak olsun!

KRISTIN *(Şarap kadehini getirir)* Tanrı seni alacak kadının yardımcısı olsun, dırdırcı herif!

(Birayı buzdolabına koyduktan sonra, ocağın üstüne küçük bir sahan oturtur)

JEAN Saçma! Benim gibi açıkgöz birini almak için can atarsın sen. Herkes zaten nişanlın diyor bana; sanırım bir zararını görmedim. *(Şaraptan tadar)* İyi, gerçekten çok iyi... Ama pek ısınmamış. *(Kadehi eliyle ısıtır)* Dijon'dayken almıştık bunu. Şişe parası yok; litresi dört frank, vergisi içinde. Ne pişiriyorsun orda öyle? Kokuyor!

KRISTIN Matmazel Julie istedi, köpeği Diana için, zıkkımın peki.

JEAN Kristin, konuşurken biraz daha edepli ol. Hem sen tatil gününü niye zehir ediyorsun o ite yemek pişirmek için? Hasta mı yoksa?

KRISTIN Hasta ya... O finoyla kaçmış kulübeden, sonrası hep bilinen şey. Matmazel Julie sevmez bunları, bilirsin.

JEAN Matmazel Julie bir bakıyorsun güçlü kudretli, bir bakıyorsun değil. Tıpkı ölen anası gibi. Kontes hep evde otururdu, mutfakta, kuytu köşelerde... ama gel de kendisine at dayandır! Kol yenleri hep kir içinde dolaşırdı; ama işlemeli kol düğmeleriyle gezerdi. Bizim küçük hanım ise, hiç aldırdığı yok, ne kendine ne de konumuna. Diyeceğim, daha incelmemiş henüz. Daha demin ambarda kalk sen koruyucuyu Anna'nın elinden al ve dans et onunla; hiç sormak da yok. Biz böyle şeyler yapmayız. Ama soylu takımı, basit insanlar gibi davranmaya kalktılar mı böyle oluyor işte; hemen bayağılaşıyorlar... Yine de esaslı kız. Çarpıcı! O ne omuzlar! O... şeyler filan.

KRISTIN A, kes artık! Clara neler diyor, ben onu bilirim, her gün onu giydiren o.

JEAN Kim, Clara mı? Hah, siz hepiniz kıskançsınız! Hem

ben Matmazel Julie'yle atla gezintiye bile çıkmış adamım... hele o dans edişi yok mu!..

KRISTIN Jean bak. Benimle dans edeceksin değil mi, işim bitince?

JEAN Tabii edeceğim.

KRISTIN Söz mü?

JEAN Söz de ne demek? Ben bir şey yapacağım dedim mi yaparım. Eh, yemeğe teşekkürler. Tam bir ziyafet.

(Şişenin mantarını tıkar.

Julie kapıda görünür; dışarıda biriyle konuşmaktadır)

JULIE Hemen döneceğim, sen bekleme.

(Jean şarap şişesini masanın gözüne atıp saygıyla doğrulur. Julie içeri girer, ocak başında Kristin'le karşılaşır)

Eee, yaptın mı?

(Kristin, Jean'ın da orda olduğunu belirtir)

JEAN *(Çapkınca)* Ne o, hanımefendiler bir sır mı saklıyor?

JULIE *(Jean'ın yüzüne mendiliyle hafifçe vurur)* Çok da meraklısın.

JEAN Ne güzel koku! Menekşe.

JULIE *(Yapmacıklı)* Yok canım! Sen güzel koku uzmanı mısın? Anladık iyi dans biliyorsun. Bakma öyle. Git hadi.

(Bir İskoç ezgisinin sesi gelir)

JEAN *(Saygısız bir incelikle)* Anlaşılan bu yaz dönümü gecesinde büyü yapmaya çalışıyorsunuz. Niyetiniz ne? Size geleceğinizi söyleyecek yıldızlara mı bakmak?

JULIE *(Sertçe)* O göz var mı sende. *(Kristin'e)* Bir şişeye koy, sıkıca kapa ağzını. Jean, hadi gel bu İskoç ezgisiyle dans edelim.

JEAN *(Duraksar)* Kaba davranmak istemem ama, bu dansı Kristin'e söz vermiştim.

JULIE Ne yapalım, o da sonra dans eder, değil mi Kristin? Jean'ı ödünç alıyorum senden.

KRISTIN *(Şişenin ağzını kapatır)* Benimle bir ilgisi yok ki. Siz bu denli alçakgönüllü olduktan sonra, ona hayır demek

düşmez zaten matmazel. Hadi Jean, bu onuru sana verdiği için Matmazel Julie'ye teşekkür et.

JEAN Açık konuşursak, matmazel sakın alınmayın, aynı eşle iki kez dans etmeniz, düşünüyorum da pek akıllıca bir iş değil; hele hemen bir yargıya varmak isteyen insanlar varken.

JULIE *(Yerinden fırlar)* Ne biçim söz o öyle? Kim ne yargısı verecekmiş hemen? Ne demek istiyorsun yani?

JEAN *(Uysallıkla)* Eğer siz anlamak istemiyorsanız matmazel, benim daha açık konuşmam gerecek. Herkes sizin bu olağanüstü bağışınız için can atarken, sizin kendi hizmetçilerinizden yalnızca birini seçmeniz iyi bir şey değil.

JULIE Birini seçmek mi? Aman ne akıl! Şaştım doğrusu. Evin hanımı olarak baloya katılmakla onları onurlandırıyorum ben; ama kalkıp da dans edeceksem, hiç kuşkusuz doğru dürüst biriyle dans edip gülünç durumlara düşmem.

JEAN Emriniz eğer buysa matmazel, ben hazırım.

JULIE *(İncelikle)* Bunu bir emir olarak alma ama... Bizler bu gece toplanmış birlikte eğlenen insanlarız. Sınıf farkı diye bir şey yok burada. Gel şimdi koluma gir. Kristin sakın kaygılanayım deme, sevgilini elinden alacak değilim. *(Jean, Julie'nin koluna girip dışarıya çıkarır. Yalnız kalan Kristin, uzaktan keman eşliğinde gelen İskoç ezgisini mırıldanarak rolünü doğal, dingin bir şekilde sürdürür. Jean'ın oturduğu yeri temizler, ufak tefeği yıkayıp kaldırır; önlüğünü çekmeceden çıkarır, ufak bir ayna alıp leylak kavanozuna dayar; bir kandil yakıp bir iki saç maşası ısıtarak saçlarını kıvırır. Kapıya doğru gidip dışarısını dinler; döndüğünde masanın üstünde Matmazel Julie'nin unutmuş olduğu mendili görür. Mendili koklar, düşünceli düşünceli inceler, katlar. Jean girer)*

JEAN Gerçekten çılgın bu matmazel. O nasıl dans öyle! Hem herkes kapı arkasına kaçıp sırıtıyor. Nesi var Kris-

tin?

KRISTIN Heyheyleri üstündeyken hep böyle tuhaflaşır. Şimdi sen dans ediyor musun benimle?

JEAN Demek seni atlattım diye kızmadın bana?

KRISTIN Biliyorsun, böyle küçük şeylere kızmam. Ayrıca da kendi sınırımı bilirim.

JEAN *(Kolunu Kristin'in beline dolar)* Anlayışlı kızsın sen; senden iyi karı olur.

(Julie girer; bozulur, şaşırmıştır)

JULIE *(Zorlama bir neşeyle)* Eşini bırakıp kaçan bir kavalye...

JEAN Kaçmadım Matmazel Julie, gördüğünüz gibi terk ettiğim kişiye döndüm.

JULIE *(Sesini değiştirerek)* İyi dans ediyorsun doğrusu. Peki bu uşak giysileri ne arıyor üzerinde anlamadım. Çıkar hemen onları.

JEAN O halde, izin verirseniz matmezel, bir dakika... Siyah ceketim şurda.

(Kendi odasındaki kapıya asılı olduğunu belirtir)

JULIE Önümde ceket değiştirmeden utanıyor musun yoksa? Odana git öyleyse, ya da istersen burda değiştir, ben arkamı dönerim.

JEAN İzninizle o zaman matmazel.

(Odasına gider; ceketini değiştirirken görünür)

JULIE Söyle bakayım Kristin, Jean senin nişanlın mı? Çok içli dışlı bir haliniz var.

KRISTIN Nişanlım mı, benim mi?.. Eh, siz öyle diyorsanız öyle olsun.

JULIE Ben mi diyorum?

KRISTIN Sizin bir nişanlınız oldu matmazal, sonra...

JULIE Ama biz gerçekten nişanlıydık.

KRISTIN Varsın olsun, bir sonuç çıkmadı ama...

(Jean üstünde siyah ceketi ile gelir)

JULIE Très gentil Monsieur Jean. Très gentil. [*Fr.* Çok şıksınız bayım. Çok şık.]

JEAN Vous vouluez plaisanter, madame. [*Fr.* Şaka ediyorsunuz, bayan]

JULIE Et vous voulez parler français. [*Fr.* Fransızca konuşmak istiyorsunuz.] Nerde öğrendin?

JEAN İsviçre'de, Lozan'ın en büyük otellerinin birinde kilercilik yaparken.

JULIE Tam da orda yetişmiş bir beyefendiye benziyorsun. Oldukça çekici. *(Masaya oturur)*

JEAN Ah, beni şımartıyorsunuz.

JULIE *(Huylanmış)* Şımartıyor muyum?

JEAN Benim gibi adama gerçekten böyle gönül alıcı sözler söyleyeceğinize inanamayacak kadar utangaç biriyimdir; sanıyorum abartıyorsunuz, sizin bu yaptığınız benimle oyun oynamak.

JULIE Bu lafları da nerden öğrendin? Anlaşılan tiyatroya çok gidiyorsun.

JEAN Orası doğru. Çok da gezdim.

JULIE Ama sen buralısın aslında, öyle değil mi?

JEAN Evet babam bitişikteki Bölge Savcısı'nın arazisinde çalışıyordu. Siz daha küçükken Matmazel Julie, sizi sık sık görürdüm ben, ama siz fark etmezdiniz tabii.

JULIE Aaa, sahi mi?

JEAN Evet. Hele bir kez anımsıyorum... yoo, yo şimdi size söz edemem ondan.

JULIE Niye söz etmeyekmişsin? Söyle, tam sırası.

JEAN Yoo, gerçekten söz edemem şimdi. Belki başka bir zaman...

JULIE Başka bir zaman, hiçbir zaman demektir. Şimdi olsa ne çıkar?

JEAN Bir şey çıkmaz ama olmasın daha iyi. *(Uyuklamaya başlayan Kristin'i gösterir)* Baksanıza!

JULIE Ondan iyi eş olur, ne dersin? Hele horluyorsa...

JEAN Yoo, horlamaz, sayıklar sadece.

JULIE *(Alaylı)* Sayıkladığını sen nerden biliyorsun?

JEAN *(Arsızca)* Duydum.

(Bir an. Bakışırlar.)

JULIE Otursana!

JEAN Karşınızda öyle özgürce davranamam.

JULIE Ya bu emirse?

JEAN O zaman boyun eğerim.

JULIE Otur. Yo, dur bir dakika. Önce bir içki verir misin?

JEAN Dolapta ne var bilmiyorum. Sanırım sadece bira var.

JULIE Sadece demeye gerek yok. Benim basit zevklerim vardır, birayı şaraba yeğlerim.

(Jean, buzdolabından bir şişe bira çıkarır, bir bardak ve tabak alıp servis yapar)

JEAN Buyrun.

JULİE Teşekkür ederim. Sen de almaz mısın azıcık?

JEAN Biracı değilimdir, ama bu sizin bir emrinizse...

JULIE Emir mi? Benim bildiğim insanlar karşılıklı oturunca bir şeyler içmek usuldendir.

JEAN Doğrusu da bu ya...

(Bir başka şişe açar ve bir bardak daha getirir)

JULİE Şimdi sağlığıma iç. *(Jean duralar)* Adam gerçekten utangaç!

(Jean diz çöker, alaysı bir törenle bardağını kaldırır)

JEAN Hanımefendimin sağlığına!

JULIE Kutlarım! Öp şimdi ayağımı, her şey tam olsun.

(Jean duralar; sonra Julie'nin ayağını hoyratça yakalar, hafif - çe bir öpücük kondurur)

Harika. Oyuncu olmalıymışsın sen.

JEAN *(Doğrulur)* Böyle sürdüremeyiz bunu Matmazel Julie. Biri gelip görebilir.

JULIE Ne olur yani?

JEAN En azından laf olur. Bir bilseniz, ağızlarına nasıl dolamışlardır şimdi...

JULIE Ne diyorlar? Anlat. Otursana!

JEAN *(Oturur)* Alınmayın matmazel, ama... şey, pek iyi söz-

ler değil... imalı sözler... of, siz de çok iyi bilirsiniz bunları. Çocuk değilsiniz ki, bir hanımefendi gece bir erkekle, üstelik uşağıyla baş başa içki içerken görülürse... ne olur.

JULIE Eee sonra? Ayrıca da baş başa değiliz, Kristin burada.

JEAN Evet, ama uyuyor.

JULIE Uyandırırım ben de... *(Doğrulur)* Kristin, uyuyor musun? *(Kristin uykusunda mırıldanır)* Kristin! Aman Tanrım, nasıl da derin uykuda!

KRISTIN *(Uyku arası)* Kont'un çizmeleri temizlendi... kahveyi koy... olur, pekiyi, hemen şimdi...
(Anlamsız sayıklamaları sürer)

JULIE *(Kristin'in burnundan yakalar)* Hadi kalk hadi!

JEAN *(Sert)* Bırakın uyusun.

JULIE Ne?

JEAN Siz de bütün gün ocağın başında ayakta dursanız akşama yorgun düşersiniz. Hem insan, uyuyana saygı göstermeli.

JULIE *(Sesini değiştirir)* Güzel fikir. Beğendim. Aferin. *(Elini Jean'a doğru uzatır)* Hadi, benim için leylak kopar şimdi!
(Bu arada Kristin, yatak odasına uykulu uykulu gider)

JEAN Sizinle... dışarda... efendim.

JULIE Evet.

JEAN Olmaz, gerçekten olmaz.

JULIE Ne diyorsun alamadım. Herhalde aklından geçenler...

JEAN Benim değil, başkalarının.

JULIE Neymiş yani? Uşağa mı âşık olmuşum?

JEAN Kendini beğenmişin biri değilimdir ama o dediğiniz türden şeyler olmaz değil; hele köylüler hiçbir şeye kutsal gözle bakmazlar.

JULIE Bence soylu birisin sen.

JEAN Öyleyimdir, haklısınız.

JULIE O halde ben de dünyaya iniş yapıyorum.

JEAN Yoo, iniş filan yapmayın, Matmazel Julie. Bakın, sonra kendi isteğinizle indiğinize kimse inanmaz; düştü derler.

JULIE İnsanları o denli aşağı görmüyorum ben. Gel de bir dene istersen. Hadi.

(Gözlerini Jean'ın gözlerine diker)

JEAN Biliyor musunuz, çok tuhaf birisiniz siz.

JULIE Belki sen de tuhafsın; aslında her şey tuhaf. Yaşam, insanlar... Her şey dibe, ta dibe çökene kadar su yüzünde sürüklenen bir köpük sadece. Ara sıra gördüğüm bir rüyayı anımsatır bu bana; bir sütunun tepesindeyimdir, aşağı nasıl ineceğimi bir türlü kestiremem. Aşağı bakınca başım döner. Oysa, inmem gerekir, atlayacak cesareti de gösteremedim. Ne orda durabiliyorum, ne aşağı düşeyim desem de düşebiliyorum. Sonu gelmiyor. Aşağı yere düşmedikçe rahat yüzü yok. Yere insem, bu kez de ta yerin dibine batmak istiyorum. Hiç böyle bir şey oldu mu sende?

JEAN Hayır. Gördüğüm rüyada, hep karanlık bir ormanda, büyük bir ağacın altında yatıyorumdur. Yukarılara çıkmak isterim; ağacın ta tepesine kadar çıkıp güneşin aydınlattığı, ışıltılı görünüme ordan bakmak, sonra da tepede duran yuvadaki altın yumurtaları almak. Habire tırmanırım; ağacın gövdesi kalın ve kaygandır, daha ilk dala bile ulaşamam. Ama bir kez ulaşınca, sanki merdivenle çıkmışım gibi ağacın tepesine kolayca varacağımı bilirim. Şimdilik o dala ulaşamadım, ama yakında ulaşacağım, rüyalarımda bile olsa.

JULIE Ben de oturmuş rüyalardan konuşuyorum seninle. Hadi, sadece bahçeye çıkacağız.

(Jean'ın koluna girer, birlikte kapıya doğru giderler)

JEAN Bu gece dokuz yaz dönümü çiçeği üstünde uyursak eğer Matmazel Julie, bütün rüyalarımız çıkar.

(Kapıya doğru yönelirler. Jean elini gözüne götürür)

JULIE Dur bakayım, gözüne bir şey mi kaçtı?

JEAN Yok bir şey, toz herhalde, geçer şimdi.

JULIE Kolumun ucu değmiştir herhalde. Otur da bakayım. *(Jean'ı kolundan tutar oturtur; başını arkaya eğer, Jean'ın gözüne kaçan tozu mendilinin ucuyla çıkarmaya çalışır)* Ne diyorsam onu yap. Ne o, titriyorsun; bir de koca, güçlü adam olacaksın! *(Jean'ın pazularını yoklar)*

JEAN *(Uyarır)* Matmazel Julie!

JULIE Evet, Monsieur Jean?

JEAN Attention. Je ne suis qu'un homme. [*Fr.* Dikkat. Ben yalnız bir erkeğim.]

JULIE Uslu duracak mısın sen şimdi! Oldu işte. Çıktı. Elimi öp de teşekkür et.

JEAN *(Doğrulur)* Bakın Matmazel Julie, Kristin yattı. Dinliyor musunuz?

JULIE Önce elimi öp.

JEAN Peki, sonra kabahat bende demeyin.

JULIE Niye o?

JEAN Niye mi? Hâlâ çocuk musunuz, yoksa yirmi beş yaşında ateşle oynamanın tehlikeli olduğunu bilmiyor musunuz?

JULIE Benim için tehlike yok. Sigortam var.

JEAN *(Çekingenliği bırakır)* Sigortanız filan yok. Olsa bile burda tutuşabilecek şeyler var.

JULIE Kendini mi kast ediyorsun?

JEAN Evet, kendim olduğum için değil; erkeğim, gencim ve...

JULIE Ve yakışıklısın. Ne inanılmaz bir kendini beğenmişlik! Don Juan olmayasın sakın? Yaksa Hz. Yusuf musun? Aman Tanrım, doğrusu Hz. Yusuf olduğuna inanırım.

JEAN Sahi mi?

JULIE Korkarım sahi!

(Jean, Julie'nin üstüne yürür, kucaklayıp öpmeye kalkışır. Julie, Jean'ın kulaklarına yumruklar indirir)

JULIE Bu ne cesaret!

JEAN Ciddi mi söylüyorsunuz, şaka mı?

JULIE Ciddi söylüyorum.

JEAN O halde bütün daha öncekiler de ciddiydi. Oynadığımız oyunları çok ciddiye alıyorsunuz, çok tehlikeli bir şey. Neyse oyun oynamaktan yoruldum artık; lütfen işimin başına döneyim. Kont'un ilk işi çizmelerini istemektir; vakit gece yarısını geçti.

JULIE Bırak o çizmeleri.

JEAN Hayır. Bu, benim yapmakla görevli olduğum iş. Sizin ne oyun arkadaşınızım ben, ne de olacağım var. Bana göre bir iş değil.

JULIE Onurlusun.

JEAN Bazı bakımlardan, ama tümüyle değil.

JULIE Hiç âşık oldun mu sen?

JEAN Pek denemez, çok az kıza yanaştım. Hele bir keresinde istediğim kızı elde edemeyince hasta oldum. Tıpkı Binbir Gece Masalları'ndaki, aşk yüzünden hasta düşen prensler gibi, yeme içmeden kesildim.

JULIE Kimdi o kız? *(Yanıt alamaz)* Kimdi o kız?

JEAN Bunu zorla söyletemezsiniz bana.

JULIE O halde seninle eşit biri gibi sorsam, dostça yani. Kimdi o kız?

JEAN Siz...

JULIE *(Oturur)* Ne kadar saçma!

JEAN Evet, istiyorsanız gülünç deyin. Size daha önce anlatmak istediğim hikâye buydu işte, anlıyor musunuz..... Ama şimdi artık anlatacağım size... Bilir misiniz, dünya aşağıdan bakıldığında neye benzer? Nerden bileceksiniz. Yukardan uçtukları için arkaları pek görülmeyen şahinler ile atmacalar nasılsa öyle. Ben bir işçi evinde büyüdüm; benim dışımda yedi çocuk daha, bir de domuz, tek bir ağacın olmadığı bozkırlar.... Ama pencereden, Kont'un üstünde elma ağaları sarkan bahçe duvarını gö-

rebiliyordum. Ellerinde ışıldayan kılıçlarla birçok ürkütücü meleğin korudukları o Cennet Bahçesi burasıydı. Neyse, öbür oğlan çocuklarıyla birlikte hayat ağacının yanına vardık. Bütün bunlar sizi benden iğrendirmiyor ya?

JULIE Yok canım, bütün oğlan çocukları elma çalar.

JEAN Yine de iğreniyorsunuzdur benden. Her neyse, bir gün soğan tarhlarına tohum ekmek için annemle birlikte Cennet Bahçesi'nden içeri girdim. Mutfak bahçesinin yakınında, her yanından yasemin ve hanımelleri sarkan, ufak bir köşk vardı. Ne için kullanıldığını da bilmiyordum, ama böyle güzel bir bina hiç görmemiştim. İnsanlar içine girip çıkıyorlardı. Bir gün kapısı açık kalmıştı, usulca içeri girdim. Duvarlar kral ve imparator resimleriyle doluydu; pencereler püsküllü yerlere değen kırmızı perdelerle kaplıydı. Neresi olduğunu anlamışsınızdır herhalde? Ben... *(Bir leylak koparır; koklaması için Julie'ye uzatır. Konuşmasını sürdürürken Julie, leylağı Jean'ın elinden alır)* Konağın içine hiç girmedim; bir kiliseyi gördüm o kadar, ama öbür yerlerden daha güzeldi orası. Aklım hep orda kaldı. Hiç değilse bir kez göreyim istiyordum, tadını çıkarayım. Enfin [Fr. en sonunda] gizlice içeri daldım, bakındım şöyle, hayran kaldım. Derken birinin ayak seslerini işittim. Beylerin kullandığı tek bir çıkış yolu vardı, ben de çaresiz bir yol buldum kendime. *(Julie, elindeki leylağı masanın üstüne düşürür)* Parmak uçlarıma basa basa ağaç çileklerin arasına daldım; böğürtlen tarhlarını geçince kendimi gül dolu bir açıklıkta buldum. Birden pembe bir giysi ile bir çift beyaz çorap gözüme ilişti, o sizdiniz. Çalıların içine sokulup devedikenlerinin arasında, nemli toprağa oturdum. Güller arasında süzülüşünüzü gözledim, sonra kendi kendime dedim ki, "Eğer hırsızın biri cennete girip de meleklerle birlikte olabiliyorsa, o zaman bir işçi çocuğu niye bahçeye girip

de Kont'un kızıyla birlikte oynayamasın?

JULIE *(Duygusallıkla)* Ne dersin, bütün yoksul çocuklar senin gibi mi düşünür?

JEAN *(Önce şaşırır, sonra devam eder)* Bütün yoksul çocuklar mı?.. Evet, öyle düşünür tabii, tabii...

JULIE Yoksul olmak... o zaman korkunç bir şey.

JEAN *(Aşırı yılgınlıkla)* Ah, evet, Matmazel Julie, evet. Bir köpek Kontes'in minderine uzanabilir, bir atın burnunu bir küçük hanım okşayabilir, gel gelelim bir hizmetçi... *(Sesi değişir)* Evet, neyse, dünyada insanı yükseltecek biri çıkar sonunda, ama kaç kişi? Her neyse, ne yaptım biliyor musunuz? Üstümdeki giysilerle birlikte değirmenin suyuna bıraktım kendimi; çıkıp kurtulduktan sonra bir yere saklandım. Ama sonraki pazar günü, babamlar büyükannemlere gidince, yarım kalan işi tamamlamayı aklıma koydum. Gittim sabunlu sıcak sularla yıkandım; en iyi giysilerimi giydim, sırf sizi görmek için kiliseye gittim. Sizi orda gördüm ve ölmeye kararlı olarak eve döndüm. Yalnız, güzel bir biçimde, huzur dolu ölmek istiyordum, hiç acı çekmeden... Birden mürver çalıları altında uyumanın tehlikeli olduğunu anımsadım. Bir tane tam açmış olanı vardı, dallarını yolup çiçek açmış yulaflıkların içine uzandım. Hiç fark ettiniz mi, yulaflar nasıl da yumuşaktır? Tıpkı insan teni okşar gibi... Neyse kapadım gözlerimi, uyuyakalmışım; uyandırdıkları zaman çok kötü bir haldeydim. Ama gördüğünüz gibi ölmedim. Bütün bunları niye yaptım bilmiyorum. Sizi elde etme umudum yoktu; siz, içinde doğduğum sınıfın hiçbir zaman dışına çıkamayacak oluşumu anımsatıyordunuz bana.

JULIE Biliyor musun, senin ağzın iyi laf ediyor. Okula gitmiş olmalısın.

JEAN Bir ara... Ama bir sürü roman okudum, tiyatro izledim. Ayrıca eğitim görmüş kişilerin konuşmalarına ku-

lak verdim, en çok yararlandığım şey de bu oldu.

JULIE Yoksa çevrede dolaşıp ne konuştuklarımızı mı dinliyorsun?

JEAN Evet. Hem oldukça şeyler duydum! Arabada dolaşırken, kayıkta.... Hele bir kez Matmazel Julie, genç bir hanım arkadaşlarınızdan biriyle aranızda geçen konuşmaları duydum.

JULIE Yaa! Neler duydun peki?

JEAN Hiç, tekrar etmeyeyim daha iyi. Yalnız şunu söyleyeyim, şaşırdım doğrusu. O lafları nerden öğrendiniz aklım almadı. Belki de aslında sanıldığı kadar fark yok insanlar arasında.

JULIE Nasıl söylersin bunu! Bizler sizler gibi mi davranıyoruz , nişanlıyken?

JEAN *(Julie'ye dik dik bakar)* Ya nasıl? O kadar saf yerine koymayın beni.

JULIE Benim gönlümü kaptırdığım adam rezilin biriydi.

JEAN Her zaman böyle söylerseniz zaten işin sonunda.

JULIE Her zaman mı?

JEAN Tabii her zaman. Böyle benzer durumlarda kaç kez dinlemişimdir bu sözü.

JULIE Hangi durumlarda?

JEAN Bu söz konusu durumlarda. Mesela, o en son...

JULIE *(Ayağa kalkar)* Kes. Dinlemek istemiyorum artık!

JEAN O hanım arkadaşınız da aynı şeyi söylüyordu, ne tuhaf. Lütfen, ben yatmaya gidebilir miyim şimdi?

JULIE *(İncelik dolu)* Yatmaya gitmek mi, üstelik yaz dönümü gecesi.

JEAN Evet. O kalabalıkta dans etmekten hoşlanmıyorum hiç.

JULIE Al o zaman kayıkhanenin anahtarını, kayıkla gölde dolaştır beni. Güneşin doğuşunu izlemek istiyorum.

JEAN Sizce bu akıllıca bir iş mi?

JULIE Sanki adına leke sürülecek diye korkuyorsun sen!

JEAN Niye olmasın? Aptal yerine konmak istemem; tam iyi bir duruma gelmeye çalışırken, karaktersiz adamın biri diye kapı dışarı edilmek de istemem. Hem düşünmem gereken biri var... Kristin...

JULIE Demek şimdi de Kristin?

JEAN Evet, ama bu arada sizi de düşünmüyor değilim. Bence yatmaya gidin.

JULIE Ben senden mi emir alacağım yani?

JEAN Yalnızca bunu alın, kendi iyiliğiniz için. Lütfen, çok geç oldu, uykusuzluk insanın başına vurur sonra. Yatın hadi. Hem kulaklarım beni yanıltmıyorsa eğer, buraya doğru yaklaşan sesler duyuyorum. Beni arıyorlardır, bizi burda görecek olurlarsa işimiz bitiktir.

(Koro şarkı söyleyerek yaklaşır. Julie ile Jean konuşurken yer yer duyulan şarkı, köylüler içeri girince tam duyulur)

Ormandan çıkıverdi iki kız,
Tridiri-ralla, trediri-ra.
Biri yoksul, soğuktan üşümüş,
Tridili-ralla-ra.
Öbürünün aklı ya altın ya gümüş,
Tridiri-ralla, tridiri-ra.
Ama ikisi de beş parasız,
Trediri-ralla-ra.

Al işte şu gelin tacı senin,
Tridiri-ralla, tridiri-ra.
Gönlüm oysa yalnız ötekinin,
Trediri-ralla-ra.

JULIE Ben onları tanır, severim; onlar da beni tanır, sever. Bırak gilsinler. Bak gör.

JEAN Hayır Matmazel Julie, onlar sevmez sizi. Nankördürler. İnanın bana. Dinleyin bakın, kulak verin ne söyledik-

lerine.... Yo, olmaz.

JULIE *(Kulak kabartır)* Bu söyledikleri şarkı ne?

JEAN Alay ediyorlar, hem sizle, hem benle...

JULIE Olamaz! Korkunç bir şey bu! Korkak herifler!

JEAN İnsanlar böyle sürüyken korkak davranırlar hep. Böyle ters durumlarda yapılacak tek şey kaçmaktır.

JULIE Kaçmak mı? Nereye?Şimdi ne dışarı çıkabiliriz, ne de Kristin'in odasına girebiliriz.

JEAN O zaman doğru benim odama. Zorunlu hallerde kurallar işlemez. Hem bana güvenebilirsiniz. Gerçekten size bağlı biri, bir dostunuzum ben.

JULIE Ama ya... ya seni odanda arayacak olurlarsa?

JEAN Kapıyı kilitleyeceğim; içeri girmek isterlerse ateş ederim. Hadi *(Yalvarır)* Hadi, lütfen...

JULIE *(Sinirleri gergin)* Söz mü?

JEAN Yemin ederim..

(Julie hızla Jean'ın odasına girer; Jean da heyecan içinde onu izler. Köylüler, şenlik giysileriyle, şapkalarında çiçekler, kemancının peşi sıra içeri girerler. Yapraklarla süslü bir varil bira ile bir fıçı içkiyi masanın üstüne koyarlar; kendilerine bardak alıp cümbüşe başlarlar. Ortalık bir dans gösterisi halini alır. Halka olup dans ederler, şarkı söyleyip sözsüz oyun oynarlar. "Ormandan çıkıverdi iki kız" şarkısını söylerler. Sonunda şarkı söyleye söyleye çıkarlar. Julie girer. Mutfağın dağılmış haline bakar, ellerini ovuşturduktan sonra pudralarını çıkarıp yüzünü pudralar. Jean girer; çok keyiflidir.)

JEAN Gördünüz işte! İşittiniz değil mi? Burda kalabilir miyiz artık sanıyorsunuz?

JULIE Yo, hayır. Başka ne yapabiliriz?

JEAN Kaçarız. Uzaklara... geziye çıkarız.

JULIE Geziye mi, nereye?

JEAN İsviçre'ye. İtalyan göllerine. Hiç gittiniz mi?

JULIE Hayır, güzel mi?

JEAN Ah! Bitmeyen bir yaz; portakallar, yeşillikler... ah ah!

JULIE İyi ama ne yaparız orda?

JEAN Bir otel işletirim. Birinci sınıf servis, birinci sınıf müşteri...

JULIE Otel mi?

JEAN İşte size yeni bir yaşam. Hep yeni yüzler, yeni diller; sıkılacak sinirlenecek zaman bile olmayacak, ne iş yapayım diye ortalıkta bakınmayacaksınız, işler kendiliğinden yürüyecek. Sabah akşam ziller, tren sesleri, gelip giden otobüsler ve kasaya şıkır şıkır akan altıncıklar... Yaşayacaksınız!

JULIE Sen yaşayacaksın, ya ben?

JEAN Siz evin hanımı, kuruluşun baş tacı... Sizde o hava, o eda varken... büyük bir başarı yakalanacak: Korkunç! Kraliçeler gibi oturacaksınız masanın başında; düğmeye bastınız mı köleleriniz harekete geçecek. Konuklar tahtınızın önünde kuyruk olup bekleyecekler ve sonra ellerindeki serveti masanızın üstüne bırakıp gidecekler sinirli sinirli. Bilmezsiniz siz, eline hesap pusulasını verince nasıl bir titreme alır insanları. Ben hesapları tuzluca yaparım, sizse en tatlı gülüşünüzle ballandırırsınız hesabı. Ah, haydi gidelim burdan! *(Cebinden bir tren tarifesi çıkarır)* Hemen şimdi, ilk trenle. Altı buçukta Malmö'de oluruz; Hamburg yarın sabah sekiz kırkta, Frankfurt-Basel ertesi gün, sonra Gothard geçidinden Como; diyelim üç gün. Üç gün!

JULIE Bütün bunların hepsi çok güzel. Ama beni yüreklendirmelisin Jean. Beni sevdiğini söyle. Gel kucakla beni.

JEAN *(İsteksiz isteksiz)* Çok isterdim, ama göze alamam. Bu evde bu şey olmasın yine. Sizi seviyorum, bunu söylemeye hiç gerek yok. Herhalde kuşku duymuyorsunuzdur bundan, değil mi, Matmazel Julie?

JULIE *(Utangaç ve oldukça kadınsı)* Matmazel mi? Bana artık Julie de. Aramızda hiçbir engel yok artık... Julie de bana.

JEAN *(Huzursuz)* Diyemem. Bu evin içinde olduğumuz sü-

rece engeller var ikimizi ayıran. Geçmişteki günler, Kont, hepsi şuracıkta... Ona gösterdiğim bağlılığı kimseye göstermedim ben. Eldivenlerini iskemlenin üstünde görsem, yeter benim için, hemen ufalırım. Her zil çalışında bir at gibi ürperirim. Şu anda bile, şurda görkemli bir biçimde duran çizmelerine baktıkça sırtımın iki büklüm olduğunu hissediyorum. *(Çizmelere tekme atar)* Bunlar hep biz çocukken kafamıza sokulmuş dar görüşlü, eski düşünceler... Ama geçer gider bunlar, akılda bile kalmaz. Bir başka ülkeye gitsen yeter, bir başka cumhuriyete... Uşak giysileri neymiş orda görün, herkes önümde eğilecek. Evet, iki büklüm eğilecek herkes, bense dimdik duracağım. Eğilmek için yaratılmamışım ben. Aklım var, kişiliğim var; o ilk dala ulaşayım, sonra nasıl tırmanıyormuşum görsünler. Bugün bir uşağım, gelecek yıl ise mülk sahibi... derken on yıl içinde koca bir servet yığarım, sonra ver elini Romanya... Takıp takıştırır, belki de bir kont olur çıkarım.

JULIE *(Üzgün)* Ne iyi olur.

JEAN Biliyor musunuz, Romanya'da unvan satın alabiliyor insan kendine; siz de kontes olursunuz sonra... benim kontesim.

JULIE Hiçbiri umurumda değil. Ben onları arkada bırakıyorum. Sen sadece beni sevdiğini söyle, çünkü söylemezsen... söylemezsen eğer, o zaman ben ne oluyorum?

JEAN Size bin kez söyleyeceğim bunu ama sonra... Burda olmaz. Duygusallığın yeri değil şimdi, yoksa her şeyi yitiririz. Akıllı insanlar gibi soğukkanlı götürmeliyiz işi. *(Bir puro çıkarır, ucunu ısırıp yakar)* Siz şuraya oturun ben de buraya; bir şey olmamış gibi karşılıklı konuşalım.

JULIE Aman Tanrım, duygu diye bir şey yok mu sende hiç?

JEAN Var tabii. Herkeste ne kadar varsa bende de o kadar var. Ama ben duygularımı denetlemesini bilirim.

JULIE Az önce ayağımı öpüyordun, şimdiyse...

JEAN *(Sert)* Evet, o, o zamandı. Şimdi üstünde düşünmemiz gereken şeyler var.

JULIE Böyle sert konuşma benimle.

JEAN Sert konuşmuyorum. Aklı başında birtakım sözler söylüyorum sadece. Bir çılgınlıktır oldu, tamam. İkincisi olmasın. Kont her an dönebilir; o dönmeden biz geleceğimizi kararlaştırmalıyız. Peki, tasarılarım için ne diyorsunuz? Aklınız yattı mı?

JULIE Fikir çok iyiye benziyor, yalnız bir şey var. Böyle büyük bir proje oldukça büyük bir sermaye ister. Var mı sende?

JEAN *(Piposunu çiğner)* Var tabii. Mesleki beceri, geniş deneyim, yabancı dil... Sanırım bütün bunlar esaslı bir sermaye demektir.

JULIE Ama ne yazık ki bir tren bileti bile alınmaz bu sermayeyle.

JEAN Çok doğru. İşte bu yüzden ortaya bir miktar para atıp beni destekleyecek birine ihtiyacım var.

JULIE Hemen nasıl bulacaksın bu kişiyi?

JEAN Eğer ortağımsanız siz bulursunuz.

JULIE Bulamam. Kendi adıma da beş param yok benim. *(Bir an)*

JEAN O halde bitti her şey...

JULIE Ya? Sonra...

JEAN Neysek her şey öyle sürüp gidecek demektir.

JULIE Bu çatı altında senin metresin olarak mı yaşayacağımı sanıyorsun? Herkes beni izleyecek. Babamın yüzüne nasıl bakarım sonra? Yooo, burdan götür beni, bu utanç dolu, aşağılayıcı durumdan uzaklaştır. Ah Tanrım, ben ne yaptım? Tanrım, Tanrım!.. *(Ağlar)*

JEAN Şimdi de bunu mu tutturdunuz, demek böyle? Ne yapmışsınız sanki? Herkesin daha önce yaptığı şeyler...

JULIE *(Sarsılarak)* İşte bak, beni hor görüyorsun şimdi. Düşüş başladı, düşüyorum artık.

JEAN Bana kadar düşün, sizi ancak o zaman kaldırabilirim.

JULIE Niye bu kadar kapıldım acaba sana? Güçsüzün güçlüye, düşenin yükselene kapılması bu mu acaba? Yoksa aşk mı? Aşk bu mu? Sen aşk nedir biliyor musun?

JEAN Ben mi? O sizin düşünceniz. Daha önce hiç sevgilim olmadı mı sanki?

JULIE Neler çıkıyor ağzından senin, aklından neler geçiyor?

JEAN Bana bunu hayat öğretti, ben buyum. Görüyorsunuz, ne histeriye kapılmak bir işe yarar, ne oturup hava basmak. Aynı gemideyiz şimdi. Buyrun küçük hanım, size özel bir şey sunayım.

(Çekmeceyi açar, şarap şişesini çıkarır, daha önce kullanılmış iki kadehe şarap doldurur)

JULIE Nerden buldun sen o şarabı?

JEAN Kilerden.

JULIE Babamın Burgonya şarabı o.

JEAN Ne olmuş yani, damadına...

JULIE Ben de kalkmış bira içiyorum.

JEAN Bu, sizin zevkinizin benimki kadar ince olmadığını gösterir sadece.

JULIE Hırsız!

JEAN Siz söylenip duracak mısınız?

JULIE Aman Tanrım! Adi bir hırsızla suç ortaklığı! Körkütük sarhoş muydum ben ne? Bütün gece düş mü gördüm? Yaz dönümü gecesi, sözde masum eğlenme gecesi.

JAEN Masum mu?

JULIE Dünyada benim kadar alçalmış biri var mıdır acaba?

JEAN Zaferi siz kazandınız. Siz kendi üstünüze ne alınıyorsunuz? Ya içerdeki Kristin'e ne demeli? Onu duygusuz biri mi sanıyorsunuz?

JULIE Önceleri öyle sanmıyordum, ama şimdi evet. Bir hizmetçi parçası, her zaman bir hizmetçi parçasıdır.

JEAN Bir orospu da orospudur.

JULIE *(Elleri kenetlenmiş, diz üstü yığılır)* Ey büyük Tanrım,

benim şu adi yaşamıma bir son ver! Battığım bu pislikten çıkar! Kurtar beni! Kurtar!

JEAN Doğrusu üzülüyorum sizin için. O soğan tarhlarının içindeyken sizi yukarıda, güller arasında gördüğüm zaman... evet, şimdi söyleyeceğim işte... Bütün öbür oğlanlar gibi, benim de aklımdan o çirkin düşünceler geçti.

JULIE Yani, benim yüzümden ölmek isteyen senin mi aklından geçti bütün bunlar?

JEAN Yulaflıklardaki mi? Onlar laftı sadece.

JULIE Yalandı yani.

JEAN *(Uykulu uykulu)* Az çok.... sanıyorum, bir olay okumuştum bir gazetede, bir baca temizleyicisi, birtakım farelere dayanamadığı için ifade vermek zorunda kalınca, leylak dolu bir sandığa girip saklamış kendini.

JULIE Demek sen o adamsın.

JEAN Doğrusu bir şeyler uydurmam gerekiyordu. Kadınlar düş kuracakları şeyleri severler.

JULIE Hayvan!

JEAN Merde! [*Fr.* Bok]

JULIE Şimdi şahinin arkasını gördün işte.

JEAN Tam arkası sayılmaz.

JULIE Senin o ilk dalın ben olacaktım bir de.

JEAN Çürük çıktı.

JULIE Otelin baş tacı olacaktım.

JEAN Bense başı.

JULIE Kasabada oturup müşterileri kendine çek, sonra da hesapları şişir.

JEAN Ben yapmıştım.

JULIE İnsan bu derece çirkefe batar mı hiç!

JEAN Temizleyin o halde.

JULIE Hizmetçi bozuntusu seni! Pis yamak! Sana laf edildi mi kalk ayağa!

JEAN Hizmetçi bozuntusunun yosması! Pis yamak orospusu! Sen mi kaldın bana adiliği öğretecek? Sizin bu akşam-

ki adiliğinizi kimse yapmaz bizde. Hiçbir hizmetçi kız kendini bir erkeğin kollarına böyle atmaz! Siz gördünüz mü hiç, benim sınıfımdan bir kızın bu işi bu biçimde yapmaya kalktığını? Ben görmedim. Bunu yalnız hayvanlarla orospular yapar.

JULIE *(Yıkılır)* Devam et. Hırpala, üstümde tepin, bunların hepsini hak ettim. Çürümüşüm ben. Ama yardım et! Varsa bunun bir çaresi, yardım et!

JEAN *(Daha incelik dolu)* Sizinle yatma onuruna ermiş olmamda kendi payımı yadsımıyorum, ama bir düşünün, benim yerimde bir kimse, siz kendiniz istemeseniz, sizin niyetlendiğiniz şeye yeltenebilir mi? Hâlâ şaşkınım doğrusu.

JULIE Üstelik onurlu.

JEAN Pek tabii. Hem bu zafer, başımı döndürecek kadar çabuk oldu.

JULIE Devam et beni hırpalamaya.

JEAN *(Ayağa kalkar)* Yo hayır. Tam tersine, söylediklerim için özür dilerim. Ben yere düşene el kaldırmam; hele bir kadınsa, kesinlikle hayır. Yalnız şunu yadsımayacağım, aşağıdan göz kamaştıran şeyin aslında ay ışığı olduğunu fark etmesi ve şahinin arkasının boz rengi olduğunu, o güzel yanakların aslında pudralı, cilalı tırnakların içinin pis, güzel kokulu mendillerin ise kirli olduğunu anlaması, sonunda insanı azıcık tatmin ediyor. Ama öte yandan, insanın ulaşmaya çabaladığı o yerin, öyle sandığı kadar ne yüksek, ne de gerçek olduğunu fark edişi, aslında insanı üzüyor. Yanınızda çalışan aşçı kadından daha da aşağılara düştüğünüzü görmek çok acı bir şey.... Yaz sonunda çiçeklerin yağmurdan yerlere düşüp çamura bulandığını görmek kadar acı.

JULIE Sanki benim üstümmüş gibi konuşuyorsun.

JEAN Sanki öyle değil... Unutmayın, ben sizi bir kontes yapabilirim, ama siz beni bir kont asla!

JULIE Ben bir kont çocuğuyum zaten, sense hiçbir zaman olamazsın.

JEAN Doğru, ama bir kont babası olabilirim belki de...

JULIE Hırsızsın sen, ben hırsız değilim.

JEAN Hırsızlıktan daha kötü daha aşağılık şeyler de vardır. Hem, ben bir evde çalışırken kendimi o evin bir üyesi gibi görürüm, ailenin çocuklarından biri olarak. Çocukların öbek öbek böğürtlenlerden bir tane koparması hırsızlık sayılmaz. *(Tutkusu kabarır)* Matmazel Julie, siz parlak bir kadınsınız, yakışmazsınız benim gibi birine. Bir deliliktir yaptınız, şimdi kendinize bana âşık olduğunuzu inandırmaya çalışarak yaptığınız hatayı kapatmaya çalışıyorsunuz. Beni çekici bulabilirsiniz belki, ama bana âşık değilsiniz; bu, sizin aşkınızın da benimkinden daha yüce olmadığını gösterir. Ama bana bir hayvan gözüyle bakmanız, kendimi size hiç *sevdirememiş* olmam, asıl bu hoş değil.

JULIE Sen öyle mi sanıyorsun?

JEAN Yoksa beni sevmeniz için bir umut var mı sizce? Benim sizi sevmem için var tabii. Bir kez, güzelsiniz, davranışlarınız ince, *(Julie'nin elini tutar)* iyi yetişmiş birisiniz; isteyince yumuşak başlı da olabiliyorsunuz. Bir erkeğin yüreğinde açtığınız yangın kolay sönecek cinsten değil. *(Kolunu dolar)* Tatlı bir şarap gibisiniz; çeşni dolu... hele o öpücükleriniz.

(Julie'yi kendine doğru çekmek ister; Julie kurtulur)

JULIE Bırak beni! Bu yolla beni elde edemezsin.

JEAN Hangi yolla ederim peki? Öpücüklerle, güzel sözlerle, sizi utançtan kurtaracak bir geleceği düşünmekle elde edemedikten sonra nasıl elde edebilirim?

JULIE Nasıl mı? Nasıl olur bilmiyorum. Başka bir yol yok. Senden tiksiniyorum, farelerden tiksindiğim kadar tiksiniyorum, ama yine de kaçıp uzaklaşamıyorum senden.

JEAN Birlikte kaçalım o halde.

JULIE *(Kendini toparlar)* Kaçmak? Evet, kaçalım. Çok yorgunum ama... Bana bir kadeh şarap ver. *(Jean şarap koyar. Julie saatine bakar)* Önce konuşmamız gerek. Zamanımız az. *(Kadehtekini bitirir; yeniden doldurması için uzatır)*

JEAN O kadar çok içmeyin, başınız döner.

JULIE Ne çıkar?

JEAN Ne mi çıkar? Sarhoşluk ayıptır. Neyse, söyleyeceğiniz şey ne?

JULIE Burdan kaçıp uzaklaşmamız gerek, ama önce konuşmalıyız, ya da daha doğrusu ben konuşacağım, çünkü hep sen konuştun şimdiye kadar. Bana kendi yaşamını anlattın, şimdi de ben anlatacağım sana, şu geziye çıkmadan önce birbirimizi iyice tanıyalım.

JEAN Durun. Özür dilerim ama sırlarınızı bana açmakla pişman olmayasınız?

JULIE Hani dostumdun?

JEAN Orası öyle, ama pek güvenmeyin bana.

JULIE Bunu söyleyemezsin. Neyse, herkes sırlarımı biliyor zaten. Dinle şimdi. Annem varlıklı bir ailede doğmamış, orta halli insanlar arasında büyümüş; cinsel eşitlik, kadın hakları gibi yeni fikirlerle yetişmiş. Evliliği oldukça yanlış bir şey olarak görüyormuş. Nitekim babam ona evlilik önerdiği zaman, hiçbir zaman karısı olmayacağını söylemiş kendisine... sonunda oldu ama, o başka... Annemin isteği dışında dünyaya gelmişim, ben öyle sanıyorum; bu yüzden kendi başıma buyruk kaldım, oğlan çocukları ne yapıyorsa benim de onları yapmam gerekiyordu, sırf kadınların erkeklerden daha aşağı kalmadığını kanıtlamak için. Oğlan çocukları gibi giyiniyordum; ata binmeyi öğrendim, buna karşılık süthaneye girmem yasaktı. Giydirip kuşatıp ava yolluyordu annem beni; tarla bile sürdürdüler bana. Malikânede çalışan bütün erkeklere kadınların işleri verilmişti, kadınlara da erkeklerin işleri; ortada ne varsa her şey birbirine girdi, konu kom-

şunun eğlencesi olduk. En sonunda babam kendine gelip karşı çıktı anlaşılan. Ne varsa alt üst edip değiştirdi ve işleri kendi bildiği gibi yürütmeye başladı. Annem de hastalandı, nesi vardı bilmiyorum, ama tuhaf nöbetler geçirip sandık odasına veya bahçeye saklanıyordu. Bütün gece dışarda kaldığı olurdu. Derken, duymuşsundur mutlaka, o büyük yangın çıktı. Konak, ahırlar, ambarlar, her yer yanıp kül oldu. Hem de çok kuşku uyandıran bir biçimde. Çünkü tam sigortanın yenilenmesi gerektiği gün çıktı olay; babam yeni taksidi göndermiş, ama postacının bir dalgınlığı yüzünden gideceği yere geç ulaşmış.

(Kadehine şarap doldurup içer)

JEAN İçmeyin artık.

JULIE Ne fark eder? Yoksul düşmüştük. Araba içlerinde yatıyorduk. Burayı kurmak için babam parayı nerden bulacağını bilemiyordu, derken annem kendisine eski bir dostunu önerdi ödünç para alması için, buralı bir tuğla imalatçısı. Babam o borç parayı aldı, üstelik faizsiz olduğunu öğrenince şaşırıp kaldı. Böylelikle burası yeniden yapıldı. *(İçer)* Biliyor musun yangını kim çıkartmış?

JEAN Anneniz hanımefendi.

JULIE Peki biliyor musun kimdi o tuğla imalatçısı?

JEAN Annenizin âşığı.

JULIE Biliyor musun peki para kiminmiş?

JEAN Durun... yo, onu bilmiyorum işte.

JULIE Annemin kendi parasıymış.

JEAN Yani Kont'un; ortada başka bir anlaşma yoksa tabii.

JULIE Ortada anlaşma filan yok. Annemin kendi adına biraz parası vardı, o paraya babam karışsın istemiyordu; bu yüzden parayı gidip dostuna yatırdı.

JEAN O da yürüttü tabii.

JULIE Olay bu. Adam paraya el koydu. Babam öğreniyor her şeyi sonradan. Eli kolu bağlanıyor; ne karısının sev-

gilisine para ödeyebilir, ne de o paranın kendi karısının parası olduğunu kanıtlayabilir. Sırf evin efendisi kesildiği için, annemin kendisinden aldığı bir öç bu. Babam bu yüzden az kalsın öldürüyordu kendini; hiç değilse şöyle bir söylenti oldu: Kendini vurmaya kalkmış da bu girişimi yarıda kalmış. Daha sonra babam devam etti yaşadığı hayata; annemse bütün o yaptıklarını çok pahalıya ödedi. Düşün, o beş yıl ne oldu benim için. Doğallıkla babama yakınlık duysam bile, annemin tarafını tutuyordum, gerçekleri bilmiyordum çünkü. Erkeklere güvenmemeyi, erkeklerden tiksinmeyi annemden öğrendim; bilirsin, annem bütün erkek milletinden nasıl iğrenirdi. Ben de ona söz vermiştim, hiçbir erkeğin kölesi olmayacağım diye.

JEAN Demek o savcıyla nişanlanmanızın sebebi bu.

JULIE Benim kölem olsun diye.

JEAN O da olmak istemedi.

JULIE Yooo, istemez olur mu, fırsat bulamadı. Canımı sıktı çünkü.

JEAN Ahırın avlusunda gördüğümde o şey olmasın?

JULIE Neymiş gördüğün şey?

JEAN Nişanı bozan oydu.

JULIE Yalan! Nişanı bozan benim. Kendisinin bozduğunu mu söyledi? Alçak adam!

JEAN Adam alçak değil. Siz erkeklerden tiksiniyorsunuz herhalde, Matmazel Julie?

JULIE Evet.... Hem de çok. Ama o güçsüzlük anı üzerime indiği zaman, ah... o utanç!

JEAN O halde benden de tiksiniyorsunuz?

JULIE Tiksinmek de laf mı? Bir hayvan gibi gebertebilirim seni, seve seve.

JEAN Bir kuduz köpek vurur gibi!

JULIE Evet.

JEAN Ama ne ateş edecek silah var, ne de bir köpek var bur-

da. Ne yapacağız şimdi?

JULIE Uzaklara gidelim.

JEAN Geri kalan ömrümüzü daha çekilmez hale getirmek için mi?

JULIE Yo, kendimizi eğlendirmek için, birkaç günlüğüne, bir haftalığına, eğlence sona erene kadar; sonra da ölmek üzere...

JEAN Ölmek mi? Ne saçma! Bence bir otel açıp işletmek çok daha iyi!

JULIE *(Söylenenleri dinlemez)* ...Coma Gölü kıyılarında ölmek... hep güneşliktir orası... Noel'de yeşil ağaçlar olur, sarı portakallar...

JEAN Como Gölü sağnağı bol bir yerdir; dükkânlardan başka hiçbir yerde de portakala rastlamadım ben. Ama turistler için güzel bir yer. Kiralık birçok villa var... şey... balayına çıkan çiftler için. Kârlı bir iş; niye biliyor musunuz? Çünkü, hepsi altı aylık fiş doldurur, sonra üç haftada giderler.

JULIE *(Saf saf)* Üç haftada mı, niye?

JEAN Niye olacak, kavga etmeye başlarlar. Ama ödenecek kira tutarı değişmez. Sonra yeniden kiraya verilir aynı yer. Bu da böyle gider artık; çünkü aşk çoktur ama kısa aşklardır hep.

JULIE Benimle birlikte ölmek istemiyor musun?

JEAN Hiç ölmeye niyetim yok. Nedenine gelince, yaşamayı seviyorum; sonra, insanın canına kıymasını, o canı bize vermiş olan Tanrıya işlenmiş bir suç olarak görüyorum.

JULIE Sen Tanrıya mı inanıyorsun... yani sen?

JEAN Tabii, inanmaz olur muyum? Her pazar kiliseye giderim ben. Bakın bütün bunlardan artık yoruldum. Yatmaya gidiyorum.

JULIE Sahi mi? Her şeyi böyle yarı yolda bırakacağımı mı sanıyorsun? Mahvettiğin kadına ne borçlusun biliyor musun?

JEAN *(Para kesesini çıkarır, masanın üstüne bir gümüş teklik atar)* Buyrun, kimseye borçlu kalmak istemem.

JULIE *(Yapılan hakareti anlamazdan gelmeye çalışır)* Yasalar ne diyor biliyor musun?

JEAN Ne yazık ki erkeği iğfal etme suçundan kadını cezalandıran bir yasa yok.

JULIE Uzaklara gitmek, evlenmek, sonra da boşanmak... bunun dışında bir çare var mı sence?

JEAN Ya bu *mésalliance*'sı [Fr. yanlış evlilik] reddersem?

JULIE *Mésalliance* mı? Evet, benim için öyle. Benim kanım sizinkinden çok daha soylu, anlıyor musunuz! Kundakçılık yapmış kimse yok benim ailemde.

JULIE Nerden biliyorsun?

JEAN Aksini kanıtlayamazsınız da ondan... çünkü nüfus memurluğundaki dışında hiçbir aile kaydımıza rastlanmaz. Oysa çalışma odasındaki masanın üzerinde duran kitapta sizin soy kütüğünüzü gördüm. Ailenizin kurucusu kimmiş biliyor musunuz, Danimarka Savaşı sırasında karısının bir gece Kral'la yatmasına göz yuman bir değirmenci. Benim soyumda böyle biri yok. Benim soy kütüğüm yok, ama ben bir başlangıç olabilirim.

JULIE İşte böyle aşağılık birine güvenmenin, aile onurunu ayaklar altına almanın sonu bu...

JEAN Onurunu yitirmek! Eh, ben size söylemiştim, içmeyin diye. İnsanın dili çözülür. Oysa insan ağzını sıkı tutmalı.

JULIE Ah nasıl utanıyorum, hem de acı biçimde! Hiç değilse sevseydin beni!

JEAN Bakın, son kez soruyorum, ne istiyorsunuz siz? Gözlerimden yaşlar mı aksın? Kırbacınızın üstünden mi atlayayım yoksa? Sizi öpüp Como Gölüne mi götüreyim üç haftalığına, sonra da... Ne yapayım yani? İstediğiniz şey ne? Dayanılmaz bir hal aldı, kadınlarla oynaşmanın sonu bu zaten. Matmazel Julie, ne denli çaresiz olduğunuzu görüyorum; biliyorum bir cehennemdesiniz, ama an-

lamıyorum sizi. Bizde böyle sahneler olmaz, birbirimizden tiksindirmeye vardırmayız işi. Boş zamanlarda eğlence olsun diye sevişiriz, sizin gibi bütün gece uzatmayız. Siz hastasınız herhalde... mutlaka hastasınız.

JULIE O halde yumuşak davran bana. Bak, az çok insan gibi konuşuyorsun şimdi.

JEAN Siz de insan gibi davranın o halde. Suratıma tükürüyorsunuz, sonra da temizlemiyorsunuz.

JULIE Yardım, yardım et bana! Ne yapayım, nereye gideyim, söyle!

JEAN Tanrım, sanki ben biliyorum da!..

JULIE Oynattım, iyice oynattım, ama bunun bir çıkış yolu olmalı.

JEAN Oturun yerinize, sesinizi de kesin. Kimsenin bir şeyden haberi yok!

JULIE Yapamam, herkes biliyor, Kristin biliyor.

JEAN Kimse bilmiyor; hem böyle bir şeye kimse inanmaz.

JULIE *(Duralar)* Ama yeniden başımıza gelebilir.

JEAN Orası doğru.

JULIE Sonuçları da ortaya çıkabilir.

JEAN *(Ürküntü içinde)* Sonuçları mı! Ne aptalım ben, hi aklıma gelmemişti bu! Evet, gitmekten başka çare yok. Hemen hem de... Ben sizinle gelemem. Kendimizi ele vermiş oluruz. Siz tek başınıza gitmelisiniz... uzaklara... neresi olursa...

JULIE Tek başına mı? Nereye? Gidemem.

JEAN Gitmeniz gerek. Hem de Kont dönmeden. Kalırsanız, başımıza nelerin geleceğini biliyoruz. Nasıl olsa bir ayıp işlemişsiniz, bir kez oldu diye, bir daha olmasını isteyeceksiniz. Sonra gittikçe daha da sabırsızlanıp yakayı ele vereceksiniz. Yooo, uzaklara gidin siz. Sonra Kont'a mektup yazıp her şeyi anlatın; o kişinin ben olduğumu söylemeyin ama... Aklına bile getirmez zaten, getireceğini hiç sanmam.

JULIE Sen de gelirsen giderim.

JEAN Çıldırdınız mı siz? Ertesi gün gazetelerin başlıklarına geçeriz: "Matmazel Julie uşağı ile tüydü," diye. Kont da işin peşini bırakmaz hiç.

JULIE Gidemiyorum işte, kalamıyorum da. Öylesine yorgun, öylesine bitkinim ki. Bana emri sen ver, yönet beni... düşünemiyorum artık, hareket edemiyorum...

JEAN Gördünüz mü, ne kadar güçsüzsünüz. Bir de dağı taşı ben yarattım gibisine kendinize hava verip burun kıvırırsınız! Peki size emir vermeye başlıyorum o halde. Yukarı çıkıp giyinin. Gezi için para alıp yine aşağı, buraya inin!

JULIE *(Uysallıkla)* Benimle gel.

JEAN Sizin odanıza mı? Yine çıldırdınız. *(Bir an duraklar)* Hayır! Haydi hemen!

(Julie'nin elinden tutup kapıya doğru götürür)

JULIE *(Yarı yolda)* Benimle yumuşak konuş Jean.

JEAN Emirler kulağa sert gelir hep. İşte şimdi işte anladınız bunu... şimdi anladınız.

(Yalnız başına kalan Jean derin bir soluk alır, masanın başına geçer; bir kalem defter çıkarır, ara sıra yüksek sesle bir toplama işlemi yapar. Gün ağarmak üzeredir. Kristin, elinde Jean'ın boyunbağı ve beyaz önlüğü, üstünde kiliseye giderken giydiği giysiler içeri girer)

KRISTIN Aman Tanrım, şu ortalığın haline bakın! Derdiniz neydi?

(Lambayı söndürür)

JEAN Ah, Matmazel Julie bütün milleti buraya çağırdı. O gürültüde uyuyabildin mi bari? Duymadın mı hiçbir şey?

KRISTIN Kütük gibi uyumuşum.

JEAN Kiliseye gitmek için hazırlanmışsın.

KRISTIN Bugünkü törene birlikte gitmek için sen söz vermiştin ya...

JEAN Vermişsem vermişim. Bakıyorum boyunbağımla fır-

fırını da almışsın. Hadi gel öyleyse. *(Oturur. Kristin onu giydirmeye başlar. Bir an. Uykulu uykulu konuşur)* Nedir bugünkü vaaz?

KRISTIN Sanıyorum, Hz Yahya'nın başının kesilmesi.

JEAN Aman, artık uzar da uzar. Hey boğacaksın beni! Yavaş. Of Tanrım nasıl da uykum var, gözümden uyku akıyor!

KRISTIN Belli... peki ne yaptınız bütün gece, yüzün yemyeşil.

JEAN Hiç... oturup konuştuk Matmazel Julie ile.

KRISTIN O da, kendine nedir yakışan, hiç bilmiyor.

(Bir an)

JEAN Kristin diyorum ki...

KRISTIN Ne var?

JEAN Gerçekten tuhaf değil mi, bir düşününce? Onu yani...

KRISTIN Neymiş tuhaf olan?

JEAN Bütün hepsi.

(Bir an)

KRISTIN *(Masanın üstündeki yarı içilmiş kadehlere bakar)* Karşılıklı içtiniz mi bir de?..

JEAN Evet, içtik.

KRISTIN Utan, utan. Yüzüme doğru bir bak bakayım.

JEAN Bakıyorum.

KRISTIN Doğru mu, doğru mu?

JEAN *(Bir an geçtikten sonra)* Evet, doğru.

KRISTIN Ah! Hayatta inanmazdım buna. Ne kadar bayağı!

JEAN Onu sahiden kıskanmıyorsun ya?

KRISTIN Niye kıskanacak mışım? Clara ya da Sophie olsaydı, gözlerini oyardım onların. Ama onun yüzünden öyle şey yapmam ben. Nedenini bilmiyorum, öyle işte. Yine de iğrenç bir şey.

JEAN O halde kızıyorsun ona.

KRISTIN Yooo, ona değil sana kızıyorum. Kötülük sende, kötülüğün büyüğü... Zavallı kız. Şimdi söyleyeceğimi

dinle, ben burda durmam artık, ev sahibine saygı kalmamış bu evde.

JEAN Ne saygısı göstereceğiz ki onlara?

KRISTIN O kadar akıllı geçindiğine göre senin bilmen gerekir. Saygıya değmeyen kişilerin yanında çalışılır mı hiç, sen ister misin? Ben kendimi küçültmem doğrusu.

JEAN Onların bizden iyi olmadıklarını anlamak insanın içini rahatlatıyor.

KRISTIN Hiç öyle düşünmüyorum ben. Onlar eğer bizden daha iyi değillerse, o zaman bizim için geriye ne kalır? Ah, Kont'u düşün bir de! O adamı düşün. Zaten çok-çekmiş; yoo, ben artık duramam burda. Hele senin gibi biriyle! O Savcı olsaydı bu durumda, ya da kendi sınıfından biri...

JEAN Niye, terslik nerde?

KRISTIN Off, sen kendince haklısın, ama ne olursa olsun, ne dense densin, bir sınıfla diğer sınıf arasında her zaman için bir fark vardır. Yoo, böyle şeyi yutmam ben. Bizim o caka satan, erkeklere öyle yukardan bakan, kimsenin yanına bile yaklaşabileceği akla hayale gelmeyen küçük hanım kalksın da senin gibi birine kendini versin!Diana, kapıcının finosunun peşinden gitti diye az daha evin o zavallı köpeğini vurduruyordu. Yo, şunu söyleyeyim... neyse ben burda duramam artık. Ekim'in tam yirmi dördünde ayrılıyorum bu evden.

JEAN Peki sonra?

KRISTIN Hazır ağzından çıkmışken söyleyeyim, eğer evlenecek sek, kendine yeni bir işyeri bakınmanın tam sırası.

JEAN Niye ki? Evlendiğimde kendime burdan iyi yer nerden bulurum?

KRISTIN Biliyorum, bulamazsın. Ama bir resmi dairede kapıcı ya da odacı olabilirsin. Devletin verdiği aylık azdır ama sağlamdır; dul ve yetimlere maaş bile bağlarlar.

JEAN Hepsi çok iyi de, ben karım ve çocuklarım için bir an

ölmeyi hiç düşünmüyorum. Doğrusu, bundan daha iyi fikirlerim var.

KRISTIN Bıktım senin bu fikirlerinden de senden de! Birtakım yükümlülüklerin olduğunu unutma; kafanı çalıştırmaya başlarsan iyi edersin.

JEAN Sıkma şimdi benim canımı... yükümlülükmüş! Yeter artık! *(Yukardan gelen sese kulak kabartır)* Her neyse, bunları bir yoluna koymak için dünya kadar zamanımız var. Hadi hazırlan da kiliseye gidelim.

KRISTIN Kim dolaşıyor yukarda?

JEAN Bilmem, Clara'dır herhalde.

KRISTIN *(Yürür)* Sakın Kont biz farkında olmadan dönmüş olmasın?

JEAN *(Korkar)* Kont mu? Yo, dönmüş olamaz, dönseydi zile basıp beni çağırırdı.

KRISTIN Tanrı yardımcımız olsun! Hiç böyle şeye de rastlamadım. *(Çıkar)*

(Güneş yükselmiş, ağaçların üstünden ışımaktadır. Gün ışığı, pencerelerden içeri yavaş yavaş süzülmeye başlar. Jean kapıya doğru gider, el sallar. Julie, gezi giysileriyle içeri girer, elinde üstü örtülü kuş kafesini sandalyenin üzerine bırakır.)

JULIE Ben hazırım.

JEAN Şşşt! Kristin ayaklandı.

JULIE *(Çok sinirlidir)* Kuşkulandı mı bir şeyden?

JEAN Hiçbir şeyden kuşkulanmadı. Aman Tanrım, bu ne hal?

JULIE Bu hal de ne? Ne diyorsun?

JEAN Ceset gibi sapsarı kesilmişsiniz, hem kusura bakmayın, yüzünüz de kirli.

JULIE Yıkayınca geçer. *(Leğene doğru gider; elini yüzünü yıkar)* Oldu işte. Bir havlu ver. Oo, güneş çıkmış!

JEAN Büyü bozuluyor.

JULIE Evet, yaz dönümü gecesinin büyüsü... Dinle ama Jean. Sen de gel benimle. Yanıma para aldım.

JEAN *(Kuşkulu)* Yeter mi?

JULIE Başlangıç için yeter. Tek başıma yola çıkamam bugün. Boğucu bir trenin içine tıkılıp kalacağım sonra, bir yığın insan gözlerini dikip bana bakacak. Ayrıca her istasyonda durur tren; bense kanatlanmak istiyorum. Yoo, yapamayacağım, yapamayacağım işte. Hem bir sürü anılar gelecek aklıma, küçükken yaşadığım yaz dönümü günleri.... Sarmaşıklı kilise, çevresinde huş ağaçları, leylaklar, güzel donatılmış bir akşam sofrası, yakınlarımız, dostlar, gece bahçede dans ve müzik, çiçekler, eğlence... Ah, insan ne denli uzaklara giderse gitsin, anılar hep peşinden izleyecektir onu, acılar, suçlar...

JEAN Geliyorum ben de, elimizi çabuk tutalım ama... çok geç kalmadan. Çabuk haydi.

JULIE Giy üstünü. *(Kafesi alır)*

JEAN Eşya olmaz. Bizi ele verir.

JULIE Yo, arabaya alabiliriz bunu.

JEAN *(Şapkasını alır)* Nereden çıkı şimdi bu, Tanrı adına? Ne bu?

JULIE Hiç... benim yeşil ispinoz kuşum. Burda kalsın istemiyorum.

JEAN Eyvahlar olsun! Yanımızda bir de kafes mi taşıyacağız yani? Çıldırmışsınız siz, bırakın o kafesi.

JULIE Evden yanıma aldığım tek şey bu. Diana öyle kaçıp gittikten sonra, benimle ilgilenen tek canlı yaratık bu kaldı. Katı yürekli olma, bırak alayım.

JEAN Bırakın o kafesi diyorum size, yüksek sesle de konuşmayın. Kristin duyacak.

JULIE Yoo, yabancılara bırakamam onu. Öldür daha iyi.

JEAN Verin şu minik canavarı o halde, boynunu koparayım.

JULIE Acıtma ama, sakın acıtma... Yoo, yapamam.

JEAN Verin şunu. Ben yaparım.

JULIE *(Kuşu kafesinden çıkarır, öper)* Minik Serenacık, sen şimdi ölüp beni yalnız mı bırakacaksın?

JEAN Lütfen, olay haline getirmeyin. Biz burda sizin yaşamınız, sizin geleceğiniz için kaygılanıp duruyoruz. Hadi çabuk şimdi!

(Jean, Julie'nin elinden kuşu kapar, bir tahtaya yerleştirir, eline satırı alır; Julie başını çevirir)

JEAN Ateş etmeyi öğreneceğinize, tavuk kesmesini öğrenseydiniz, bir daha kan görünce baygınlık geçirmezdiniz.

JULIE *(Çığlık çığlığa)* Beni de öldür! Öldür beni! Kılı bile kıpırdamadan masum bir yaratığın kanma giren adam. Ah, nasıl tiksiniyorum senden, iğreniyorum! Aramızda kan var üstelik. Lanet olsun, seni gördüğüme de, anamın rahmine düştüğüme de!

JEAN Lanet okumakla bir şey elde edilmez. Gidelim hadi.

JULIE *(Sanki kendi isteği dışında, kuşun kesildiği tahtaya doğru yaklaşır)* Hayır, gitmiyorum daha. Gidemem... Bakacağım. Dinle! Bir araba sesi. *(Gözünü tahta ile satırdan ayırmaksızın dışarıyı dinler)* Demek kan görünce dayanamıyorum sence. O kadar güçsüz sanıyorsun beni. Ah, senin kanını, beynini bir satır tahtasının üstünde görmeyi ne kadar isterdim! Ne çok isterdim bütün o cinselliğin bir kan denizinde yüzsün. Tutup kafatasından içerdim, sonra ayaklarımı göğsünün içinde yıkar, yüreğini olduğu gibi kızartıp yerdim. Demek güçsüzmüşüm ben. Demek seni sevdiğimi sanıyorsun, sanki benim rahmim senin tohumların için yanıp tutuşuyor; kalkıp senin dölünü bağrıma basıp onu kendi kanımla besleyeceğim demek. Aklınca sana çocuk doğuracağım ve senin adını taşıyacağım. Bu arada sorayım bari, adın ne senin? Soyadını duymadım hiç. Olduğunu da hiç sanmam. Olsaydı, 'Bayan Hovel' ya da 'Bayan Dunghill' filan olurdum şimdi. Seni gidi köpek, boynuna taktığın o tasma, ceketinin üstündeki arma benim, uşak bozuntusu! Seni kendi aşçımla paylaşıp kendi hizmetçimin rakibesi oldum bir de! Of, ooff!.. Aklınca korkağın biriyim, hemen kaçıp gideceğim. Yo,

kalıyorum işte, çıngar çıksın bakalım. Babam nasılsa dönecek... Bakacak masanın çekmecesi kırılmış... paralar gitmiş. Çalacak zili, iki kez, uşağını çağıracak, sonra polise başvuracak... Ben de her şeyi anlatacağım... her şeyi. Ah, ne güzel olurdu bütün bunlara bir son vermek... gerçek bir son!.. Babamın kalbi tutar ve ölür; bu da hepimizin sonu olur. Yalnızca sessizlik ve dinginlik... sonsuz dinleniş. Soyumun arması tabutla birlikte göçüp gider. Kont'un soyu da... Uşağın soyu ise yetimevine düşer; köprü altlarında başına defne dalları konur ve sonunda hapishaneyi boylar.

JEAN İşte, soylu kan dile geldi! Kutlarım, Matmazel Julie; yalnız eldeki son fırsatı kaçırmayın.

(Kristin kiliseye gitmek için giyinmiş, elinde bir dua kitabı içeri girer. Julie ona doğru koşar, kendisini koruması için kollarına atılır)

JULIE Bana yardım et, Kristin! Bu adamdan koru beni!

KRISTIN *(Kıpırdamaz, donuk biçimde)* Bu olup bitenler de ne bu bayram günü? *(Satır tahtasını görür)* Bu ne iğrenç pislik? Ne demek oluyor bütün bunlar? Ne bağırıp duruyorsunuz öyle?

JULIE Kristin, sen bir kadınsın, benim de arkadaşım... Şu alçaktan kolla kendini!

JEAN *(Şaşkın)* Siz hanımlar dertleşirken ben de gidip tıraş olayım.

(Odasına gider)

JULIE Anla biraz. Dinle beni.

KRISTIN Böyle sakat işlerden hiç anlamam. Üstünüzdeki bu yolculuk giysileriyle nereye gidiyorsunuz peki? O da başına şapkasını geçirmiş, öyle değil mi, ee?

JULIE Dinle Kristin, dinle. Sana her şeyi anlatacağım.

KRISTIN Hiçbir şey bilmek istemiyorum ben.

JULIE Dinlemelisin.

KRISTIN Neyi? Jean'la yaptığınız saçmalığı mı? Umurum-

da bile değil, o hiç bilgi vermez bana. Ama onunla birlikte kaçmayı aklınıza koyduysanız, hemen bir son verelim bu işe.

JULIE *(Çok sinirli)* Lütfen Kristin, sakin olmaya çalış ve dinle. Ne ben burda kalabilirim, ne de Jean; bu yüzden gitmemiz gerekiyor uzaklara.

KRISTIN Hım, hım!

JULIE *(Coşkuya kapılır)* Bak şimdi, bir fikrim var. Diyelim üçümüz birden, uzaklara, İsviçre'ye gidip bir otel açsak, hep birlikte... Biraz param var, tamam mı... Jean da, ben de bütün işi yürütürüz; sen de istersen mutfağın başına geçersin. Ne hoş olur değil mi? Evet de... desene! Sen de bizimle gelirsen her şey yoluna girer. Evet de hadi, evet de!

(Kristin'in boynuna sarılır)

KRISTIN *(Donuk; düşünür)* Hım, hım...

JULIE *(Hızlı bir tempo ile)* Sen hiç yolculuk etmedin, Kristin. Dışarıya gidip dünyayı görmelisin. Bilmezsin trenle yolculuk ne hoştur, hep yeni yüzler... yeni ülkeler... Hamburg'tan geçerken hayvanat bahçesine uğrarız; çok seveceksin, sonra tiyatroya, operaya gideriz. Münih'e varınca müzeler, sevgilim, hem de Rubens'in, Raphael'in tabloları... biliyorsun bunlar büyük ressamlar... Münih'i duymuşsundur değil mi? Kral Ludwig'in memleketi, hani deliren kral... Onun yaşadığı şatoları görürüz; bazıları tıpkı peri masallarındaki gibi... İsviçre çok yakın, ondan sonra Alpler... Alpler'i düşün Kristin'ciğim, yaz ortası karla kaplı... portakallar var ayrıca, bütün yıl yeşil kalan ağaçlar...

(Jean kendi odasının kapısında görünür; bir ucunu dişiyle, öbür ucunu sol eliyle tuttuğu kayışta usturasını biler. Konuşulanları hoşlanarak dinler, arada bir başıyla onaylar. Julie konuşmasını sürdürür, daha çabuk çabuk...)

Sonra bir otelimiz olur. Ben masada otururum, Jean ko-

nukları ağırlar, çarşıya çıkar, mektupları yazar... işte sana yeni bir yaşam. Tren düdükleri, gidip gelen otobüsler... yukarı, aşağı katlardan çalan ziller... hesap pusulalarını düzenlenmesi benden; tabii hesaplar kabarık olacak... Bilmezsin, iş, hesapları ödemeye gelince yolcular nasıl sinirli olur. Sen de, kraliçeler gibi oturacaksın mutfakta... tabii ocağın başında dikilip duracak değilsin. Hep güzel şeyler giyineceksin, herkes görecek seni; hele sende o hava varken, yo boş yere söylemiyorum, günün birinde kendine koca bile bulursun. Zengin bir İngiliz, hiç şaşmam; yakayı en çabuk *(Yavaşlar)* onlar ele verir. Sonra zengin olup kendimize Como Gölü üstünde bir villa yaptırırız. Tabii arada sırada azıcık yağmur yağar, ama *(Temposuz)* güneş de arada bir çıkar, sıkıcı değil o kadar; olmadı, eve döneriz yine, geri döneriz. *(Ara)* Buraya, ya da başka bir yere...

KRISTIN Bakın Matmazel Julie, bütün bunlara siz kendiniz inanıyor musunuz?

JULIE *(Tükenmiş)* İnanıyor muyum?

KRISTIN Eee.

JULIE *(Bitkin)* Bilmiyorum. Hiçbir şeye inanmıyorum artık. *(Tabureye çöker; başı elleri arasında, kollarını masaya dayar)* Yok bir şey. Bir şey yok...

KRISTIN *(Jean'a doğru döner)* Demek, kendi yolunu yapmaya çalıştın öyle mi?

JEAN *(Bozulur; usturayı masaya koyar)* Yolu mu yapmışım? Ne konuşuyorsun sen? Matmazel Julie'nin tasarılarını işittin; bütün gece ayakta kaldığı için yorgun şimdi, ama söyledikleri çok akıllıca tasarılar.

KRISTIN Ya öyle mi? Benim buna yanaşacağımı sanıyorsan...

JEAN *(Sözünü keser)* Hanımının önünde doğru dürüst konuş, duyuyor musun?

KRISTIN Hanımım mı?

JEAN Evet.

KRISTIN Bak hele neler diyor!

JEAN Neler ya... Sen söylenenleri dinleyip daha az konuşursan iyi edersin. Matmazel Julie senin hanımın, hem ona olan saygını yitirten şey neyse, şimdi o şeyi kendin için düşün.

KRISTIN Benim kendime yeterince saygım var her zaman.

JEAN Başkalarını hor görmek için mi?

KRISTIN Kendi konumumdan daha aşağıya düşmemek için. Kont'un aşçısı olan bu kadın, Kont'un at bakıcısıyla ya da domuz çobanıyla oldu mu hiç? Söyle bakayım?

JEAN Yo, şansın varmış, erkek arkadaş olarak yüksek sınıftan birine çattın.

KRISTIN Demek Kont'un ahırından yulafları alıp dışarıya satmak yüksek sınıftan birinin işi.

JEAN Sen de tam bunlardan söz edecek insansın ya... bakkaldan komisyon, kasaptan rüşvet alırken iyiydi.

KRISTIN Hangi şeytanmış o?

JEAN Şimdi de kalkmış işverenin olan kimselere saygı duymuyorsun. Sen yani, sen!

KRISTIN Benimle kiliseye geliyor musun sen? Çevirdiğin bu işlerden sonra sana iyi bir vaaz gerekir.

JEAN Hayır, kiliseye gitmeyeceğim bugün. Sen gider, kendi günahlarını çıkarırsın.

KRISTIN Evet, hem sizinkilerden bağışlanacak olanları da geri getiririm. Kurtarıcımız, bizim bütün günahlarımız için acı çekerek çarmıha gerilerek öldü; eğer O'na inanç ve pişmanlık dolu gidersek bütün günahlarımızı O kendi üstüne alır.

JEAN Bakkaldan yapılan hırsızlıkları da mı?

JULIE İnanıyor musun sen o şeylere Kristin?

KRISTIN Bu benim yaşam inancım, burda olmam kadar kesin. İnancı daha çocukken öğrendim ben, bugüne kadar da sapmadım, Matmazel Julie. "Günahın çok olduğu

yerde, Tanrının merhameti daha çok ulur."

JULIE Ah keşke senin gibi inanabilseydim ben de, ah keşke...

KRISTIN Bakın ama, Tanrının o merhameti olmadan inanca erişilmez, herkese tanınmaz bu merhamet.

JULIE Kime tanınır peki?

KRISTIN O, merhametin nasıl olduğuyla ilgili büyük bir sırdır. Tanrı hatır saymaz, ancak O'nun nedeni ki, en sonda gelen, en baştaki olur...

JULIE Demek Tanrı, sonda gelenlerin hatırını sayıyor.

KRISTIN *(Konuşmasını sürdürür)* ...ve bir devenin iğnenin ucundan geçmesi, bir zenginin cennete girmesinden daha kolaydır. İşte böyle Matmazel Julie... Ben gidiyorum şimdi, tek başıma... Seyis yolumun üstünde, söyleyeceğim ona, atları salmasın; Kont dönmeden buradan ayrılmak isteyenler olabilir belki. Hoşça kalın...

(Çıkar)

JEAN Kör şeytan! Hep bir ispinoz kuşu yüzünden...

JULIE *(Bezgin)* Boşver ispinozu... Bir çıkış yolu görüyor musun, son bir çare?

JEAN *(Düşünceli)* Hayır.

JULIE Peki, sen benim yerimde olsaydın, ne yapardın?

JEAN Sizin yerinizde olsam mı? Bir dakika... Bir kadın olsaydım eğer, düşmüş bir hanımefendi... bilmiyorum. Ha, aklıma geldi.

JULIE *(Usturayı alıp bir hareket gösterir)* Bu mu?

JEAN Evet. Ama ben yapmazdım, biliyorsunuz. Aramızda fark var.

JULIE Sen erkek, ben kadın olduğum için mi? Aradaki fark ne?

JEAN Kadınla erkek arasındaki o her zamanki fark.

JULIE *(Usturayı doğrultur)* Yapmak isterdim, ama yapamam. Babam da yapmak istemişti ama yapamamıştı.

JEAN Yoo, yapmak istemedi o! Önce öç alması gerekiyordu.

JULIE Şimdi de annem bir kez daha öç almış oluyor, benden dolayı.

JEAN Babanıza karşı hiç sevginiz olmadı mı, Matmazel Julie?

JULIE Derin bir sevgi... ama ondan tiksinmiş de olabilirim, bilinçaltından... Beni, kendi cinselliğimi hor görecek şekilde yetiştirdi; yarı kadın, yarı erkek... Burda kabahat kimin?Babamın mı,annemin mi, yoksa benim mi? Kendi kabahatim mi? Benim olan hiçbir şeyim olmadı. Her düşünceyi babamdan aldım; her duygu bana annemden geçti; şu son fikir de, yani herkesin eşit olduğu fikri, onu da nişanlımdan aldım, ona alçak demem bu yüzden. Kabahat nasıl benim olabilir? Kristin gibi sorumluluğu İsa'nın üstüne mi atayım? hayır, yeterinden çok onurluyum, hem babamın öğrettikleri dolayısıyla, yeterince de akıllıyım. Zengin birinin cennete gidemeyeceği laflarına gelince, boş laftan başka bir şey değil, hele bankada parası yatıp duran Kristin hiç giremeyecek cennete. Kimin kabahati? Kabahat kimde, ne fark eder? Ne olursa olsun, suçu ben yüklenip sonuçlarına katlanmalımım.

JEAN Evet, ama...

(Zil iki kez çalar. Julie ayağa sıçrar. Jean uşak giysilerini giyer)

Kont dönmüş. Ya Kristin...

(Konuşma borusuna doğru gider, basıp dinler)

JULIE Masasına gitmiş midir acaba?

JEAN Jean konuşuyor efendim. *(Dinler)* Evet efendim. *(Dinler)* Evet efendim, peki efendim. *(Dinler)* Hemen mi, efendim? *(Dinler)* Peki efendim. Yarım saate kadar.

JULIE *(Şaşkınlık içinde)* Ne dedi? Aman Tanrım, ne dedi?

JEAN Çizmeleri ile kahvesini istedi, yarım saate kadar.

JULIE Yarım saat kaldı demek... Öf, öyle yorgunum ki! Hiçir şey yapamıyorum. Ne pişmanlık duyabiliyor, ne kaçıp gidebiliyorum; ne kalabiliyor, ne yaşayabiliyor, ne de

ölebiliyorum. Yardım et, emir ver, bir köpek gibi boyun eğeceğim Jean. Son bir hizmet yap, onurumu, babamın adını temize çıkar. Ne yapmam gerektiğini biliyorsun, benim gücüm yok. Gücünü kullan, yapmam için bana emir ver.

JEAN Neden bilmiyorum, elimde değil, anlayamıyorum... Sanki bu ceket bu hale koydu beni; size emir falan veremem; Kont daha daha biraz önce konuştu benimle, tam açıklayamıyorum ama... işte o kör olası uşaklık belimi bükmeye başladı yine. Kont şimdi aşağı inse, bana boğazımı kesmemi söylese, o anda yaparım.

JULIE Diyelim babamsın, ben de sen. Az önce diz çökmüş, soylu birini oynarken ne güzel rol yapıyordun. Ya da... bir göz bağcıya rastladın mı hiç tiyatroda? *(Jean başını eğer)* Önündeki adama, "Al şu süpürgeyi," der, o da alır. "süpür," der, süpürür....

JEAN Ama adam uykudadır...

JULIE *(Kendinden geçmiştir)* Ben çoktandır uykudayım zaten... Bütün oda sise büründü, sen ise bir ocak gibisin; uzun şapkalı, karalar giymiş birine benzeyen bir ocak, gözlerin ateşteki közler kadar parlak, yüzün kül gibi soluk. *(Gün ışığı yere vurur, Jean'ı aydınlatır)* Ne kadar hoş, ne kadar sıcak! *(Ellerini ateşte ısıtır gibi öne doğru uzatır)* Ne kadar aydınlık, ne kadar sessiz.

JEAN *(Usturayı Julie'nin eline iliştirir)* Süpürge burda. Ortalık aydınlıkken gidin ambar doğru; ve... *(Kulağına fısıldar)*

JULIE *(Kendine gelir)* Sağ ol. Gidiyorum şimdi dinlenmeye. Yalnız şunu söyle bana, en baştaki de Tanrı'nın merhametine erişebilir, değil mi?

JEAN En baştaki mi? Yoo, bunu söyleyemem size. Ama durun... Matmazel Julie, buldum! Siz en baştaki biri değilsiniz artık. Sondan birisiniz.

JULIE Bu doğru işte. En sondan biriyim ben. Sonuncu ola-

nım. Ah!... Gidemiyorum işte. Yine git de bana.

JEAN Yo, ben diyemem artık... diyemem.

JULIE Ve en baştaki en sonuncu olacak.

JEAN Yormayın aklınızı, yormayın. Ben de gücümden oluyorum, korkak hale getiriyorsunuz beni. O ne? Zil hareket etti sandım... Zilden korkacak ne var? Evet, ama sadece bir zil değil o. Biri var arkasında, o zili de çalan bir el ve o ele kumanda eden bir şey... hele insan tıkayınca kulaklarını, kulaklarını tıkayınca, evet... daha çok çalar. Cevap verene kadar çaldıkça çalar, sonra çok zor... sonra polis gelir... ve... *(Zil iki kez uzun çalar. Jean irkilir, sonra kendini toparlar)* Korkunç bir şey. Ama buna bir son vermek için başka çare yok... Git hadi!

(Julie dimdik, kapıdan çıkıp gider)

SON

AUGUST STRINDBERG

ALACAKLILAR

Türkçesi
Zeynep Avcı

KİŞİLER

TEKLA
ADOLF Tekla'nın ikinci kocası, ressam.
GUSTAV Tekla'nın birinci kocası, öğretmen.

Deniz kıyısındaki bir pansiyonda, verandaya açılan bir otur - ma odası. Odanın dibindeki kapıdan manzara görülür. Sağ - da, üstü gazetelerle dolu bir masa, masanın solunda bir san - dalye, sağında ise bir koltuk durur. Odanın sağ tarafındaki kapıdan başka bir odaya geçilir.

Adolf ve Gustav masa başında otururlar. Adolf, bir heykelcik yoğurur. Bu bir büsttür. Adolf'un iki koltuk değneği masaya dayalı durur. Gustav puro içer.

ADOLF ...gerçekten... sana çok şey borçluyum, Gustav.

GUSTAV Boşver canım, değmez.

ADOLF Yoo, içtenlikle söylüyorum. Karım gittikten sonra, ilk birkaç gün, zavallı bir halde, şu koltuğa yığılıp kalmıştım. Hiçbir şey yapamadan dönüşünü bekliyordum. Sanki giderken koltuk değneklerimi de götürmüş gibi... Kımıldayamıyordum. A rdından birkaç gün de uyuyarak geçti. Ateşler içinde yanan beynim yavaş yavaş serinledi, aklım başıma gelmeye başladı, çalışmak, yaratmak arzum yeniden canlandı; dünyaya eskisi gibi kendimden emin, cesaretle bakıyordum. İşte o sırada, sen çıktın karşıma.

GUSTAV Tanıştığımızda gerçekten acınacak haldeydin. Şu koltuk değneklerine yapışmış, sürüklüyordun kendini. Ama yine de, iyileşmene benim sebep olduğumu düşünmemelisin. Dinlenmeye, ondan da önemlisi, bir erkekle sohbet etmeye ihtiyacın vardı, o kadar.

ADOLF Evet, sanırım, yine sen haklısın. Eskiden bir sürü dostum vardı. Evlendikten sonra onlara ihtiyacım kalmadığını düşündüm. Seçtiğim kadın bana yetiyordu. Sonra değişik çevrelere girdim, yeni arkadaşlar edindim. Ama karım onları kıskanmaya başladı. Yalnızca ona ait olmamı istiyordu; daha da beteri, arkadaşlarımın da ona ait olmasını istiyordu. Sonunda ben yalnız kaldım. Kıskançlığımla baş başa...

GUSTAV Bu hastalığa pek yatkın görünüyorsun.

ADOLF Karımı kaybetmekten korkuyordum. Ne var bunda? Yanlış anlama, ihanet edeceği aklımdan bile geçmedi.

GUSTAV Tabii! Koca dediğin böyle şeyler düşünmez!

ADOLF Yaa... Garip, değil mi? Arkadaşlarımızın etkisi altında kalacak diye korkuyordum; onların etkisi altında kalırsa, ilişkimiz bozulabilirdi. Buna katlanamazdım.

GUSTAV Demek oluyor ki, her konuda anlaşamıyordunuz...

ADOLF Unutulmaması gereken bir nokta var: Karım bağımsızlığına düşkündür. Ne var bunda gülünecek?

GUSTAV Neyse... Devam et. Demek bağımsızdır...

ADOLF Ayrıca, benden bir şey almak hiç mi hiç istemez.

GUSTAV Ama başkalarından alabilir, değil mi?

ADOLF *(Duraklar)* Alır... Ağzımdan çıkan her laftan nefret ediyor; aptalca olduğundan değil, sırf ben söylediğim için... Aslına bakarsan, benim fikirlerimi çalar, kendi düşünmüş gibi, söyleyiverir. Bak, bir arkadaşım ona söylediğim bir şeyi gitmiş karıma söylemiş, o da geldi bana ne müthiş bir fikir olduğunu söyledi! Benden çıkmadığı sürece fikirler müthiş olabilir.

GUSTAV Kısacası, mutlu bir adam değilsin.

ADOLF Yanılıyorsun; mutluyum ben. İstediğim kadınla evlendim; başkasını asla istemezdim.

GUSTAV Hiç özgür olmayı düşünmedin mi?

ADOLF Hayır, zannetmiyorum. Özgürlüğün huzur vereceğini düşündüğüm olmuştur, ama karım uzaklaştığı zaman onu öylesine özlüyorum ki... aynen bacaklarımı kullanmayı özlediğim gibi. Garip ama, sanki bir parçam gibi yaratılmış o. Uzaklaştığı zaman her şeyimi, yaşam sevincimi alıp götüren bir parçam. Sanki ruhumu elde etmek istiyor...

GUSTAV Haklısın... yaşam sevincini tüketmişe benziyor.

ADOLF Yok, canım, böyle bir niyeti yoktur. Kendine özgü fikirleri olan, bağımsız bir kadın işte, o kadar. Onunla

karşılaştığımda bir hiçtim ben. Sanatçı taslağı, aptal bir çocuk. Beni büyütmeye, adam etmeye karar verdi.

GUSTAV Ama aslında sen onu eğittin, adam ettin, değil mi?

ADOLF Hayır. O daha fazla gelişmeye gerek olmadığını düşünüyordu. Bense devam ettim.

GUSTAV Evet, tuhaf değil mi; ilk kitabından sonra yazısında basbayağı gerileme oldu. En azından, ilerleme olmadı, diyelim... Tabii elindeki müthiş malzeme gitmişti: İlk kocası. Hiç gördün mü o adamı? Salağın biriymiş derler.

ADOLF Görmedim. Tanıştığımızda altı aylığına yurt dışına gitmişti. Karıma bakılırsa, adam dört dörtlük bir salakmış. *(Duraklar)* Doğrudur, emin olabilirsin.

GUSTAV Yaa!.. O zaman niye evlenmiş onunla?

ADOLF Çünkü ne biçim biri olduğunu bilmiyormuş. Nereden bilsin? İnsan şey etmedikçe...

GUSTAV Tastamam öyle... Demek insanlar şey etmedikçe evlenmeyi akıllarından bile geçirmemeli. Despotun biriymiş herhalde, değil mi?

ADOLF İyi bildin.

GUSTAV Tüm kocalar öyle değil midir? Mesela, sen?

ADOLF Ben mi? "Karım canı ne istiyorsa öyle yapsın," dediğim için mi?

GUSTAV Başka ne yapabilirdin? Zincire vuracak değildin ya... Söylesene, geceyi dışarıda geçirmesi hoşuna gidiyor mu?

ADOLF Hayır, hiç gitmiyor.

GUSTAV Bak, gördün mü? *(Ses tonu değişir)* Aramızda kalsın ama, gülünç duruma düşebilirsin.

ADOLF Gülünç mü? İnsan karısına güvenirse gülünç mü olur?

GUSTAV Tabii ki olur. Sen de öylesin. Oldukça gülünç.

ADOLF *(Sertleşir)* Gülünç duruma düşüyorum, öyle mi? İşte bu kafaya karşıyım ben... Halledeceğim, göreceksin halledeceğim... Çok yakında.

GUSTAV Sakin ol canım, yine krizin tutar, filan....

ADOLF Geceyi dışarıda geçiren ben olunca, karım gülünç duruma düşmüyor da, neden ben?...

GUSTAV Bu işler böyledir. Zaten sen, nedenlerle, nasıllarla uğraşırken, olanlar olur da... ruhun duymaz.

ADOLF Neymiş olanlar?

GUSTAV İlk kocası despotun biriymiş, öyle mi? Demek ki küçükhanım o despot adamla bağımsızlığını kazanmak için evlenmiş. Bilir misin, küçükhanımlar arada biri olmadan bağımsızlaşamazlar, o aracı da kocadır.

ADOLF Tabii... tabii.

GUSTAV Küçükhanımın aracısı şimdi de sensin.

ADOLF Ben mi?

GUSTAV Eh, şimdiki kocası sen olduğuna göre...
(Adolf'un dili tutulmuş gibidir)
Haksız mıyım?

ADOLF *(Huzursuz)* Bilmem... Bir kadınla arandaki ilişkinin nasıl bir şey olduğunu düşünmeden yıllarca yaşıyorsun; bir gün bu ilişkiyi sorgulamaya kalkınca ipin ucu kaçıyor. Gustav! Sen benim dostumsun. Hayattaki tek dostum sensin. Şu sekiz günün sonunda, sen bu otele geldikten sonra, hayatı göğüsleyecek cesareti kazandım. Cazibe alanına girdim sanki. Zembereği boşalmış bir saati onardın sen. Görüyorsun değil mi, artık gayet net düşünüyorum, gayet özgürce konuşuyorum. Sesim de eski tınısına kavuştu... galiba öyle... neyse...

GUSTAV Ne demek istediğini pek anlamadım ama... nasıl oldu bu?

ADOLF Yani... Belki de insan bir kadınla konuşurken sesini alçaltmaya alışıyor. Tekla onunla bağırarak konuştuğumu söyler.

GUSTAV Sen de kuyruğunu kıstırır, paspasın üstüne kıvrılırsın, değil mi?

ADOLF Yapma canım! *(Düşünür)* Belki de dediğinden beter-

dir durum... ama bırakalım bunları şimdi. Ne diyordum? Ha, evet. Karşıma çıktın, gözümü açtın, sanatıma geri dönmemi sağladın. Dikkatini çekerim: Ben aslında resme olan ilgimi kaybettiğimi hissediyordum, çünkü kendimi ifade etmeme yetmiyordu artık. İşte, sen bunu ortaya çıkardın. Resmin çağdaş, yaratıcı sanatçıları tatmin etmeyen bir sanat dalı olduğunu söyledin ve her şey netleşti. Birden anladım ki artık renkler yetmiyor bana!

GUSTAV Resim yapamayacağından emin misin? Belki de yalnızca ara vermek istiyorsun...

ADOLF Hayır, kesinlikle yapmayacağım! Belli oldu. Bak, seninle sohbet ettiğimiz o gece, söylediklerinde haklı olduğunu düşünerek yatağa gittim. Güzelce uyuyup taze bir kafayla uyandığımda, birden haksız olabileceğini düşünüp yataktan fırladım, fırçalarımı kaptığım gibi resim yapmaya giriştim. Ama yapamadım! Tüm büyü yok olmuştu. Tuval artık anlamsız bir bez parçasıydı. Gözlerim açıldı. Yeniden resim yapmak, yeniden aptal bir oğlan çocuğu olmak mümkün değil!

GUSTAV Fark ettin ki, yaşımız gereği, gerçeği arayış serüvenimiz ancak somut, elle tutulur bir yaratıcılık gerektiriyor. Bu da heykeldir. Yani artık üç boyutta güreşmek lazım. Değil mi?

ADOLF *(Tereddütlü)* Üç boyutlu olmak... haklısın.

GUSTAV Böylece heykeltıraş olmaya karar verdin. Yani, aslında heykeltıraştın da, yolunu kaybetmiştin. Sana rehberlik gerekiyordu. Peki, çalışmak için o... yaratıcı gücü hissediyor musun bari?

ADOLF Canlandım artık!

GUSTAV Yaptığına bakabilir miyim?

ADOLF Bir kadın büstü.

GUSTAV Hem de modelsiz çalışıyorsun. Ne kadar canlı görünüyor...

ADOLF *(Sıkıntılı)* İyi ama, ne de çok birini andırıyor! Aca-

yip şey... Kanıma işlemiş o kadın, sanki onun kanında yaşıyorum.

GUSTAV Canın çok yanmış senin. Şimdi şu büste bakarken, tahmin ettiğim her şeyin doğru olduğunu görüyorum. Sen bu kadını deli gibi sevmişsin.

ADOLF Evet. O kadar sevdim ki, ben o muydum, yoksa o ben mi? Bilmiyorum. O gülerse gülerim, ağladığında ben de ağlarım. İnanır mısın, karım çocuğumuzu doğururken ben ondan beter sancılar içindeydim...

GUSTAV Dostum, bunu söylemek beni üzüyor, ama sende histeri belirtileri görüyorum.

ADOLF *(Sarsılmış)* Histeri mi? Bunu da nereden çıkardın?

GUSTAV Bir erkek kardeşim vardı, seninle aynı belirtileri gösteriyordu, çünkü o da, aynen böyle, kendini şehvete kaptırmıştı.

ADOLF Nasıl belirtiler yani?

(Gustav abartılı hareketlerle anlatırken Adolf onu dikkatle dinler, farkında olmadan hareketlerini taklit eder.)

GUSTAV Korkunç bir hali vardı. Kendini iyi hissetmiyorsan bir de bunları anlatıp işkence etmek istemem sana.

ADOLF *(Acılı bir ifadeyle)* Yok, hayır, hayır... anlat hadi.

GUSTAV Zavallı çocuk, gitti, masum bir genç kızla evlendi. Hani, şirin bukleli, ceylan gözlü, bebek yüzlü, melek gibi saf kızlar vardır ya, öyle biriyle. Ama, kız ne yaptıysa yaptı, erkek egemenliğine son vermeyi becerdi.

ADOLF Nasıl yani?

GUSTAV İdareyi ele aldı yani. O melek bizimkini neredeyse cennete gönderecekti. Korkunçtu! Korkunç...

ADOLF *(Soluksuz kalmıştır)* Nasıl yani?

GUSTAV *(Ağır ağır, tadını çıkararak anlatır)* Bir gün, onunla ben, ikimiz... oturmuş, konuşuyorduk. Derken birden, çehresi bembeyaz oldu. Kolları bacakları kaskatı kesildi. Ardından parmakları kıvrıldı, işte böyle...

(Ellerini yumruk yapıp Adolf'e doğru uzatır, o da aynı hare -

keti tekrarlar)

Aa, bir de baktım, gözleri kan çanağı gibi oldu, sonra da geviş getirir gibi çiğnemeye, dişlerini gıcırdatmaya başladı. *(Çiğner, Adolf taklit eder)* Gırtlağından gurultular geliyordu, çenesi yumruk yemiş gibi çarpıldı, göz bebekleri ateş böcekleri gibi yanıp sönmeye başladı, dili bir içeri bir dışarı, oynayıp duruyor, ağzından salyalar saçılıyordu. Sonra koltuktan aşağı yuvarlandı, boğulacak gibi oldu, kıvranmaya başladı. Derken...

ADOLF *(Soluksuz)* Dur... Yeter!

GUSTAV İyi misin?

ADOLF Hayır.

GUSTAV *(Kalkar, bir bardak su alır)* Hadi, iç bunu da... konuyu değiştirelim.

ADOLF *(Cılız bir sesle)* Sağ ol... Ama devam et sen. Anlat.

GUSTAV Peki, tamam. Neyse, kendine geldiğinde olan biteni hatırlamıyordu. Tümüyle bilinçsizmiş. Senin de başına geldi mi böyle bir şey?

ADOLF Evet. Birkaç kez baygınlık geçirdim ama, doktor kansızlıktan dedi.

GUSTAV Önce öyle sanılıyor ama, inan bana, dikkat etmezsen histeriye dönüşüyor.

ADOLF Ne yapmam gerekir?

GUSTAV İlk yapılacak şey cinsel ilişkiden tümüyle uzak durmak...

ADOLF Ne kadar zaman için?

GUSTAV En azından altı ay.

ADOLF Yapamam! Evliliğim yıkılır.

GUSTAV O zaman, hayatına elveda!

ADOLF *(Heykelciğin üstünü bir bezle örter)* Yapamam!

GUSTAV Yani hayatını kurtarmak istemiyorsun. Bana bu kadar güveniyorsan, samimi olmalısın. Canını sıkan b a ş k a bir şey var mı, benden bile gizlediğin? Küçük bir sır? Anlaşmazlık yalnızca bir konuda olamaz. Çatışmaya neden

olacak öyle çok şey var ki hayatta... Hadi, çekinme, söylemediğin bir şey var mı? Hani demin, bir çocuğunuz olduğunu, biraz büyüyünce bir ailenin yanına verdiğinizi söylemiştin... Neden istemediniz o çocuğu?

ADOLF Karım öyle uygun gördü.

GUSTAV Neden? Hadi... Bana açıklayabilirsin.

ADOLF Çocuk üç yaşına geldiğinde ona benzemeye başlamıştı... eski kocasına yani.

GUSTAV Yaa! Sen şu eski kocanın neye benzediğini biliyor musun?

ADOLF Hayır, bilmiyorum. Bir ara eski bir fotoğrafını görmüştüm, ama bizim çocuğa benzemiyordu.

GUSTAV Fotoğraflara bakma sen... Zaten o günden bu yana adam değişmiştir. Peki, durumdan şüphelenmedin mi?

ADOLF Hayır, hiç şüphelenmedim. Çocuk biz evlendikten bir yıl sonra doğmuştu. Zaten ben Tekla'yla tanıştığımda kocası yoktu ki burada, yani işte burada... Biz burada tanıştık. Sonra da her yaz geldik bu pansiyona.

GUSTAV Demek şüphelenecek bir şey bulamadın. Zaten niye şüphelenesin ki? Bazen dul bir kadın yeniden evlenip çocuk doğuruyor, bir de bakıyorsun, çocuk ölü kocasına benziyor... Tatsız bir durum. İşte bu yüzden Hindistan'da dulları ölü kocalarıyla birlikte yakarlar. Peki, eski kocasını kıskandın mı hiç? Mesela, yürüyüşe çıkmışsınız, eski kocayla karşılaşıyorsun, adam gözlerini Tekla'ya, senin karına dikip, "Biz," diyor... Biz! Yani onlar!

ADOLF Düşüncesi bile ürpertiyor; itiraf ederim.

GUSTAV Yaa, gördün mü? Asla kurtulamazsın bundan. Hayatta bazı çatlak sesler olduğunu, bunların asla düzelemeyeceğini görmüyor musun? Yapacağın tek şey kulaklarını tıkayıp çalışmaya bakmak.

ADOLF Sözünü kestiğim için bağışla ama, konuşurken bazen Tekla'ya o kadar çok benziyorsun ki... Sen de, sanki nişan alırmış gibi, sol gözünü kısıyorsun, Ve bakışların...

Tekla'nınki gibi beni hipnotize ediyor.

GUSTAV Yaa, öyle mi?

ADOLF İşte, bak! Sen de aynen onun gibi, "Yaa, öyle mi?" dedin.

GUSTAV Belki uzaktan akrabayız... Hepimiz aynı şeyin soyu değil miyiz? Neyse... Karınla tanışıp her şeyi bizzat görmek isterdim doğrusu.

ADOLF Bir şey söyleyeyim mi? Benim hareketlerimi hiç taklit etmez. Kullandığım deyimleri kullanmamaya özen gösterir üstelik. Evli insanlar giderek birbirlerini taklit ederler ya, o beni hiç taklit etmez!

GUSTAV Bu kadın seni hiç sevmemiş!

ADOLF Ne?

GUSTAV Affedersin ama, kadınlar için sevmek almak demektir, bir kadın bir adamdan hiçbir şey almıyorsa, o adamı sevmiyor demektir. Bu kadın seni hiç sevmemiş!

ADOLF Karımın ilk kocasından sonra bir daha kimseyi sevemeyeceğini mi düşünüyorsun?

GUSTAV Evet, aynen böyle düşünüyorum. İlkinde enayi gibi hisseder kendini, sonra maymunun gözü açılır. Senin doğru dürüst hayat tecrüben yok... Aldatılan insandan korkmalısın dostum. Tehlikelidir!

ADOLF Bıçak gibi sözler... İçimde bir şeyleri doğrayıp duruyorsun. Engelleyemiyorum bunu, ama iyi geliyor. Demek beni sevmedi... O zaman niye seçti beni?

GUSTAV Anlat bana, seni nasıl ağına düşürdü? Sen mi onu tavladın, yoksa o mu seni?

ADOLF Bilmem, anlatabilir miyim? Neler olduğunu nasıl anlatayım? Her şey bir anda olup bitmedi ki...

GUSTAV Tahmin edeyim mi neler olduğunu?

ADOLF Edemezsin!

GUSTAV Kendin ve karın hakkında anlattıklarından sonra, olan biteni tahmin etmek zor değil. Dinle bak. Kocası seyahate çıkmıştı, yalnız kalmıştı. Önce özgür olmanın ta-

dını çıkardı, sonra içinde bir boşluk hissetmeye başladı. İki haftadan sonra bu boşluk derinleşmiştir. Derken yeni bir adam belirir ufukta ve... boşluk doldurulur. İki adamı mukayese ettikçe kocanın izleri yavaş yavaş silinir, gözden uzak, gönülden ırak, vesaire vesaire... Derken tutkular baş gösterir, kadınla adam huzursuzlaşırlar, kocayı hatırladıkça vicdanları rahatsız olur. Minareye kılıf ararlar, sonunda abla kardeş rolüne bürünürler... Gövdeleri birbirlerini arzu ettikçe ilişkilerinin dostluk olduğunda daha çok ısrar ederler...

ADOLF Abla kardeş mi? Nereden bildin?

GUSTAV Tahmin ettim. Çocuklar evcilik oynarken anne baba olurlar, büyüyünce kardeşlik oyunu başlar. Örtbas etmek için aralarındakini... Bu saklambaç oyunu, kimsenin onları göremeyeceği, karanlık bir köşede, elleri birbirine değinceye kadar devam eder. Ama içlerinde, birinin onları en karanlık köşelerde bile gözetlediğine dair bir duygu vardır. Korkarlar... Korktukça da o görünmeyen kişinin hayaleti büyür, bir karabasana dönüşür, kapıya dayanmış bir alacaklı gibi, masum oyunlarını cehennem azabına çevirir. Yemek masalarında aralarına girmiş kara bir eldir, gecenin sessizliğinde yürek çarpıntılarına eşlik eden ürkütücü bir soluktur. Birbirlerine kavuşmalarını engelleyemeyecektir, ama mutluluklarını bozar. Onun görünmeyen gücünü hissederler; bundan kaçmaya, ödemedikleri bir borcun yükünden kurtulmak istercesine uğraşırlar, ama nafile! Suçlarının yükünü taşıyacak kadar güçlü olmadıkları için, bir günah keçisi bulmak gerekir. Özgürlük nutukları atarlar, ama adamın karşısına geçip, "Birbirimizi seviyoruz," demeye cesaret edemezler. Eh, korkaklara da bir hayaletle saklambaç oynamak yakışır, değil mi?

ADOLF Evet ama, unutma ki, o beni eğitti, yeni fikirler aşıladı bana...

GUSTAV Yoo, unutmadım da... merak ediyorum, acaba niye ötekini de eğitip özgürlükçü düşüncelerini benimsetememiş?

ADOLF Aaa, o salağın tekiymiş.

GUSTAV Doğru ya, o bir salaktı. Esnek bir kavram bu. Karının yazdığı romanda iddia edildiğine göre, adamın salak oluşunun tek sebebi karını anlamamış olması... Bağışla ama, karın bu kadar derin biri mi? Yazdıklarından hiç belli olmuyor da...

ADOLF Bana da öyle geliyor. Bazen anlamakta zorluk çekiyorum, itiraf ederim. Yani kafalarımız aynı şekilde çalışmıyor. Onu anlamaya çalıştığım zaman kafamın içinde bir şey tutukluk yapıyor gibi...

GUSTAV Belki sen de salağın tekisin!

ADOLF Hayır, sanmıyorum. Aslında onun yanıldığını düşünüyorum, hem de sık sık düşünüyorum bunu. Mesela bak, bana yazdığı son mektup... bugün geldi.

(Cebinden mektubu çıkarır)

GUSTAV *(Mektuba göz atar)* Hmm, el yazısı tanıdık geliyor.

ADOLF Erkek yazısı gibi, değil mi?

GUSTAV Doğru. El yazısı aynen böyle olan bir adam tanıyorum. Bak, sana "küçük kardeş" diyor. Hâlâ mı oynuyorsunuz bu oyunu? İncir yaprağı biraz örselendi ama yerinden kımıldamadı galiba... Üstelik karına, "Siz," diye mi hitap ediyorsun?

ADOLF Aramızdaki saygılı ilişkinin bir göstergesi bu...

GUSTAV Yani, kendini abla ilan ederek ona saygı göstermeni sağlıyor, öyle mi?

ADOLF Kendimden çok ona saygı duymak istiyorum. Varlığımın en iyi yanı o olsun diye uğraşıyorum.

GUSTAV Varlığının en iyi yanı sende kalsa daha iyi değil mi? Belki de huzursuz olursun, ama şu durumda olmak, yani karının yanında ikinci sınıf biri olarak dolaşmak hoşuna mı gidiyor?

ADOLF Evet, hoşuma gidiyor. Ondan birazcık aşağıda olmak istiyorum. Mesela, ona yüzmeyi ben öğrettim ve şimdi benden daha iyi yüzdüğünü söyleyerek övünüyor. Başlarda onu cesaretlendirmek için yavaş yüzdüm, beni geçmesine izin verdim, sonradan baktım ki gerçekten beni geçiyor. Belki de cesaretimi kırmıştır. Bilmem ki...

GUSTAV Başka bir şey öğrettin mi ona?

ADOLF Tabii. Aramızda kalsın ama, bazı kelimeleri yanlış yazıyordu; doğrusunu ben öğrettim. Yazışmaları tümüyle ona bıraktım. İnan, yazmayı unutmuşum bu yüzden, şimdi bazen ben yanlış yazıyorum. Ona yazmayı öğrettiğimi hatırlar mı sence? Tabii ki hayır! Ona göre şimdi salak olan benim.

GUSTAV Demek ki artık seni de salak yerine koyuyor!

ADOLF Yok canım, şaka yapıyor.

GUSTAV Şaka maka... Resmen yamyamlık bu! Yamyamlar da güç kazanmak için insan eti yerler. Bu kadın, yamyam gibi, senin ruhunu, cesaretini, bilgini yemiş, bitirmiş.

ADOLF Asıl kendime güvenimi tüketti. Oysa ilk kitabını yazması için onu ben yüreklendirmiştim.

GUSTAV Sahi mi?

ADOLF Övgülere boğdum onu. Oysa ucuz edebiyat yaptığını düşünüyordum. Yine de edebi çevrelere soktum ki, kendini geliştirsin, ufku açılsın. Kişisel ilişkilerimi kullanıp ağır eleştirilerden korudum onu. Kendine güvenini sağladım ve o güveni hep canlı tuttum ben. Öyle uğraştım ki bunlarla, kendi işime bakacak gücüm kalmadı. Hep verdim, hep verdim ve bitti... Biliyor musun, ressam olarak şöhretim onu gölgeleyecek diye yaptıklarımı küçümsüyordum ki, kendini önemsesin, kendine güveni sarsılmasın. Resim yapmanın hiç önemi olmadığını o kadar sık söyledim ki, sonunda kendim de inandım galiba. Yani, sana yalnızca kartları açıvermek düştü dostum... Yoksa, her şey ayan beyan ortadaymış.

GUSTAV Kusura bakma ama, sohbetin başında senden bir şey almak istemediğini söylememiş miydin?

ADOLF Artık istemiyor. Alacak bir şey kalmadı ki...

GUSTAV Desene, yılanın karnı doydu, kurbanlarım kusuyor artık!

ADOLF Belki düşündüğümden de fazlasını götürmüştür... belli etmeden.

GUSTAV Eminim öyledir. Belli bile etmeden. Buna hırsızlık derler!

ADOLF Belki beni eğittiği de palavra...

GUSTAV Tabii ki palavra. Asıl sen onu eğitmişsin. Ama o kadar kurnaz ki, aksine inandırmış seni. Söyler misin, ne yapmış da eğitmiş seni?

ADOLF Canım, şey oldu mesela...

GUSTAV Ne?

ADOLF Yani ben...

GUSTAV Seni boşver. O ne yaptı?

ADOLF Bilmiyorum.

GUSTAV Gördün mü!

ADOLF Neyse... Tüm inançlarımı yitirmeden önce çıktın ortaya, uçurumun dibine yuvarlanmaktan kurtardın beni. İnanç aşıladın bana.

GUSTAV *(Güler)* Heykel yapmak gibi mi?

ADOLF *(Tereddütlü)* Evet.

GUSTAV Sen de buna inandın, öyle mi? İnsanın çocukluktan kurtulmak için soyut hayalleri bunlar. Geçmiş olsun... Gerçekten inanıyor musun saf biçimler yaratabileceğine, üç boyutlu bir şeyler yaratabileceğine? Biz yaştakilerin gerçeğini şekle dökebileceğini mi sanıyorsun? Renksiz düşler yaratabilir misin? Gerçekten inandın mı buna?

ADOLF *(Sarsılmış)* Hayır.

GUSTAV Ben de inanmamıştım zaten.

ADOLF Niye inanıyormuş gibi yaptın öyleyse?

GUSTAV Haline acıdım.

ADOLF Acınacak haldeyim, değil mi? Bittim ben, iflas ettim, sevdiğim kadını bile kaybettim.

GUSTAV İhtiyacın mı var ki ona?

ADOLF Bir zamanlar Tanrıya nasıl ihtiyacım vardıysa, şimdi de ona var. Tapınılacak bir şey istiyorum.

GUSTAV Tapınma ihtiyacını göm gitsin, mezarının üstüne de sağlıklı bir bitki dik, yeşersin. Doğru dürüst bir tatmin yolu bul... mesela...

ADOLF Tapınılacak bir şeyim olmazsa, yaşayamam ben.

GUSTAV Esaret bu!

ADOLF Tapınılacak bir kadın istiyorum.

GUSTAV Hay Allahım! Önünde diz çökecek bir şey diye tutturuyor... Tanrıya dön o zaman. Tanrıyı bırakıp kadınlara tapan bir adam! Özgürlük diye tutturup özgür düşünemeyen biri... Senin şu gizemli, mistik, ruhu pek derinlikli karının tek özelliği ne biliyor musun? Cehalet! Şu hale bak, nerede "S" nerede "Z" kullanılacağını bile bilmiyor. Eksik etek, hepsi bu! Giydir pantolonu, burnunun altına bir bıyık tak, kulak ver sözlerine, o zaman anlayacaksın senin ve bir sürü erkeğin kötü kopyasından başka bir şey değil o. Çıplak bir kadını seyrettin mi hiç? Elbette seyretmişsindir. O gelişmemiş erkek gövdesi... büyümesi yarım kalmış oğlan çocuk... Göğsü azıcık kabarmış yeni yetme... Yılda on üç kez kanayan kronik kansız bir vücut. Mekanizması tutukluk yapıp duruyor; dışı afili, içi boktan, işporta malı bir saat gibi. Hayır gelir mi böyle bir yaratıktan?

ADOLF Diyelim ki hepsi doğru... Peki, o zaman, niye onunla eşit, hatta tek vücut olduğumu hissediyorum ben?

GUSTAV Hayal görüyorsun... Eksik eteğin cazibesine kapılmışsın. Belki de zamanla ona benzedin. Fizik kanunu, o senin düzeyine çıkamadı, sen onun düzeyine indin. *(Saatini çıkarır, bakar)* Altı saattir konuşuyoruz. Karın az sonra gelir. Biraz dinlen istersen.

ADOLF Hayır... gitme. Yalnız kalamam şimdi.

GUSTAV Kısa bir süre canım. Sonra karın gelecek.

ADOLF Evet, gelecek. Tuhaf değil mi, hem özledim, hem de korkuyorum. Bana sarılıyor, öpüyor, yumuşacık... ama kanım çekiliyor sanki o öpücükle, uyuşturuyor beni.

GUSTAV Dostum, durumun endişe verici. Doktor değilim ama, galiba bir ayağın çukurda senin. Son yaptığın resimlerden anlaşılıyor zaten.

ADOLF Sahi mi? Nasıl?

GUSTAV Renkler öyle uçuk, öyle soluk ki, resminin içinden ölü bir çehre sırıtıyor sanki. O solgun renkler, eprimiş görüntüler arasından senin avurdu avurduna çökmüş, kansız, canı çekilmiş suratın beliriyor...

ADOLF Yeter! Sus!

GUSTAV Bu yalnızca benim fikrim değil ki. Gazeteyi gördün mü?

ADOLF *(Dikelir)* Yoo...

GUSTAV Bak, şurada. Masanın üstünde.

ADOLF *(Gazeteye uzanır, vazgeçer)* Ne varmış gazetede?

GUSTAV Okusana. İstersen ben okuyayım...

ADOLF Hayır!

GUSTAV İstersen, çeker giderim.

ADOLF Yoo, yok, hayır! Bilmiyorum... -Sanırım senden nefret etmeye başladım- yine de gitmeni istemiyorum. Buzlu sulardan çekip çıkarıyorsun beni, tam soluk alırken tekrar ta dibe itiyorsun. Sırlarımı açmasaydım yine oyalayabilirdim kendimi, ama içim bomboş şimdi. Bir İtalyan ustanın tablosu vardır, bilir misin? İşkenceyi anlatır. Bir azizin gövdesinden barsaklarını bucurgatla söker, çıkarırlar. Kutsal adam yatmıştır, giderek bucurgat kalınlaşır, gövdeyse zayıflar. Sen de bana böyle bir şey yaptın. Ben cılızlaştım, sense güçlendin. Gidersen içimde ne var ne yok götüreceksin, salt kabuğum kalacak diye korkuyorum.

GUSTAV Ne biçim bir düş gücü bu! Neyse, karın birazdan yüreğini geri getirecek zaten.

ADOLF Hayır, artık getiremez. Yaktın kavurdun onu da. Sanatım, aşkım, umutlarım, inançlarım... hepsi yandı kül oldu.

GUSTAV Çoktan yanıp kül olmuşlardı onlar.

ADOLF Kurtarılacak bir şeyler kalmıştı yine de. Artık çok geç. Katil!

GUSTAV Biz yalnızca çöpleri yaktık. Şimdi sıra külleri savurmaya geldi.

ADOLF Lanet olsun! Nefret ediyorum senden!

GUSTAV Güzeel. Belirtiler iyi. Demek ruhunda canlı bir şeyler kalmış. Yeniden yaşama kavuşturacağım seni. Adolf! Sözümü dinleyecek misin?

ADOLF Ne dersen yapacağım.

GUSTAV Yüzüme bak.

ADOLF İşte, şimdi bana öteki gözlerinle bakıyorsun, o donduruçu bakışlarla...

GUSTAV Şimdi dikkatle dinle beni.

ADOLF Tamam da, kendinden söz et artık. Benimle ilgili tek kelime etme. Açık bir yara gibiyim, dokundukça sızlıyorum.

GUSTAV Anlatacak bir şeyim yok... Ölü dillerle uğraşan dul bir adamım, hepsi bu... Tut elimi.

ADOLF Ne müthiş bir güç var sende... Elektriğe tutulmuş gibi oluyor insan.

GUSTAV Bir zamanlar ben de senin gibi güçsüzdüm. Kalk ayağa !

ADOLF *(Ayağa kalkar, düşecek gibi olur, Gustav'ın boynuna sarılır)* Boş bir çuval gibiyim, üstelik beynim de uyuştu sanki.

GUSTAV Karşıya yürü.

ADOLF Yapamam!

GUSTAV Sana yürü dedim, yoksa yersin tokadı.

ADOLF *(Diklenir)* Ne dedin sen?

GUSTAV Yapıştırırım tokadı dedim.

ADOLF *(Bir adım geri sıçrar, öfkeli)* Sen mi?

GUSTAV Bak, gördün mü? Kan beynine hücum etti, hareketlendin işte. Şimdi biraz daha elektrik verelim sana. Karın nerede?

ADOLF Nasıl, nerede?

GUSTAV Karın şimdi nerede, dedim.

ADOLF Şey... o... bir toplantıya katılıyor.

GUSTAV Emin misin?

ADOLF Elbette eminim.

GUSTAV Nasıl bir toplantıymış bu?

ADOLF Sokak çocukları için...

GUSTAV Karınla dostça mı ayrıldınız?

ADOLF *(Tereddütlü)* Dostça mı? Şey... Hayır.

GUSTAV Demek kötü ayrıldınız. Ne yaptın da kızdırdın onu?

ADOLF Senden korkulur. Nereden bildin?

GUSTAV Gayet basit. Üç bilinenli bir denklemi çözmek hiç de zor değildir. Ne dedin ona?

ADOLF Dedim ki... Topu topu iki-üç kelime ettim canım... Ama kötü şeylerdi. Çok pişmanım.

GUSTAV Pişman olma. Ne dedin?

ADOLF Dedim ki... "Geçkin kokonanın birisin!" dedim, işte o kadar.

GUSTAV Başka?

ADOLF Hepsi bu.

GUSTAV Olamaz. Başka bir şey de söylemişsindir, hatırlamıyorsun, ya da hatırlayacak cesaretin yok. Derinlere gömmüşsün. Hadi, çıkar baklayı ağzından.

ADOLF Hatırlamıyorum.

GUSTAV Ama ben biliyorum. "Yaşından utan! Genç sevgili peşinde koşacak halin mi kaldı?" demişsin.

ADOLF Böyle mi demişim? Olabilir... Sen nereden biliyor-

sun?

GUSTAV Ben buraya gelirken vapur iskelesinde anlatıyordu, duydum.

ADOLF Kime anlatıyordu?

GUSTAV Dört genç adamla birlikteydi. Genç adamlara zaafı var besbelli...

ADOLF N'olmuş yani?

GUSTAV Yine abla-kardeş oyununa başlamış... Herhalde siz artık evcilik oynuyorsunuz.

ADOLF Yani sen onu gördün...

GUSTAV Evet, gördüm. Ama sen benim gördüğüm gibi hiç görmemişsindir karını. İşte bu yüzden dostum, insan kendi karısını asla tanıyamaz. Bir fotoğrafı var mı sende? *(Adolf, endişeli bir ifadeyle, cüzdanından fotoğrafı çıkarır, uzatır.)*

GUSTAV Bu fotoğraf çekilirken sen de yanında mıydm?

ADOLF Hayır.

GUSTAV Bak şuna. Resmini yaptığın kadın bu mu? Hayır. Belki yüz hatları benziyor, ama ifade tümüyle farklı. Sen anlayamazsın o farkı, çünkü tuvaline kafandaki kadını aktarıyorsun. Şimdi, unut modelini, bir daha bak fotoğrafa. Neler görünüyor? Ben her an kırıştırmaya hazır, aşüfte bir kadın görüyorum. Ağzının kıyısında titreşen, senden kolayca sakladığı şu hınzır kıvrımı görüyor musun? Ağına düşüreceği erkek arayan şu bakışları görüyor musun? Saçını toplayıp boynunu, gerdanını iyice açtığını, yakasını çapkınca kaldırdığını görüyor musun? Tüm bunları görüyor musun ?

ADOLF Evet... şimdi görüyorum.

GUSTAV Aman dikkat, dostum.

ADOLF Neye dikkat edeceğim?

GUSTAV İntikam almak isteyecektir. Onu en hassas yerinden vurmuşsun, unutma. Artık kimselerin onu beğenmeyeceğini, sevgili bulamayacağını söylemişsin. Mesela,

berbat şeyler yazdığını söyleseydin, zevksizliğine gülüp geçerdi. Ama artık, inan bana, şimdiye kadar yapmadıysa, yakında yapar yapacağını.

ADOLF Gerçeği bilmek istiyorum.

GUSTAV Öğren o zaman.

ADOLF Ben mi öğreneceğim?

GUSTAV İstersen yardım ederim sana. *(Uzaktan vapur düdüğü duyulur)* İşte vapur geliyor. Birazdan burada olur.

ADOLF Gidip karşılamalıyım.

GUSTAV Hayır. Burada kalmalısın. Mesafeli ve dikkatli ol. Eğer vicdanı rahatsa sana ağız dolusu hakaret edebilir. Eğer bir halt işlemişse, kucaklayıp öpücüklere boğacaktır.

ADOLF Emin misin?

GUSTAV Kesinlikle emin olmak mümkün değil... Bazı hayvanlar avcıları şaşırtmak için yanlış kokular saçarlar. Ama yine de gerçeği bulacağız. *(Yan odanın kapısını gösterir)* Şurada, yan odada olacağım. Sizi oradan izleyeceğim. Gösteri bitince yer değiştiririz. Ben içeri girer yılanı kışkırtırım, sen öteki kapıdan çıkarsın. Sonra bir araya gelir, durumu değerlendiririz. Silahına davran dostum! Yanlış yola saparsan iki kez yere vururum, anlarsın.

ADOLF Tamam. Ama, n'olur, uzaklaşma. Yanımda olduğunu bilirsem içim rahat olacak.

GUSTAV Merak etme. Buradayım. İnsan ruhunu parçalayıp nasıl ortalığa dökeceğimi göreceksin; sakın telaşa kapılma. İlkinde insan kendini berbat hissedebilir, ama sonucunu görünce pişman olmazsın. Unutma: O uzaktayken benimle görüştüğünü sakın ağzından kaçırma. Bu konuda tek kelime etmek yok. Onun zaaflarını bizzat ben çıkaracağım ortaya. Şşşt! Geldi bile. Kendi odasına girdi önce. Dinle, bak, şarkı söylüyor. Demek ki sinirli. Omuzlar geriye, haz'rol! Şuraya otur ki, karşına otursun; böylece ikinizi de görebilirim.

ADOLF Akşam yemeğine daha bir saat var. Sanırım bizden

başka müşteri yok. Zil çalmadı hiç. Korkarım yalnız olacağız.

GUSTAV Ne o? Baygınlık mı hissediyorsun?

ADOLF Hayır, hiçbir şey hissetmiyorum. Evet... olacaklardan korktuğumu hissediyorum. Ama durduramam artık. Ok yaydan çıktı bir kere. Bardağı taşıran son damla olmadı... ilki de yoktu aslında... Her şey bir araya geldi işte.

GUSTAV O gideceği yere gider... Hedefi neyse oraya. Yoksa huzur bulamazsın. Au revoir!

(Gustav çıkar. Adolf bir baş hareketiyle onu uğurlar. Ayakta, bir süre fotoğrafa bakar, sonra onu yırtar, parçalarını masanın altına atar. Sonra koltuğa oturur, kravatıyla, ceketiyle, saçlarıyla oynar. Tekla girer, doğrudan ona yaklaşır, kucaklayarak öper, dostça, neşeli, keyiflidir.)

TEKLA Merhaba küçük kardeş... Nasılsın bugün?

ADOLF *(Yumuşamaya başlamıştır, direnmeye çalışarak, şakacı bir ifadeyle konuşur)* Beni böyle öperek neler gizlemeye çalışıyorsun bakalım?

TEKLA Müthiştim, biliyor musun? Müthiş bir cadıydım!

ADOLF İyi eğlendin mi bari?

TEKLA Çok! O korkunç toplantıdan söz etmiyorum tabii. Fransızların dediği gibi, o toplantı tam bir merde! Söyle bakalım, kedicik yokken küçük kardeş ne yaptı?

(Birini ararmış gibi kuşkuyla odaya göz gezdirir)

ADOLF Hiiç... Yalnız başıma can sıkıntısından patladım.

TEKLA Kimse yok muydu yanında?

ADOLF Yoo... Yapayalnızdım.

TEKLA *(Adolf'a bakar, sonra koltuğa oturur.)* Burada kim oturdu?

ADOLF Orada mı? Hiç kimse...

TEKLA Garip şey... Koltuk hâlâ ılık, sanki biri oturmuş gibi. Yastık da ezilmiş. Kadın mı aldın içeri?

ADOLF Ben mi? Şaka ediyorsun herhalde.

TEKLA Kıpkırmızı oldun. Sanırım minik kardeş yalan söy-

lüyor. Hadi bakalım. Her şeyi anlat kediciğine de, vicdanın rahatlasın.

(Tekla onu çekince Adolf dizlerine kapanır.)

ADOLF *(Güler)* Küçük bir şeytansın sen... Biliyor musun?

TEKLA Öyle mi? Bilmem... Ben kendimle ilgilenmem ki...

ADOLF Hiç kendini düşünmezsin, değil mi?

TEKLA *(Çevresine bakınır)* Yalnızca kendimi düşünürüm. Bencilin biriyimdir. Neden felsefe yapıyoruz şimdi?

ADOLF Elini alnıma koy.

TEKLA *(Cilveli)* Kafacığın mı karıştı? Şimdi hallederim. *(Alnından öper)* İşte! Geçti, değil mi?

ADOLF Şimdi daha iyi.

(Sessizlik)

TEKLA Eee? Nasıl vakit geçirdin bakalım? Resim yaptın mı hiç?

ADOLF Vazgeçtim resim yapmaktan.

TEKLA Ne? Resimden vaz mı geçtin?

ADOLF Evet. Sakın azarlama beni. Elimde değil... Artık resim yapamıyorum.

TEKLA Eee? Ne yapacaksın şimdi?

ADOLF Heykel yapmaya karar verdim.

TEKLA Yine yenilik peşindesin ha?

ADOLF Evet... Hemen olay çıkartma. Bak.

TEKLA *(Büstün üstündeki örtüyü açar)* Aman aman... şuraya da bakın. Kimmiş bu?

ADOLF Tahmin et.

TEKLA *(Yumuşak)* Küçük kedicik, öyle mi? Seni gidi seni!

ADOLF Sence de benziyor, değil mi?

TEKLA Nereden bileyim... Suratı yok ki.

ADOLF Evet ama... ne güzel değil mi?

TEKLA *(Baştan çıkarıcı bir tavırla yanağını sıkıştırır)* Sus, yoksa öperim seni.

ADOLF *(Geri çekilir)* Dikkat et. Biri gelebilir.

TEKLA N'olur gelirse? Kocamı öpemez miyim? Yasal hak-

ların var benim!

ADOLF Evet ama, biliyorsun, kimse inanmıyor karı-koca olduğumuza. O kadar çok öpüşüyoruz ki... Ancak kavga edersek evli olduğumuza inanırlar.

TEKLA Neden kavga edecekmişiz? Söylesene... Hep iyi geçinmek istemez misin? Mutlu olmamızı istemez misin?

ADOLF Tabii isterim ama...

TEKLA N'oldu birden? Kim inandırdı seni resim yapamayacağına?

ADOLF Her şeyi birilerinin etkisiyle yaptığımı sanıyorsun sen. Kıskançlık bu.

TEKLA Evet, kıskanıyorum. Benden uzaklaşırsın diye korkuyorum.

ADOLF Korkuyor musun? Senden başka hiçbir kadını sevemeyeceğimi bilmiyor musun? Sensiz yaşayamam ben.

TEKLA Beni korkutan kadınlar değil. Arkadaşların. Aklına tuhaf fikirler sokuyorlar.

ADOLF Yine de korkuyorsun yani... Neden korkuyorsun?

TEKLA *(Ayağa kalkar)* Biri gelmiş buraya. Kim geldi?

ADOLF Bakışlarımdan rahatsız oldun, değil mi?

TEKLA Böyle bakmandan hoşlanmıyorum. Her zaman böyle bakmazsın bana.

ADOLF Nasıl bakıyormuşum?

TEKLA Gözlerini deviriyorsun, işte... tuhaf bakıyorsun.

ADOLF Evet, belki. Bu güzel çehrenin ardında ne gizlediğini anlamaya çalışıyorum.

TEKLA Bakarsan bak! Gizleyecek bir şeyim yok benim. Ama... tuhaf konuşuyorsun, üstelik... imalı laflar ediyorsun... felsefe yapıyorsun. *(Tehditkâr bir tavırla Adolf'un üstüne yürür.)* Kim geldi buraya?

ADOLF Yalnızca doktorum uğradı.

TEKLA Doktorun mu? Ne doktoru?

ADOLF Şu... şehirdeki doktor.

TEKLA Adı neymiş o doktorun?

ADOLF Sjöberg.

TEKLA Ne dedi?

ADOLF Şey dedi... Bir sürü şey söyledi de... bu arada... dedi ki, histeri olabilir mişim...

TEKLA Bir sürü şeyse... başka ne dedi?

ADOLF Can sıkıcı şeyler işte.

TEKLA Neler? Söylesene!

ADOLF Bir süre için evli çiftler gibi yaşamamızı yasakladı.

TEKLA Biliyordum. Bizi ayırmak istiyorlar. Çoktan anlamıştım bunu.

ADOLF Anlayacak bir şey yok, çünkü doğru değil. Belki de gözünü korku bürüdüğü için hayal gücün kâbuslar yaratıyor. Neden korkuyorsun? Sana başkalarının gözüyle bakarım da, görmek istediğim kadın yerine, içyüzünü anlarım diye mi?

TEKLA Asıl sen hayal gücünü denetle Adolf. Hayal gücü insan ruhundaki şeytandır.

ADOLF Nereden öğrendin bunları? Vapurdaki genç adamlardan mı?

TEKLA Elbette... Genç adamlardan öğrenecek çok şeyimiz var.

ADOLF Gençlere aşkın kabarmış, bakıyorum.

TEKLA Her zaman severim onları. Seni niye sevdim sanıyorsun? İtirazın mı var?

ADOLF Hayır, yok. Ama başkalarını istemiyorum.

TEKLA *(Cilveli)* Yüreğimde çok yer var kardeş... Seni de alır, başkalarını da...

ADOLF Ama bu kardeş başka kardeşler istemiyor!

TEKLA Gel, kediciğini kucağına al da böyle kıskanç olduğun için saçını çeksin. Kıskançlıktan çatlıyorsun sen! Hadi, gel.

(Gustav bitişikteki odada iki kez yere vurur.)

ADOLF Hayır! Oyun oynamak istemiyorum. Ciddi konuşmak istiyorum.

TEKLA Aman Tanrım! Ciddi konuşmak istermiş! Fena halde ciddileştin, ha? *(Başını tutup kendine çeker, öper)* Hadi gül biraz... Bak, ne güzel oldun.

ADOLF *(İstemeye istemeye gülümser)* Allah kahretsin! Cadının birisin sen.

TEKLA Tabii ki öyleyim. Sakın kızdırma beni, yoksa fena çarparım!

ADOLF *(Kalkar)* Tekla! Otur şuraya, başını çevir, profil ver. Heykelin suratını yapacağım.

TEKLA Böyle mi?

ADOLF *(Bakar, çalışmaya başlamış gibi yapar)* Şimdi beni aklından çıkar... başka birini düşün.

TEKLA Son kurbanımı düşüneyim mesela...

ADOLF Şu, vapurdaki genç adam mı?

TEKLA Evet, o. Minicik, şirin bir bıyığı vardı. Yanakları da sulu şeftaliler gibi, pembecikti. Isırmak istiyor insan.

ADOLF *(Çehresi kararır)* Ağzının kıyısındaki şu ifadeyi bozma.

TEKLA Nasıl bir ifade?

ADOLF Hınzır, sinir bozucu bir ifade. Daha önce fark etmemiştim.

TEKLA Böyle mi?

ADOLF Hah, işte öyle. *(Kalkar)* Bret Harte sadık olmayan kadını nasıl tarif eder, biliyor musun?

TEKLA Hayır. Ben... Bret... neyse işte... onu hiç okumadım.

ADOLF Yüzü kızarmayan, solgun bir yaratık.

TEKLA Ya? Ama sevgilisiyle karşılaşınca ateş basar yüzünü. O zaman kocası da Bay Bret de yanında olmayacağı için, nasıl kızardığını göremezler!

ADOLF Öyle mi?

TEKLA Elbette. Kanını alevlendiren kişi kocası olmadığına göre, bu müthiş gösteriyi de seyredemez.

ADOLF *(Öfkeli)* Tekla!

TEKLA Küçük aptal!

ADOLF Tekla!

TEKLA Hadi, "kediciğim" de bana, bak nasıl kıpkırmızı kesileceğim. Hadi, görmek istemez misin?

ADOLF *(Süngüsü düşer)* Öyle kızdım ki, küçük canavar, seni ısırabilirim.

TEKLA *(Cilveli)* Hadi gel, ısır o zaman. Hadi, hadi! *(Kollarını açar, uzatır)*

ADOLF *(Kollarını boynuna dolayıp öper)* Şimdi ısıra ısıra öldüreceğim seni.

TEKLA *(Alaycı)* Aman dikkat et, biri görebilir!

ADOLF Bana ne! Sen yanımda oldukça kimse umurumda değil.

TEKLA Ya ben yanında olmazsam?...

ADOLF Ölürüm o zaman.

TEKLA Hiç merak etme... "Öyle yaşlandım ki, artık kimse beğenmez beni."

ADOLF Tekla, o sabah söylediklerimi bağışlamadın, değil mi? Geri alıyorum.

TEKLA Hem çok kıskançsın, hem de kendinden pek eminsin. Nasıl açıklayacaksın bunu?

ADOLF Açıklayamam. Belki de bir zamanlar başkasına ait olman beni hâlâ rahatsız ediyor. Bazen aşkımızın uydurmaca olduğunu hissediyorum. Bir savunma işbirliği gibi... Bir tutkunun gurur meselesi olması sanki. Eski kocan mutsuzluğumu istiyor, biliyorum. Onu hiç tanımadım, ama biliyorum... bir köşede durmuş, evliliğimizin yıkılmasını bekliyor. Her gün lanetler savuruyor bana. Başarısız olursam keyfinden kükreyecek, onu da biliyorum... Beni çıldırtıyor bu durum. Beni senin kollarına atan da bu duygular. Kışkırtıcı, büyüleyici...

TEKLA Böyle bir zevki tatmasına izin verir miyim sanıyorsun? Kendini peygamber sanıp gururlanmasını ister miyim?

ADOLF Hayır, istediğini zannetmiyorum.

TEKLA Sakin ol o zaman.

ADOLF Olamam. Sürekli flört ediyorsun. Çıldırtıyorsun beni. Neden oynuyorsun bu oyunu?

TEKLA Oyun değil bu. Beğenilmek istiyorum.

ADOLF Hep de erkekler tarafından...

TEKLA Elbette! Bir kadın öteki kadınlar tarafından beğenilmez. Bilmez misin?

ADOLF Yakınlarda haber aldın mı eski kocandan?

TEKLA Altı aydır haber almadım.

ADOLF Hiç düşünmüyor musun onu?

TEKLA Hayır. Zaten çocuk öldükten sonra hiç ilişkimiz olmadı.

ADOLF O zamandan beri hiç görmedin mi?

TEKLA Hayır. Bir kıyı kasabasında yaşadığını duydum, o kadar. Neden bu kadar kafa yoruyorsun eski kocama?

ADOLF Bilmiyorum. Son birkaç gündür yalnızdım ya... düşündüm de, adam ansızın yalnız kalınca kim bilir neler hissetmiştir.

TEKLA Vicdanın seni rahatsız etmeye mi başladı?

ADOLF Evet.

TEKLA Kendini hırsız gibi mi hissettin?

ADOLF Öyle gibi.

TEKLA Harika! Yani tavuk ya da çocuk hırsızları gibi, sen de kadın çaldın, öyle mi? Kendimi mal gibi hissediyorum. Sağ ol!

ADOLF Öyle değil. Seni onun karısı olarak görüyorum. Mal olmaktan farklı bir şey bu. Yerine konacak bir şey değil.

TEKLA Saçmalama. Yeniden evlendiğini duyarsan bu aptal fikirlerinden vazgeçersin. Benim için onun yerine sen geçtin ya.

ADOLF Ya, Öyle mi? Ona âşık oldun mu?

TEKLA Tabii ki oldum.

ADOLF Sonra ne oldu?

TEKLA Yordu beni.

ADOLF Ya benden de yorulursan?

TEKLA Yorulmam.

ADOLF Diyelim ki, bir adam çıkıyor ortaya, bir erkekte ne arıyorsan, hepsi var onda. Böyle bir adam bulursan, terk edersin beni.

TEKLA Hayır.

ADOLF ...seni öylesine büyüledi ki, ondan vazgeçemiyorsun. Bu durumda benden vazgeçersin; mantıklı değil mi?

TEKLA Hiç bile değil.

ADOLF Aynı zamanda iki erkeği sevemezsin, değil mi?

TEKLA Neden olmasın?

ADOLF Hiç sanmıyorum.

TEKLA Sen sanmıyorsun, ama bal gibi olabilir. İnsanlar bir örnek yaratılmamış ki...

ADOLF Evet... şimdi anlıyorum galiba.

TEKLA Demek öyle?

ADOLF Demek böyle...

(Sessizlik. Adolf onu rahatsız eden bir şeyi hatırlamaya çalı - şır gibidir.)

ADOLF Tekla! Açık sözlülüğün canımı sıkmaya başladı, biliyor musun?

TEKLA En beğendiğin tarafımdı bir zamanlar. Sen öğrettin bana açık sözlü olmayı.

ADOLF Evet ama, sanki açık sözlülüğü maske gibi kullanıyorsun artık.

TEKLA Yeni numaram bu...

ADOLF Burada sıkıldım ben. Hadi, artık evimize dönelim. Hemen, bu akşam.

TEKLA Saçmalama. Yeni geldim, hemen dönmek istemiyorum.

ADOLF Ama ben istiyorum.

TEKLA Bana ne... Canın ne isterse yap. Dön o zaman.

ADOLF İlk vapura binip gideceğiz, sen de benimle geleceksin. Emrediyorum.

TEKLA Emrediyorsun ha? Ne biçim konuşuyorsun sen?

ADOLF Karım olduğunu unutma.

TEKLA Sen de kocam olduğunu unutma.

ADOLF İkisi farklı şeyler.

TEKLA Demek böyle oldu... Sen hiç sevmemişsin beni.

ADOLF Öyle mi?

TEKLA Tabii. Sevmek, vermek demektir.

ADOLF Erkeksen vermek demektir. Kadınsan almaktır, değil mi? Ben hep verdim, verdim, verdim!

TEKLA Ne verdin ki bana?

ADOLF Her şeyi.

TEKLA Her şeymiş! Vermişsindir. Ben de kabul ettim, değil mi? Tüm verdiklerinin faturasını mı çıkaracaksın şimdi? Senden bir şeyler almayı kabul ettiysem, tek sebebi vardı: seni seviyordum. Bir kadın ancak sevgilisinin armağanlarını kabul eder.

ADOLF Tabii, sevgili, değil mi? Bundan daha doğru bir laf edemezdin. Hep sevgiliydim ben, asla kocan olamadım.

TEKLA Daha iyi değil mi? Uşağım olmadın yani. Ama, durumundan memnun değilsen, güle güle... En son istediğim şey bir koca!

ADOLF Evet, anlamıştım zaten. Şu son aylarda, bir hırsız gibi, saklanacak, kaçacak delik arıyordun. Arkadaşlarınla olup benim ışığımla parlayabilmek için. Bana neler borçlu olduğunu hatırlatmak istedim sana. Bu yüzden baş belası bir alacaklıya dönüştüm. Ayağına dolaşmamı istemiyordun artık. Derken bana borçlarını ertelemeye, artık benim hesabımdan kullanmamaya karar verdin. Başkalarından borç almaya başladın. Böylece, istemeden, sevimsiz bir koca duruma düştüm. Benden nefret ediyordun. Ama, ne dersen de, kocanım ben. Sevgilin olamayacağıma göre...

TEKLA *(Cilveli)* Hadii... Saçmalama, küçük aptal, sen de...

ADOLF Bana bak! Kendinden başka herkesin aptal olduğu-

nu zannetmek tehlikeli bir şeydir.

TEKLA Herkes böyle zannetmez mi?

ADOLF Üstelik, eski kocanın hiç de aptal biri olmadığından şüphelenmeye başladım.

TEKLA Aman Allahım! Galiba onun adına üzülmeye bile başladın.

ADOLF Evet, öyle sayılır.

TEKLA Vay, vay, vay! Belki de onunla karşı karşıya geçip dertleşmek bile istersin. Ne güzel bir tablo! İnanır mısın, sayende ben de onu özlemeye başladım. Dadılıktan bıktım artık. Hiç olmazsa tam bir erkekti o. Maalesef, kocam olmak gibi bir talihsizliği vardı, ama...

ADOLF Yaa, öyle mi? Yüksek sesle konuşmasan iyi edersin. Bir duyan olur...

TEKLA Duyarlarsa duysunlar. Evli değil miyiz?

ADOLF Demek artık yalnızca genç değil, güçlü erkekleri de özlüyorsun.

TEKLA Kendimi kısıtlamaktan hoşlanmam. Yüreğim herkese açık. Ufak-tefek, iri-yarı, yakışıklı, çirkin, genç, yaşlı... Hepsini seviyorum.

ADOLF Bu ne demektir, biliyor musun?

TEKLA Bir şey bildiğim yok. Yalnızca hislerimi söylüyorum.

ADOLF Menopoza girdin herhalde...

TEKLA Yine mi aynı terane? Bana bak, dikkat et!

ADOLF Asıl sen dikkat et.

TEKLA Neye dikkat edecekmişim?

ADOLF *(Kâğıt bıçağını gösterir)* Mesela buna!

TEKLA *(Alay eder)* Minik kardeş böyle tehlikeli oyuncaklarla oynamamalı...

ADOLF Artık oyun oynamıyorum ben.

TEKLA O zaman insan nasıl yanılırmış, gösteririm ben sana. Asla anlamazsın, bilmezsin ne olup bittiğini... Herkes bilir, sen hariç... Şüphelenirsin, meraktan ölürsün, bir

dakika bile huzur bulamazsın... Gülünç olursun, boynuzlanırsın ama asla kanıtlayamazsın, çünkü kocaların eline kanıt verilmez! Dünya kaç bucakmış, görürsün o zaman.

ADOLF Benden nefret mi ediyorsun?

TEKLA Hayır, etmiyorum. Senden nefret edebileceğimi de sanmıyorum. Çünkü tüm bu yaptıkların çocukluktan başka bir şey değil.

ADOLF Evet, doğru Ama tüm dünyanın bize karşı tavır aldığı o günleri hatırlıyor musun? Yeni doğmuş bir bebek gibi çığlıklar atarak ağlıyordun. Dizlerime oturtup sallayarak, öpücüklerle uyutuyordum seni. O günlerde dadılık yapan bendim. Saçını tarıyordum, ayakkabılarını boyuyordum. Evde yiyecek bir şeyler bulundurmak için elimden geleni yaptım. Saatlerce yanı başında oturup elini tutuyordum. Çünkü korkuyordun; tüm dünya korkutuyordu seni. Tek bir dostun kalmamıştı, herkes sırt çevirmişti. Seni yatıştırmak, yüreklendirmek için saatler boyu dil döktüm. Sana güç aşılamaya, geleceğin için güven vermeye uğraşıyordum. Sonunda seni yaşama geri döndürdüm, ama onca çaba kanımı kurutmuştu. O zaman bana hayran olmaya başladın. O sıralarda istediğin erkek benim gibi bir şeydi, terk ettiğin o güçlü adam değildi. Yay gibi gerilmiş kaslarını kalan son gücümle yumuşatıp seni gevşetmeye çalışan, boş kafanı yeniliklerle dolduran bendim çünkü. Ayağa kaldırdım seni, yeni dostlar buldum sana, sayemde kandırılıp sana hayran kesilen insanlarla çevreledim seni. Evimin ve benliğimin dizginlerini eline verdim. En güzel resimlerimi senin için yaptım. Sergilerimde onur konuğu yalnızca sen oldun. İnsanların tüm ilgisini sana yönelttim. Benim büyülenmiş gözlerimle baktılar sana. Seni onlara yudum yudum içirdim, gırtlaklarından tatlı bir şerbet gibi geçirdim. Herkesin hayranlığını hissedince kendine geldin. Ayaklarının üstünde

durabilir, yürüyebilir, hatta koşar oldun. Ama ben bitmiştim. Tükendim, çöktüm. Seni aydınlığa kavuşturmak tüm gücümü tüketmişti. Hastalandım. Hastalığım senin için utanç vericiydi. Çünkü artık yaşam gülümsüyordu sana. Alacaklından gizlice kaçar oldun, hissediyordum. Çünkü ben çöküşünün ve yeniden dirilişinin tek tanığı, kötü günlerin tek anısıydım. Sevgin, gerçekten bir abla sevgisinden farksız artık. Kardeş rolünden başka bir şey bırakmadın bana. Gösterdiğin şefkat aynı, belki arttı bile, ama buna merhamet karışıyor artık. Benim güneşim gittikçe batıyor, seninki ise hep yükselmekte. Ama ne yazık ki ilham perilerin terk etti seni, ben bile uçuramıyorum onları. Belki de soluğumu kestiğin içindir. Böylece birlikte batıyoruz. Şimdi suçlayacak yeni birine ihtiyacın var. Çünkü zayıfsın... Borcunu tek başına omuzlayamayacak kadar cılızsın. Demek ki boğazlanacak günah keçisi olmak sırası bana geldi. Gırtlağımı keserken kendi hayat bağlarını zedeleyeceğin aklına gelmedi, çünkü zaman faktörünü unutmuştun... Birlikte geçirdiğimiz yıllar birbirimize benzetti bizi. Tek yumurta ikizleri gibi olduk... Benim kökümden beslenen bir filizdin sen. Kök salmadan bağımsız olmaya kalktın, ama kendi başına gelişemezdin. Çünkü köksüz filizler kurur giderler. Kökleri sökünce, bitki de ölür, filizi de...

TEKLA Yani... Kitaplarımı senin yazdığını mı söylemeye çalışıyorsun?

ADOLF Hayır... Beni yalancı durumuna düşürmek için sen söylüyorsun bunu. Kendimi ifade etmek için süslü şeyler uyduracak yeteneğim yok benim. Ben sana, kısaca, yaşamın değişik tonlarını anlatmaya çalışıyordum. Ama sen saz düdükten farksızsın... Ancak tek bir ses çıkarabiliyorsun.

TEKLA Anladık, anladık... Özetle... kitaplarımı senin yazdın, öyle mi?

ADOLF Hayır. Böyle özetlenemez. Koca bir orkestranın tek bir nota çalması gibi bir şey olur. Yaşamın karmaşasını böylesine basite indirgeyemezsin. Kitaplarını yazdığım iddia etmek gibi delice bir şey yapmam ben.

TEKLA Ama ima ettin.

ADOLF *(Öfkelenir)* Hiçbir şey ima etmedim.

TEKLA Ama tüm bunlardan çıkan anlam...

ADOLF Hesap peşindeysen her anlamı çıkarırsın... Benim hesabım yok. Hesap peşindeysen sonsuza kadar bölünemeyen bir sayı gibi görürsün söylediklerimi. Ama tekrar ediyorum, benim hesabım yok.

TEKLA Senin hesabın olmayabilir. Ama ben neyin hesap olduğunu bilirim.

ADOLF Eminim, hem de iyi bilirsin. Ben asla hesap peşinde değilim.

TEKLA Ama hesaptı yaptığın... Hesaplaşıyorsun.

ADOLF *(Çaresizlik içinde gözlerini yumar)* Hayır! Hayır! Hayır! Artık konuşma! Sus! Çıldırtıyorsun. Kes sesini. Çek git buradan. O cadı tırnaklarınla beynimi tırmalıyorsun. Düşüncelerimi paramparça ediyorsun.

(Kendini kaybetmiş gibidir, yumrukları sıkılmış, dişleri kenetlenmiş, boş boş bakar)

TEKLA *(Yavaşça)* Adolf! İyi misin? Hasta mısın? Neyin var? Adolf?

(Adolf ona uzaklaşmasını işaret eder.)

Adolf?

(Adolf başını sallar.)

Adolf!!...

ADOLF Ne var?

TEKLA Haksız davrandığını kabul et.

ADOLF Evet, evet, evet, kabul ediyorum. Haksızım.

TEKLA Benden özür dileyeceksin.

ADOLF Evet, evet, evet, evet... Özür de diliyorum. Ama artık konuşma.

TEKLA Elimi öp.

ADOLF *(Elini öper)* Elini de öperim, ne istersen yaparım. Yeter ki konuşma.

TEKLA Hadi, çık biraz hava al da yemek yiyelim.

ADOLF Evet, iyi olur. Sonra da valizleri toplar gideriz.

TEKLA Hayır!

ADOLF *(Diklenir)* Neden hayır? Bir sebep göster.

TEKLA Sebebi... Bu gece bir partiye gideceğim. Söz verdim.

ADOLF Yaa... Demek öyle...

TEKLA Evet, öyle. Gideceğime söz verdim.

ADOLF Söz verdin, ha? En azından düşüneceğini söyleyebilirdin. Gitmeyeceğin anlamına gelmezdi... söz vermeye ne gerek vardı?

TEKLA Ben senin gibi değilim. Söz veririm, verdim mi de tutarım.

ADOLF Elbette söz verince tutmak lazım ama, her söylediğini de yapamaz ki insan. Ha... Belki de özel birine söz verdin... Öyle mi?

TEKLA Evet.

ADOLF O zaman kocanın hasta olduğunu söyleyerek vazgeçebilirsin.

TEKLA Hayır, vazgeçmek istemiyorum. Benimle gelemeyecek kadar hasta değilsin ki...

ADOLF Neden hep beni yanında dolaştırmak istiyorsun? Daha mı garantili oluyor?

TEKLA Ne demek istediğini anlamıyorum.

ADOLF Söylediklerim işine gelmeyince hep böyle dersin.

TEKLA Öyle mi? Ne dedin de işime gelmedi şimdi?

ADOLF Hayır! Hayır! Yine başlama. Au revoir. Hareketlerine dikkat et...

(Adolf çıkar. Tekla bir süre yalnız kalır. Gustav girer. Doğrudan masaya yönelir, bir gazete alır, Tekla'yı görmemiş gibi yapar.)

TEKLA *(Kendini kontrol etmeye çalışarak)* Sensin, ha?

GUSTAV Evet benim... Kusura bakma.

TEKLA Nasıl geldin buraya?

GUSTAV Şu yoldan geldim. Çok kalmayacağım, merak etme...

TEKLA Yok, yok, hemen gitme. Uzun zaman oldu, değil mi?

GUSTAV Uzun zaman oldu.

TEKLA Çok değişmişsin.

GUSTAV Sen ise her zamanki gibi çok güzelsin. Sanki... gençleşmişsin. Neyse, bağışla beni, mutluğunu bozmak istemem. Burada olduğunuzu bilseydim asla...

TEKLA Lütfen... senin için sakıncası yoksa, lütfen... kal!

GUSTAV Benim için sakıncası yok da, seni incitmekten korkarım.

TEKLA Biraz otursana. Beni incitmezsin sen. Her zaman bir zarafet, bir nezaket örneğiydin.

GUSTAV Çok naziksin. Ama kocanın bana böyle övgüler düzeceğini hiç sanmıyorum.

TEKLA Tam tersine... Biraz önce hakkında çok hoş şeyler söylüyordu.

GUSTAV Demek öyle? Zaman her şeyi nasıl da değiştiriyor... Suya çizgiler çizerek yaşıyoruz sanki. İnsan doğasında nefretin bile köklü bir yeri yok.

TEKLA Ama kocam asla senden nefret edemezdi, çünkü seni hiç tanımadı. Bense hep karşılaşmanızı, arkadaş olmanızı istedim.

GUSTAV Ben de istedim bunu. Canımdan çok sevmiş olduğum insanın emin ellerde bulunduğunu bilmek için, en azından. Uzaktan da olsa izliyorum kocanı. Hakkında iyi şeyler duydum. Çalışmalarını çok takdir ediyorum. Ama onunla göz göze gelmek, tokalaşmak, bu kıymetli varlığa iyi bakmasını rica etmek isterdim gerçekten. İstemeden de olsa, bana duyduğu nefretin içimi nasıl yakıp kavurduğunu söylemek, beni huzura kavuşturması için nefretinden vazgeçmesini dilerdim ondan.

TEKLA Ben de tümüyle böyle düşünüyorum. Beni anladığın, yüreğimdekileri dile getirdiğin için teşekkür ederim.

GUSTAV Küçük bir adamım ben. Seni gölgeleyecek gücüm asla olmadı. Sıkıcı hayatım, tekdüze işim, dar çevrem, sana ilham verecek gibi değildi. Kabul ediyorum. İnsan ruhunu böylesine iyi tanıdığına göre, tüm bunları itiraf etmenin benim için ne denli zor olduğunu da anlayabilirsin.

TEKLA İnsanın yetersizliğini kabul etmesi soylu, yüce bir davranış. *(İç çeker)* Ama hep dürüst, sadık, güvenilir bir insan oldun benim için. Sana saygım büyüktür, ama...

GUSTAV Yani şey değildim... Çektiği acılar insanı affettirebilir, değil mi? Öyle acı çektim ki...

TEKLA Zavallı Gustav. Beni bağışlayabilir misin?

GUSTAV Ben mi? Neyi bağışlayacağım ki? Asıl benim özür dilemem gerekir.

TEKLA *(Arkasını döner)* Şu hale bak... İkimiz de ağlamak üzereyiz. Hem de bu yaşta...

GUSTAV Bu yaşta mı? Evet, ben yaşlandım. Ama sen... Her geçen gün biraz daha gençleşiyorsun.

(Gustav sandalyeye, Tekla koltuğa oturur.)

TEKLA Demek öyle düşünüyorsun...

GUSTAV Ne kadar da güzel giyiniyorsun.

TEKLA Sen öğrettin güzel giyinmeyi. Hatırlamıyor musun? Bana en yakışan renkleri sen keşfetmiştin.

GUSTAV Hatırlamıyorum.

TEKLA Gerçekten hatırlamıyor musun? *(Kıkırdar)* Gelincik kırmızısı bir şeyler giymemi isterdin de, giymezsem çok kızardın.

GUSTAV Kızmak mı? Hayır. Sana asla kızamazdım ben.

TEKLA Aaa, tabii kızardın. Mesela bana düşünmeyi öğretmeye çalıştığın sıralarda... Hatırlasana... O günlerde düşünmeyi bilmezdim ben.

GUSTAV Elbette bilirdin canım. Herkes düşünmeyi bilir.

Hele şimdi, iyice keskinleşti düşüncelerin. Hele yazılarında...

TEKLA *(Rahatsız olur, aceleyle konuşur)* Neyse... Seninle tekrar karşılaştığıma çok sevindim. Hele böyle sakin bir ortamda...

GUSTAV Asla mesele çıkarmadım, değil mi? Benimle olunca hayat hep sakin geçiyordu.

TEKLA Evet. Hem de fazlasıyla....

GUSTAV Ya... Senin de öyle istediğin sanıyordum. Ya da birlikte olmaya başladığımızda öyle istediğine inandırmıştın beni.

TEKLA İnsan o yaşlarda ne istediğini bilmiyor ki... Üstelik annem bana, erkeklerin arzuları dışına çıkmamam gerektiğini öğütlemişti.

GUSTAV Neyse... Artık istediğin heyecanları yaşayabiliyorsun. Bir sanatçının yaşamı renklidir herhalde. Kocan öyle sümsük bir adama hiç benzemiyor.

TEKLA İnsan her şeyi bir anda elde edemez tabii...

GUSTAV *(Konuyu değiştirmek hevesindedir)* Demek hâlâ takıyorsun sana aldığım bu küpeleri?

TEKLA *(Utanmıştır)* Tabii. Niye takmayayım? Biz düşman değiliz ki... Dostluğumuzun bir anısı olarak takıyorum onları. Artık kolay bulunmuyor böyle küpeler.
(Birini çıkartır)

GUSTAV Çok iyi de... kocan ne diyor bu konuda?

TEKLA Ne derse desin... Bana ne!

GUSTAV Sana ne, öyle mi? Ama onu aşağılamak gibi olmuyor mu bu? Yani gülünç duruma düşürüyorsun kocanı.

TEKLA *(Kendi kendine konuşur gibi)* Yeterince gülünç zaten...

GUSTAV *(Tekla'nın küpeyi takmakta güçlük çektiğini fark eder)* İzin verir misin, yardım edeyim.

TEKLA Ay, evet. Teşekkür ederim.

GUSTAV *(Küpeyi takar)* Şu küçük kulak... Kocan bizi bu halde görse ne olur?

TEKLA Gözyaşlarına boğulur.

GUSTAV Kıskanç mıdır?

TEKLA Kıskanç mı... Hem de nasıl!

(Yan odadan bir gürültü duyulur.)

GUSTAV Yan odada kim var?

TEKLA Bilmiyorum. Şimdi biraz da sen anlat bakalım. Nasılsın, neler yapıyorsun? Hayat nasıl geçiyor?

GUSTAV Asıl sen söyle... Senin hayatın nasıl geçiyor?

(Tekla düşünceli, sıkıntılı, heykelciğin üstündeki örtüyü kaldırır.)

GUSTAV Aa, bu da ne? Kim bu? Hayır! Sen olamazsın.

TEKLA Ben değilim herhalde.

GUSTAV Ama sana çok benziyor.

TEKLA Öyle mi düşünüyorsun?

GUSTAV Fıkrayı hatırladın mı? "Ben düşünmesem de bir şeyler oluyor işte"

TEKLA *(Güler)* Deli... Yeni fıkralar var mı?

GUSTAV Bende yok... Sende var mı?

TEKLA Yoo... Kimseleri gördüğüm yok ki.

GUSTAV Kocan utangaç mıdır?

TEKLA Konuşmaya gelince, öyle.

GUSTAV Onun dışında?...

TEKLA Bugünlerde çok hasta...

GUSTAV Zavallı kızcağız... İstersen küçük kardeş bu işe burnunu sokabilir... Belki de...

TEKLA *(Kıkırdar)* Gerçekten delisin sen.

GUSTAV Hatırlıyor musun? Düğünümüzün hemen ardından buraya gelip, bu odayı tutmuştuk. Ama farklı döşenmişti o sırada. Şurada bir şifoniyer vardı, yatak da şurada duruyordu.

TEKLA Sussana...

GUSTAV Bana bak.

TEKLA Madem istiyorsun...

(Bakışırlar.)

GUSTAV İnsanın bu kadar güçlü duyguları unutabileceğini sanmıyorsun, değil mi?

TEKLA Unutamaz tabii. Anılardan kaçmak çok zor. Hele gençlik anılarından...

GUSTAV Nasıl tanıştığımızı hatırlıyor musun? Küçük bir çocuk gibiydin. Güzel bir çocuk. Annenle babandan emanet gibi aldım seni. Başka bir dünyaya yerleştirdim. İki kişilik, üçüncü bir kişinin asla giremeyeceği bir dünyaya. O yüzden, şimdiki kocanın yerinde olmadığım için çok memnunum. Neyse... Bu onun sorunu... Olan bitenlerden sonra seninle karşılaşmak çok hoşuma gitti. Ne kadar benzeştiğimizi fark ettim. Sanki kendi ellerimle şişelediğim, iyice yıllanmış bir şarabı açmış, yudum yudum içiyor gibiyim... Biliyor musun, yeniden evlenmeye karar verdim. Özellikle genç bir kadın seçtim ki, bildiğim gibi şekil verebileyim ona. Çünkü sevgili Tekla, kadın erkeğin çocuğu gibi olmalıdır. Aksi takdirde, erkek kadının çocuğu haline gelir ve dünya tersine döner.

TEKLA Evleniyorsun, öyle mi?

GUSTAV Evet, bir kez daha şansımı deneyeceğim. Ama bu kez güçlü davranacağım ve dizginleri sıkı tutacağım.

TEKLA Güzel mi bari?

GUSTAV Evet, bana çok güzel geliyor. Belki de ona göre çok yaşlıyım. Şu kaderin cilvesine bak... Bizi yeniden karşılaştırdı ve ben aynı oyunu bir kez daha oynayabileceğimden kuşku duymaya başladım.

TEKLA Ne demek istiyorsun yani?

GUSTAV Aynı hamurdan yoğrulmuşuz, sen ve ben. Eski yaralar kanamaya başladı. Tehlikeli bir kadınsın sen Tekla.

TEKLA Yaa, öyle mi? Bir de kimseyi baştan çıkaramayacağımı söylüyor... kocam.

GUSTAV Yani, seni artık sevmiyor!

TEKLA Sevmekten ne anladığını bilmiyorum.

GUSTAV O kadar uzun bir saklambaç oynadınız ki, artık

birbirinizi bulamaz oldunuz. Olur böyle şeyler, bilirsin. Öylesine zekice masum bir kadını oynadın ki, cüretlendi, küstahlaştı işte. Bir adamı değiştirmenin tehlikeli yanları vardır.

TEKLA Galiba sitem ediyorsun.

GUSTAV Asla! Her şey olacağına varır... Kaçınılmaz! Bu olmasaydı başka şey olacaktı, yine böyle olacaktı. Bu oldu, böyle oldu. Demek iyi oldu...

TEKLA Her şeyi ne de iyi anlıyorsun. Tartışmaktan keyif aldığım pek az insan var, senin gibi. Nutuk atmıyorsun, ahlak dersleri vermiyorsun... Öylesine az şey talep ediyorsun ki, insan senin yanında kendini son derece özgür hissediyor. Biliyor musun, müstakbel karını bayağı kıskanıyorum.

GUSTAV Ben de kocanı kıskanıyorum...

TEKLA *(Kalkar)* Artık ayrılalım... Ebediyen!

GUSTAV Evet, ayrılmalıyız... Doğru dürüst vedalaşmadan mı? Hıı?

TEKLA *(Huzursuz)* Yoo... Şey...

GUSTAV *(Peşi sıra dolaşır)* Tabii vedalaşacağız... Anılarımızı öyle derinlere gömeceğiz ki, gözümüzü kapatıp açtığımızda hiçbirini anımsamayacağız... *(Tekla'ya sarılır)* Kana kana su içmiş gibi dolduracağım içini, yeni bir hayat içireceğim sana. Yeteneğin yeniden taze bir gonca gibi açılacak. Ben seni...

(Veranda kapısının önünden iki kadın geçer. Bakar, gülüşürler, giderler.)

TEKLA *(Kendini kurtarır)* Kimdi onlar?

GUSTAV *(Soğuk)* Turistler...

TEKLA Bırak beni... Korkutuyorsun.

GUSTAV Neden?

TEKLA Ruhumu ele geçirmek istiyorsun.

GUSTAV Benimkini de sana vereceğim. Neyse... Bereket ki ruhun yok senin. Var olduğunu hayal ediyorsun...

TEKLA Bu acımasızca lafları öyle bir söylüyorsun ki... insan sana kızamıyor.

GUSTAV Çünkü senin üzerinde ilk hak benimdir. Bilmiyor musun? Nerede? Saat kaçta?

TEKLA Olmaz! Kocam için üzülüyorum. Sanırım hâlâ seviyor beni. Onu incitmek istemiyorum.

GUSTAV Seni sevmiyor! İspat etmemi ister misin?

TEKLA İspat mı edeceksin? Nasıl?

GUSTAV *(Masanın altından fotoğraf parçalarını toplar, gösterir.)* İşte... Kendi gözlerinle gör.

TEKLA Ah! Rezalet! Hainlik bu!

GUSTAV Gördün mü? O zaman... Nerede? Saat kaçta?

TEKLA Sahtekâr... Yalancı!

GUSTAV Saat kaçta?

TEKLA Bu akşam sekiz vapuruyla gidecekmiş...

GUSTAV Yani?...

TEKLA Saat... dokuzda. *(Yan odadan bir gürültü duyulur)* Kim var orada? Bu gürültü de ne?

GUSTAV *(Anahtar deliğinden bakar)* Masa devrilmiş, üstündeki sürahi de düşmüş, kırılmış. Başka bir şey görülmüyor. Belki de içeri bir köpek kapattılar... Saat dokuzda, tamam mı?

TEKLA Tamam! Suçu kendinde arasın. Küçük sahtekâr... Bana dürüstlükten söz ediyor... dürüst olmayı öğretiyor... Sonra... Dur, dur bir dakika. Akşamüstü, geldiğimde, bana hiç de dostça davranmıyordu. Çok soğuktu. Sonra... sonra vapurdaki o genç adam hakkında bir şeyler söyledi. Anlamazlığa geldim ama... Nereden biliyordu o adamı? Dur, dur, dur! Sonra kadınlar hakkında konuştu... tam senin dediklerini söyledi... sonra heykeltıraş olmak istediğini, çünkü günümüzdeki en geçerli sanatın heykel olduğunu... sen de bir zamanlar böyle derdin...

GUSTAV Yaa, öyle mi?

TEKLA Yaa, öyle. Eveet, şimdi anlıyorum. Şimdi senin nasıl

da kindar, aşağılık bir herif olduğunu görüyorum. Buradaydın, onu zehirledin, değil mi? Koltukta sen oturuyordun, kafasına histeri tehlikesini sen soktun, cinsel ilişkiden uzak durmasını sen öğütledin, karısına başkaldırmasını, kendini kanıtlamasını... hep sen söyledin ona. Hepsi senin marifetin. Ne zamandır buradasın?

GUSTAV Bir haftayı geçti...

TEKLA Demek vapur iskelesinde gördüğüm sendin...

GUSTAV Elbette bendim.

TEKLA Şimdi de beni tuzağa düşüreceğini sanıyorsun.

GUSTAV Düşürdüm bile...

TEKLA Henüz değil...

GUSTAV Çoktaan!

TEKLA Koyun ağılına giren bir kurt gibi sızdın buraya... mutluluğumu bozmak için. Ama, işte! Durdurdum seni. Buraya kadar.

GUSTAV Sandığın gibi olmadı. Ben sana doğrusunu anlatayım. Evliliğinin çıkmaza girmesini gerçekten istiyordum. Ben karışmasam da sonunda böyle olacağından emindim. Ama bir fırsat bulup da işlerin nasıl gittiğini bir türlü öğrenemiyordum. Seni vapur iskelesinde, seni o genç adamlarla görünce, anladım ki, aradığım fırsat ayağıma gelmişti. Buraya koştum ve kuzucuk kendini ihtiyar kurdun kollarına bıraktı! Benden hoşlandı, çünkü onu sözünü hiç kesmeden dinliyordum... Önce ona acıdım, çünkü bir zamanlar ben de tıpkı onun durumundaydım. Derken eski defterleri karıştırmaya başladı... Şu, hakkımda yazdığın kitap... salağın tekiymişim... ben! Canını acıtmak istemeye başlamıştım. Öylesine kırıp dökmeliydim ki onu, bir daha kendine gelemesin. Başardım tabii, çünkü zaten kırık dökük bir haldeydi... sayende. Ardından sen geldin. Her şeyin kaynağı zaten sendin. Öyle bir kurutmalıydım ki kökünü, bir damla bile zehir kalmasın. Karşılaştığımızda, gerçekten, ne diyeceğimi, nasıl davra-

nacağımı bilmiyordum. Tıpkı bir satranç oyuncusu gibi, karşıma çıkan durumları değerlendirdim. Sen oyunu açtın, ben doğru taşları oynadım. Şansım da yaver gidince... Mat ettim işte seni.

TEKLA Hayır, edemedin!

GUSTAV Evet, ettim. En istemediğin şeyler oldu. Şans işte... Tüm dünya, iki turistin gözleriyle, seni eski kocanın kollarında gördü. Sinsice yaptıklarını değil, açıktan açığa, kendini başkalarının kollarını attığını gördüler. Yetmez mi?

TEKLA Senin intikam duygularını tatmin etmeye yeter. Şimdi olayları senin yönlendirdiğini söylüyorsun. Hani sen her şeyin kaderimizde yazılı olduğuna, ne yapsak kaderden kurtulamayacağımıza inanırdın?

GUSTAV Bir noktaya kadar öyledir... Ondan sonra...

TEKLA Yine öyle...

GUSTAV Hayır, değil.

TEKLA Kökenimin, geçmişimin beni biçimlendirdiğine, kaderimin olayları yönelttiğine inanıyorsan, beni suçlamaman gerekir. O zaman da intikam almayı nasıl düşünürsün?

GUSTAV Çünkü benim geçmişim, benim kökenim de intikam almamı gerektiriyor. Eşitlik bu işte. Peki, bu oyunda kaybeden taraf neden siz oldunuz, biliyor musun?
(Tekla ona ters ters bakar.)

GUSTAV Nasıl oldu da alt edebildim sizi? Çünkü hem sizden güçlüyüm, hem de akıllıyım. Asıl salak sizsiniz, sen ve kocan! Ben değilim. Demek ki, resim yapmayan, roman yazmayanların salak sayılmaları gerekmiyormuş. Unutma bunu.

TEKLA Hiç duygun yok mu senin?

GUSTAV Hiç yok! Ama şekerim, tecrübelerinden bilmelisin ki, bu sayede sağlıklı düşünebiliyorum. Yine tecrübelerinden bilirsin ki, bu sayede akıllıca davranabiliyorum.

TEKLA Ve tüm bunları, yalnızca kendine duyduğun güve-

ni sarstım diye yapıyorsun.

GUSTAV Ne demek "yalnızca"?

TEKLA Sen hain bir hayvansın. Tiksiniyorum senden.

GUSTAV Sen de sefih bir hayvansın. Ben de senden tiksiniyorum.

TEKLA Benim tabiatım böyle, ne yapalım...

GUSTAV Ne demek, "tabiatım böyle"? Başkalarını düşünmeden kendini tabiatının kollarını bırakırsan, sonun hüsran olabilir işte.

TEKLA Beni asla bağışlamayacaksın, değil mi?

GUSTAV Seni bağışladım.

TEKLA Öyle mi?

GUSTAV Elbette. Onca yıl bir kez bile el kaldırdım mı sana? Hayır. Nutuklar attım mı, ahlak dersleri verdim mi? Hayır. Kocanla iki çift laf ettim, bu da onu çözmeye yetti. Asıl kurban olan benim, neden kendimi savunacakmışım? Tekla! Kendine edecek sitemin yok mu senin?

TEKLA Hayır, hiç yok! Eylemlerimizi biz yönetmiyoruz, ilahi kudret yönetiyor. Bazıları da buna kader der... Her neyse... Günah bizde değil.

GUSTAV Bir dereceye kadar değil belki. Ama her şeyin bir sınırı var. O sınırı aştık mı, suçlu oluruz. Alacaklılar er geç kapımıza dayanacaktır. Belki masumuz, ama sorumluyuz. Tanrının gözünde günahsız olabiliriz, ama kendimize ve insanlığa karşı sorumluyuz. Zaten artık Tanrı da yok!

TEKLA Demek ki alacaklarını tahsil etmeye geldin.

GUSTAV Benden çaldıklarını, ya da kendi isteğimle sana verdiklerimi geri almaya geldim. Onurumu çaldın benden. Geri almanın tek yolu vardı: Seninkini çalmak...

TEKLA Onur, öyle mi? Tatmin oldun mu bari?

GUSTAV Evet, şimdi rahatım.

(Gustav zili çalarak otel görevlisini çağırır.)

TEKLA Şimdi de nişanlına mı gidiyorsun?

GUSTAV Nişanlım filan yok benim. Olmasını da istemiyorum. Eve de gitmiyorum, çünkü o da yok. Evim olmasını da istemiyorum.

(Otel görevlisi girer.)

GUSTAV Hesabımı çıkarın lütfen. Sekiz vapuruyla gideceğim.

(Görevli çıkar.)

TEKLA Dostça ayrılamaz mıyız?

GUSTAV Dostça mı? Artık hiçbir anlamı olmayan laflar ediyorsun. Dostça... Ne istiyorsun yani? Üçümüz bir arada mı yaşayalım? Nefretimi, kayıplarımı ört-bas ederek geçirmeye çalışıyorsun, ama yapamazsın. Benden aldıklarını öylesine tükettin ki, geri veremezsin artık. Ne istiyorsun benden? "Onurumu çalmana, kalbimi kırmana izin verdiğim için beni affet! Yedi yıl boyunca öğrencilerimin alay konusu olduğum için beni affet... Seni ana-baba baskısından kurtardığım için beni affet... Seni kendi batıl inançlarından, cehaletinden kurtardığım için beni affet... Evimin sultanı yaptığım, sana toplumda bir yer, itibar, dostlar kazandırdığım için beni affet... Bir çocuktan bir kadın yarattığım için beni affet... " Böyle mi demeliyim? Beni affet, çünkü seni affettim. Bana olan tüm borçlarını siliyorum. Şimdi git, öteki alacaklıyla hesabını temizle.

TEKLA Nerede o? Ne yaptın ona?

GUSTAV Ne mi yaptım? Onu hâlâ seviyor musun?

TEKLA Evet.

GUSTAV Hâlâ mı? Gerçekten mi? Az önce de beni seviyordun...

TEKLA Onu seviyorum.

GUSTAV Nesin sen, biliyor musun?

TEKLA Benden nefret mi ediyorsun?

GUSTAV Sana acıyorum. Kişiliğinin bir parçası bu. Belki de bir suç değil, ama sonuçları esef verici. Zavallı Tekla! Neredeyse yaptıklarımdan pişmanlık duyacağım... Oysa en

az senin kadar günahsızım. Yine de... bir zamanlar benim hissettiğim gibi hissettin kendini, bu da bir tecrübedir. Kocan nerede, biliyor musun?

TEKLA Sanırım biliyorum. Şurada, değil mi? Ve hepsini duydu. Kendi ölümünü seyreden biri gibi...

(Adolf girer. Yüzü bembeyazdır, yanaklarından birinden kan sızar. Ağzının kıyısında beyaz köpüklerle, anlamsız gözlerle bakar.)

GUSTAV İşte geldi. Şimdi hesaplaşabilirsin onunla. Bakalım benim kadar cömert olabilecek mi? Hoşça kal...

(Çıkmaya davranır, ama duraklar)

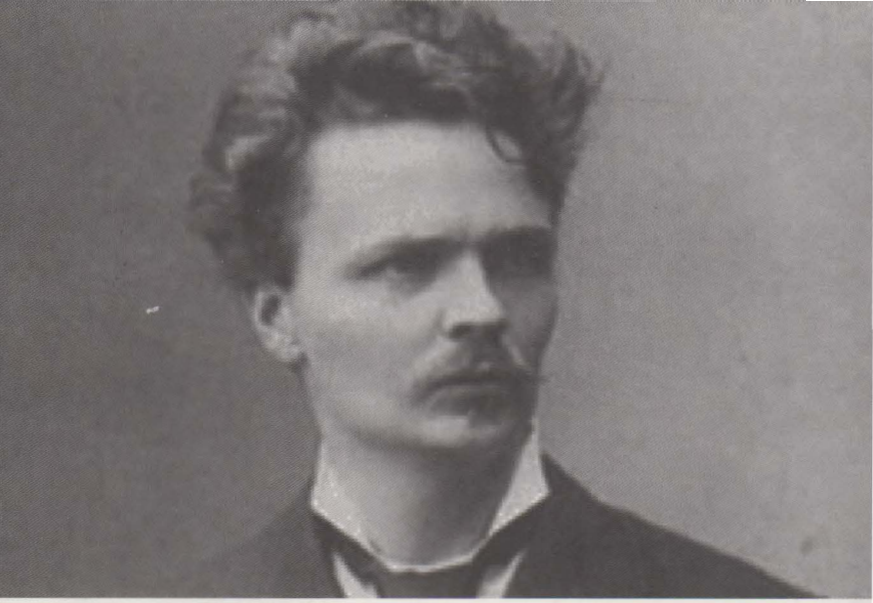
TEKLA *(Adolf'a doğru yürür, kollarını açar)* Adolf!

(Adolf yere düşer.)

TEKLA *(Kendini Adolf'un üstüne atar, sarılır)* Adolf! Bebeğim benim. Konuş benimle. Bu acımasız kadını affet! Affet, beni affet! Küçük kardeş, beni duyuyor musun? Tanrım... Duymuyor beni... Bana cevap vermiyor. Öldü... Tanrım! Aman Tanrım! Bize yardım et... Yardım et!

GUSTAV Doğruymuş... Adamı seviyormuş. Zavallı kadın.

SON

Modern ve avangard tiyatronun yaratıcısı,
kadın-erkek çatışmalarını anlattığı oyunları ile tanınan
Strindberg'in
özyaşımından izler taşıyan,
kadın-erkek savaşına ilişkin iki oyunu.
Matmazel Julie: Bu natüralist oyun, soylu sınıftan
ve erkeklere karşı sert davranan bir kadınla,
fırsatçı ve zengin olma hayalleri olan uşağı arasındaki
ihtiraslı bir cinsel yakınlaşmanın trajediyle biten öyküsü.
Alacaklılar: Bir kadın ile eski kocasının,
ayrıldıktan sonra bile yaşam boyu süren,
zorlu, acımasız ve ölümüne mücadelesini sergiliyor.

Toplu Oyunları 1 - Matmazel
9 789758 648955